

DİCLE KALKINMA AJANSI

2021 YILI ÇALIŞMA PROGRAMI

(01/01/2021-31/12/2021)

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	II
Yönetici Özeti/Sunuş	III
1. Giriş	1
2. Sonuç Odaklı Programlar.....	6
2.1. Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP).....	6
2.2. Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)	19
3. Kurumsal Gelişim	36
4. Yerel Kalkınma Fırsatları	43
5. Sonuç ve Değerlendirme	70
6. Ekler	71

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
ASGPB	Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi
AÜİP	Ajans Üniversite İş birliği Platformu
BYDO	Batman Yatırım Destek Ofisi
CMDP	Cazibe Merkezleri Destekleme Programı
COVID-19	Koronavirüs Salgını
DİFB	Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi
DİKA	Dicle Kalkınma Ajansı
EBYS	Elektronik Belge Yönetim Sistemi
FD	Fizibilite Desteği
FDP	Finansman Desteği Programı
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GAP BKİ	Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi
GP	Güdümlü Proje
IPA	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İDB	İzleme ve Değerlendirme Birimi
İşKUR	Türkiye İş Kurumu
KAYS	Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi
KGM	Karayolları Genel Müdürlüğü
KKB	Kurumsal Koordinasyon Birimi
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
MDP	Mali Destek Programı
MYDO	Mardin Yatırım Destek Ofisi
NACE	Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
PYB	Program Yönetimi Birimi
RYSOP	Rekabetçilik ve Yenilikçilik Sektörel Operasyonel Programı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SOGEP	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı
SOP	Sonuç Odaklı Program
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SYDO	Siirt Yatırım Destek Ofisi
şYDO	şırnak Yatırım Destek Ofisi
Tarım SOP	Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı
TD	Teknik Destek
TRC	Güneydoğu Anadolu Düzey 1 Bölgesi
TRC3	Mardin, Batman, şırnak ve Siirt illerinden oluşan Düzey 2 Bölgesi
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
Turizm SOP	Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Prog.
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
URGE	Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi
YDO	Yatırım Destek Ofisi
YÖREX	Yöresel Ürünler Fuarı
YTB	Yatırım Teşvik Belgesi

Yönetici Özeti/Sunuş

Dicle Kalkınma Ajansı, 2008/14306 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 22 Kasım 2008 tarih ve 27062 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmasıyla Mardin ili merkez olmak üzere TRC3 Bölgesi'nde (Mardin, Batman, Siirt, Şırnak) kurulmuş ve Ekim 2009'da faaliyetlerine başlamıştır. Ajans, 4 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 188. maddesinde belirtilen görev ve yetkiler dâhilinde hazırlanan yıllık çalışma programı doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. 2021 Yılı çalışma programı, Kararnamenin 194. ve 196. maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 21. maddesi hükümleri doğrultusunda, Ajansın 2021 yılında gerçekleştireceği faaliyetleri planlamak üzere hazırlanmıştır.

Kalkınma ajanslarının görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, geçmiş uygulama tecrübeleri de dikkate alınarak, mülga Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda yeni bir vizyonla gerek işlevsel gerekse kurumsal dönüşüm süreci başlatılmış ve "Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları" bu yaklaşımla yeniden düzenlenmiştir. Yeni usul ve esaslarda çalışma programlarının hazırlanma yöntemi ve kapsamı, stratejik tercihleri ve Sonuç Odaklı Programları (SOP) içerecek şekilde dönüştürülmüştür. Yapılan değişikliklerle Bölge Planlarının işlevsel hale getirilmesi ve paydaşlarla birlikte hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef çerçevesinde; Ajans, daha pro-aktif roller üstlenerek Bölgenin kalkınmasında lider kurum olabilme yolunda faaliyetlerini yürütecek ve belirlediği stratejik tercihler doğrultusunda daha odak faaliyetler yürütecektir.

Ajansın stratejik tercihleri ve SOP'lar, çalışma programının temelini oluşturmaktadır. Ajansın orta vadede odaklanacağı stratejik tercihler doğrultusunda ilk olarak hazırladığı "Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması" SOP'u için öncelikle paydaşların sürece dahil olabilmeleri amacıyla bilgilendirme ve farkındalık artırma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 2019 yılı sonunda Ajansımız, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP BKİ) ortaklığında "Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma" SOP'unu geliştirmiştir. SOP'ların hayata geçirilmesi ve ilgili paydaşlarla iş birliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi için 2019 ve 2020 yılları geçiş süreci olarak değerlendirilmiştir. 2021 yılı, orta vadeli (3 yıllık) olarak belirlenen tüm bu SOP'ların faaliyetlerinin kapsamlı olarak uygulanacağı ilk yıl olacaktır.

Ajansın 2021 yılı çalışma programı; TRC3 2014-2023 Bölge Planı vizyonu ile Bölge'nin stratejik amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik Ajans'ın 2021 bütçe yılına ilişkin program ve faaliyetlerini ortaya koyan bir temel doküman niteliğindedir. 2021 yılı Çalışma programı ve bütçesi, bütçe uygulama sonuçları dikkate alınarak revize edilebilecektir.

1. Giriş

Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları çerçevesinde bölge planı ve öncelikleri ile uyumlu "stratejik tercihler" belirlenmiş ve bu stratejileri destekleyecek "Sonuç Odaklı Programlar (SOP)" oluşturulmuştur. SOP; Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nde belirtilen bölgesel program tanımına uygun olarak, stratejik olarak belirlenmiş kalkınma hedeflerini yakalamak üzere, belirli bir sektör, tema veya mekânda kalkınma sürecinde sonuç elde etmek amacıyla alt program, tedbir, proje ve faaliyetleri içeren, nitelikli analize dayanan, ilgili kurumlarla iş birliği halinde hazırlanan, ölçülebilir sonuç ve çıktı hedefleri olan orta vadeli programlardır. SOP'lar, Ajansın orta vadeli öncelik alanlarını, kurumsallaşmasını, proje ve faaliyetlerini ve bunlara ayrılacak tahmini mali kaynaklarını sonuç odaklı ve bir bütün olarak ortaya koyan programlar olarak geliştirilmiştir.

Belirlenen stratejik tercihler doğrultusunda öncelikle, 2018 yılında Bölgemizde en önemli problemlerin başında gelen işsizlik sorununa çözüm oluşturmak için "İstihdamın Artırılması" ve Bölgenin tarımsal yerel ürün potansiyelinin doğru değerlendirilmesi ve böylece kalkınmanın kırsalı da içerecek şekilde sağlanabilmesi amacıyla "Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması" konulu iki adet SOP belirlenmiştir. Ajansımız tarafından bölgemizin stratejik sektörleri arasında yer alan, hızlı büyüme potansiyeline sahip olan ve aynı zamanda hızlı istihdam artışı sağlayabilecek kültür turizminin geliştirilerek bölgesel ölçekte markalaşma, tanıtım ve pazarlanması ile bölgesel kalkınmanın hızlandırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda 2019 yılı sonunda ise Ajansımız tarafından, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile GAP BKİ ortaklığında "Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma" SOP'u geliştirilmiştir. Ajansın organizasyon yapısı, insan kaynağı, bilişim altyapısı ve kurumsal iletişim gibi konulardaki faaliyetleri "Kurumsal Gelişim" başlığı altında ele alınmıştır. SOP'lar kapsamında yer almayan ancak Bölge için kritik önem taşıyabilecek proje ve faaliyetler ile geçmiş dönemlerden devam eden bazı çalışmalar ve Ajans desteklerine "Yerel Kalkınma Fırsatları" başlığı altında yer verilmiştir. 2020 yılı içerisinde gerçekleştirilen ÇP revizyonunda, İstihdamın Artırılması SOP'unun faaliyetleri ağırlıklı olarak YDO faaliyet alanı kapsamında değerlendirildiği için İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı kaldırılarak bazı faaliyetlerin Yerel Kalkınma Fırsatları başlığı altına eklenmesine karar verilmiştir.

SOP'ların ortaya çıktığı ilk yıl olan 2018 yılında daha çok SOP'larla ilgili paydaşların sürece dahil olabilmeleri için bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Devam eden geçiş süreci olan 2019, 2020 yıllarında da ağırlıklı olarak SOP'ların geliştirilmesi ve ilgili paydaşlarla iş birliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi için gerekli çalışmalar yürütülmüştür.

2021 yılı çalışma programı, yıl içerisinde gerçekleştirilecek Ajans faaliyetlerini; Bütçesi ise bu faaliyetler için ihtiyaç duyulan kaynakları gösterecek şekilde hazırlanmıştır. Belirlenen her bir SOP bünyesindeki proje ve faaliyetler;

- Araştırma, Analiz ve Programlama
- İş birliği ve Koordinasyon
- Kapasite Geliştirme
- Tanıtım ve Yatırım Destek
- Ajans Destekleri
- Önemli Kamu Yatırımları
- AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler
- Diğer Proje ve Faaliyetler, başlıkları altında ayrıntılı bir şekilde oluşturulmuştur.

Stratejik Tercihler ve Sonuç Odaklı Programların (SOP) Belirlenmesi

Ajans, bölgesinde kalkınma sürecinin tamamlayıcı aktörü olma vizyonu ile belirlenen temel ilke ve değerler ile politikalar çerçevesinde stratejik amaçlarını gerçekleştirerek misyonunu yerine getirmeye çalışmaktadır. Ajansın asıl amacı ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, bölgesel gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, diğer bölgelerle olan sosyoekonomik gelişmişlik farkını kapatmak, bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak ve bölgesel gelişmişliği dengelemektir. Ajans, Bölgenin uzun vadede bu amaca erişebilmesi için aşağıda verilen temel ilke, değer ve politikaları benimsemiştir.

Ajansın Kurumsal Vizyonu:

"Zengin tarihi ve kültürel mirasını, doğal sermayesini ve jeostratejik konumunu akılcı, yenilikçi ve katılımcı bir yaklaşımla etkin ve sürdürülebilir bir şekilde değerlendirerek; yeniden üretim, ticaret ve medeniyet merkezi olmayı başarmış, istikrar içinde gelişen, herkesin güven ve umutla yaşamak istediği bir bölge olmak."

Ajansın Kurumsal Misyonu:

"Teknik ve uzmanlık kapasitesi ile mali kaynaklarını etkin ve uygun alanlara yönlendirerek ve paydaş tüm aktörlerin kalkınma faaliyetlerinin eşgüdümünü sağlayarak 'kalkınmış ve müreffeh bir bölgeye dönüşümde referans kurum olarak proaktif rol almak."

Ajansın Temel İlke ve Değerleri:

- Akılcılık
- Güvenilirlik
- Şeffaflık
- Hesap verebilirlik
- Sosyal paydaşlık ve sosyal içerme
- Bölgesel değerlere saygı

Ajansın Politikaları:

- İnsan odaklılık
- Katılımcılık ve yönetim
- Yaratıcı ve yenilikçi fikirlerin teşvik edilmesi
- Rekabet ikliminin geliştirilmesi
- Uzman ve nitelikli insan kaynağı ile çalışma
- Çalışan memnuniyeti
- Bilimsel bilgi ile bilginin yönetimi ve paylaşılması

Ajansın Stratejik Amaçları:

- Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması
- Bölgesel ve bölgeler arası sosyo-ekonomik farklılıkların azaltılması
- Bölgesel gelişmenin hızlandırılması
- Yerel ve bölgesel aktörlerin eşgüdümünün geliştirilmesi
- Üst ölçekli planlarda belirlenen gelişme eksenlerinde gerçekleşen gelişme ve değişimlerin izlenmesi ve paylaşılması

'Beşerî ve doğal kaynakları ile mekânsal potansiyelini en etkin şekilde kullanarak rekabet gücü ve refah düzeyi açısından Ülkemizi yakalamış bir bölge olmak.' vizyonu ile Ajansın koordinasyonunda geniş katılımlı bir paydaş kitlesi ile birlikte hazırlanan TRC3 2014-2023 Bölge Planı, Ajansın 2021 yılı faaliyetlerine de altyapı oluşturacaktır. Bu planda belirlenen gelişme eksenleri ve stratejik öncelikler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. TRC3 2014-2023 Bölge Planı Stratejik Çerçevesi

1.	Beşeri Gelişme ve Sosyal İçerme 1.1 Örgün Eğitime Erişimin Artırılması ve Eğitim Hizmetlerinin İyileştirilmesi 1.2 Bölge'nin Üretim ve Hizmet İhtiyaçlarını Karşılacak Şekilde Mesleki ve Teknik Eğitimin Yapılandırılması 1.3 Sağlık Hizmetlerine Erişimin Artırılması ve Hizmet Kalitesinin İyileştirilmesi 1.4 Kayıt Dışı İstihdam Oranının Azaltılması 1.5 Dezavantajlı Grupların Toplumsal ve Ekonomik Yaşama Katılımının Artırılması 1.6 Kırsal Alan Yaşam Kalitesinin Artırılması 1.7 Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması 1.8 Bölge'deki Kültürel Yaşamın Geliştirilmesi ve Sporun Yaygınlaştırılması
2.	Katma Değerli Üretim ve Hizmet 2.1 Katma Değerli Tarımsal Üretimin Artırılarak Markalaştırılması ve Hayvancılık Sektöründe Rekabetçiliğin Geliştirilmesi 2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması 2.3 Katma Değeri Yüksek Alanların Bölge'ye Çekilmesi 2.4 Maden Potansiyelinin Etkin ve Verimli Kullanılması 2.5 Bölge'nin Yenilenebilir Enerji Potansiyelinin Ortaya Çıkarılması ve Değerlendirilmesi 2.6 Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması 2.7 Bölge'nin Dış İlişkilerinin Geliştirilmesi 2.8 Yatırımcı ve Girişimcilere Yönelik Finansman, Kurumsal ve Teknik Destek Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması 2.9 İşletmelerin Tanıtım, Markalaşma ve Pazarlama Kapasitelerinin Geliştirilmesi
3.	Sürdürülebilir Çevre ve Mekansal Yerleşim 3.1 Doğal Alanların ve Ekolojik Kaynakların Korunması ve Geliştirilmesi 3.2 İçme ve Kullanma Suyu Yönetiminin Etkin Bir Şekilde Yapılmasının Sağlanması 3.3 Atıksu Yönetiminin Etkin Bir Şekilde Yapılmasının Sağlanması 3.4 Çevre Kirliliğinin Önlenmesi 3.5 Temiz ve Sürekli Enerji Arzının Sağlanması 3.6 Enerji Verimliliği Uygulamalarının Yaygınlaştırılması 3.7 Tarımsal Altyapının Güçlendirilmesi 3.8 İletişim, Ulaştırma ve Lojistik Altyapısının İyileştirilmesi 3.9 Sanayi Bölgelerinin Altyapısının Geliştirilmesi 3.10 Kentlerin Güvenli ve Daha Yaşanılabilir Mekanlar Olarak Planlanması ve Geliştirilmesi
4.	Yatay Eksen: Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi 4.1 STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

23/10/2017 tarih ve E.4859 sayılı mülga Kalkınma Bakanlığı yazısı ile bildirilen çalışma programı Hazırlama Usul ve Esaslarına istinaden stratejik tercih ve sonuç odaklı program belirleme çalışmaları yürütülmüştür. Stratejik tercihler belirlenirken TRC3 2014-2023 Bölge Planı'nda öngörülen gelişme eksenleri, öncelikler ve tedbirler esas alınmıştır. Ayrıca Ajansımızın geçmiş dönemde yaptığı planlama ve analiz çalışmaları, sektör raporları, saha ziyaretleri, çalıştaylar, anket sonuçları, derinlemesine mülakatlar ve daha önce yürütülen faaliyetler göz önünde bulundurulmuştur. Tüm bu çalışmalar ve Ajansın kurulduğu günden bu yana Bölgede edindiği tecrübeler ve alınan görüş-öneriler ile belirlediği stratejik tercihler aşağıdaki gibidir:

1. Bölgenin sahip olduğu kırsal kalkınma potansiyelinin açığa çıkarılarak güçlendirilmesi
2. İstihdam olanaklarının artırılmasıyla işsizliğin azaltılması
3. Bölgenin yatırım ortamının iyileştirilmesi
4. Bölge turizminin rekabet düzeyinin artırılması
5. Dezavantajlı grupların sosyal ve ekonomik entegrasyonlarının sağlanması
6. Bölgedeki kamu kesimi ve yerel yönetimlerde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi

Ajansımız tarafından, Bölgedeki temel paydaşların kurumsal, beşerî, mali ve teknik kapasitelerini de göz önünde bulundurarak TRC3 2014-2023 Bölge Planında yer alan amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak orta vadede öncelikle kırsal kalkınma potansiyelinin açığa çıkarılarak güçlendirilmesine odaklanılmış olup bu doğrultuda Ajans Yönetim Kurulu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın da görüş ve onayı ile Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı belirlenmiştir. 2019 yılı sonunda ise GAP BKİ tarafından geliştirilen ve TRC Düzey-1 Bölgesini kapsayacak şekilde oluşturulan "Mezopotamya" markasının yaygınlaştırılmasına katkı sunacak şekilde, Ajansımızın dördüncü stratejik tercihi olan *Bölge turizminin rekabet düzeyinin artırılması* stratejik tercihi de hizmet eden ve Ajansımız, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile GAP BKİ ortaklığında hazırlık çalışmaları yürütülen "Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma" SOP'u geliştirilmiştir. Belirlenen bu SOP'ların, TRC3 2014-2023 Bölge Planı'nda ortaya konan öncelik ve tedbirler ile ilişkisi aşağıdaki tabloda detaylandırılmıştır. 2021 yılı çalışma programı, öncelikli olarak belirlenen stratejik tercihler doğrultusunda belirlenen SOP'lar ekseninde oluşturulmuş olup, 2021 yılı kaynakları bu doğrultuda kullanılacaktır.

Tablo 2.Sonuç Odaklı Programlar ve TRC3 2014-2023 Bölge Planı İlişkisi

Sonuç Odaklı Program	Bölge Planı Ekseni	Bölge Planı Öncelik ve Tedbiri
Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)	Beşerî Gelişme ve Sosyal İçerme	Öncelik 1.5. Dezavantajlı Grupların Toplumsal ve Ekonomik Yaşama Katılımının Artırılması Tedbir 1.5.1. Kırsal ve kentsel yoksullukla etkin mücadelenin sağlanması Öncelik 1.6. Kırsal Alan Yaşam Kalitesinin Artırılması Tedbir 1.6.6. Bölge'deki mevcut açık sistem küçük ölçekli sulama tesislerinin kapalı sistem basınçlı sulama sistemlerine dönüştürülmesi
	Katma Değerli Üretim ve Hizmet	Öncelik 2.1. Katma Değerli Tarımsal Üretimin Artırılarak Markalaştırılması ve Hayvancılık Sektöründe Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Tedbir 2.1.1. Bitkisel üretimin geliştirilmesi ve katma değeri yüksek ürünlerin üretimine destek verilmesi Tedbir 2.1.3. Bölge'ye özgü, katma değeri yüksek ve gelişme potansiyeli olan ürünlerin markalaşma, tanıtım ve pazarlama çalışmalarının desteklenmesi Öncelik 2.3. Katma Değeri Yüksek Alanların Bölge'ye Çekilmesi Tedbir 2.3.1. Geleneksel yöntemlerle üretilen ürünlerin yenilikçi yöntemler ile geliştirilmesi ve Bölge'de üretilmeyen katma değerli ürünlerin üretilmesinin sağlanması Öncelik 2.7. Bölge'nin Dış İlişkilerinin Geliştirilmesi Tedbir 2.7.1. Bölge'nin dış ticaret yapma kapasitesinin artırılması ve firmaların pazar çeşitliliğinin sağlanması Öncelik 2.9. İşletmelerin Tanıtım, Markalaşma ve Pazarlama Kapasitelerinin Geliştirilmesi Tedbir 2.9.1. İşletmelerin bilgi teknoloji altyapılarının iyileştirilmesi ve yurtdışı pazar ağlarının genişletilmesinin sağlanması Tedbir 2.9.2. Bölge'ye özgü ürünlerin markalaştırılması, pazar ve ürün çeşitliliğinin sağlanması
	Sürdürülebilir Çevre ve Mekânsal Yerleşim	Öncelik 3.5. Temiz ve Sürekli Enerji Arzının Sağlanması Tedbir 3.5.1. Tarımsal sulamada enerji kullanımının azaltılmasını sağlayacak GAP sulama projelerinin tamamlanmasının sağlanması

Sonuç Odaklı Program	Bölge Planı Eksen	Bölge Planı Öncelik ve Tedbiri
		Öncelik 3.7. Tarımsal Altyapının Güçlendirilmesi Tedbir 3.7.1. Sulama altyapısının geliştirilmesi Tedbir 3.7.2. Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme faaliyetlerinin artırılması Tedbir 3.7.3. Tarımsal kaynakların korunması ve üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması
	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	Öncelik 4.1. STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Tedbir 4.1.1. Mesleki ve kişisel gelişim amaçlı hizmet içi eğitimler ile personelin eğitilmesi ve teknik altyapının modernleştirilmesi
Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)	Katma Değerli Üretim ve Hizmet	Öncelik 2.6. Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması Tedbir 2.6.1. Turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve kullanım kapasitesinin artırılması
	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	Öncelik 4.1. STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Tedbir 4.1.1. Mesleki ve kişisel gelişim amaçlı hizmet içi eğitimler ile personelin eğitilmesi ve teknik altyapının modernleştirilmesi

Orta vadeli olarak belirlenen Sonuç Odaklı Programlar çerçevesinde, TRC3 2014-2023 Bölge Planı eksenleri altında bulunan öncelik ve tedbirlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir. Bu doğrultuda bütüncül bir şekilde Bölgedeki kurumların bu süreçlere katılımı koordine edilecek ve bölge planı hedeflerine ulaşmada Bölge genelinde müdahaleler gerçekleştirilecektir. Özellikle Sonuç Odaklı Programlar vasıtasıyla bu müdahalelerin o konularla ilgili görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, akademi, sivil toplum ve özel sektör iş birliğiyle gerçekleştirilmesine yönelik adımlar atılacaktır.

2. Sonuç Odaklı Programlar

2.1. Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)

a. Amaç

Genel Amaç

Tarımsal yerel ürünlerin üretim ve veriminin artırılarak ticarileştirilmesi

Özel Amaçlar

1. Siirt fıstığının üretim ve veriminin artırılması
2. Bağcılığın veriminin artırılması ve ticarileştirilmesi
3. Derik zeytini üretiminin artırılması ve ticarileştirilmesi
4. Mardin bulgurunun markalaştırılması
5. Bölgedeki bal (Faraşın, Pervari, Sason balı) üretiminin standartlaştırılması ve artırılması
6. Üretici örgütlerinin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRC3 Bölgesinde sanayi sektörü Mardin ve Batman il merkezleri etrafında gelişim sağlarken, hizmetler sektörü yine Mardin ve Batman başta olmak üzere büyük ilçe merkezlerinde yoğunlaşmaktadır. 2018 yılı TÜİK verilerine göre ülkemizde üretilen gayrisafi katma değerın %1,32'sini Bölgemiz üretmektedir. Sanayi ve hizmetler sektörünün ülkemizin gelişimine kıyasla geride olduğu göz önüne alındığında tarım sektörünün toplam katma değerdeki payının (~%17) düşük kaldığı değerlendirilmektedir. Bölgemizde büyük tarım alanları ile birlikte iklim şartlarının sunduğu olanaklar, özellikle sulu tarıma dayalı tarla bitkileri üretimi ile meyvecilik açısından önemli bir potansiyel oluşturabilecek mahiyettedir. Mardin ve Batman başta olmak üzere büyük ilçe merkezleri dışında kalan bölgenin önemli bir kısmında yer alan tarım alanları dikkate alınırsa tarımsal potansiyelin değerlendirilmesi önemli görülmekle birlikte bölge içi gelişmişlik farklarını gidermeye yönelik motivasyonu sağlama açısından da gereklilik arz etmektedir.

Türkiye'nin toplam yüzölçümünün %3,33'lük kısmını oluşturan TRC3 bölgesinde geniş tarımsal alanlara sahip olmasına rağmen sulama imkanları (%19) ve yağış (~700 mm) kısıtlıdır. Tarımsal üretim döneminde bölgenin sıcaklık ortalamalarının bir hayli yüksek olması sulama olmadan yüksek miktarda ürün elde etmeyi oldukça zorlaştırmaktadır. Karasal iklim özelliklerinin belirgin olarak görüldüğü dağlık kesimlerde de meraya dayalı hayvancılık gün geçtikçe azalmaktadır. Bazı bölgeler hariç olmak üzere toprak kalitesi düşük olan bölgenin, orman varlığı da zayıftır. Bölgede tarım faaliyetleri güney hattında yer alan Kızıltepe, Derik, Artuklu, Nusaybin, Cizre ve Silopi ile Batman ve Kurtalan ovalarında yoğunlaşmaktadır. Sulama projelerinin gecikmeyle de olsa gerçekleşecek olması bölgede tarım başta olmak üzere kırsal alanda üretilen ürün ve hizmetlere odaklanılmasını zorunlu kılmaktadır.

Bölgede tarıma elverişli arazilerin yarısından fazlasının işletme büyüklüğü 50 dönümden azdır. Bu tablonun değişmesi için yürütülen toplulaştırma çalışmalarının başarısı bölge sosyolojisinden kaynaklı etkenlerle yeterli etkiyi oluşturamamaktadır. Bu durum, eğer katma değer üretimine odaklanılmazsa kırsal nüfusun gelir yetersizliğinden dolayı büyük şehir merkezlerine yönelecek akışın beklenenden daha hızlı gerçekleşebileceğini belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Mera ve yayla hayvancılığı yürütülebildiği oranda hayvancılık işletmelerinin büyüklüğü artabilecekken son yıllarda bu şekilde yapılan hayvancılıkta da gerileme söz konusu olmuştur. Bölgede tarımsal örgütlenme ziraat odaları ile sınırlı kalmıştır. Üretici ve hayvan yetiştiricileri birlikleri açısından ürün bazlı olarak bölgede gelişim gösteren sınırlı sayıda örgütlenme örnekleri bulunmaktadır. Kooperatifler ise çeşitli devlet

desteklerinin kullanımına yönelik birer araç olarak deneyimlenmektedir. Batman ve Kızıltepe’de aktif ticaret borsaları bulunmaktadır.

Türkiye ortalamasına göre kırsal nüfus oranı daha yüksek olan bölgede tarımdan kopuş aynı eğilimde devam etmektedir. Tarımsal mekanizasyonun yine ülke ortalamasına kıyasla sınırlı kaldığı bölgenin öncelikli sorunu verim düşüklüğü ve dolayısıyla kırsal kesiminin temel problemi katma değer üretememek ve hane halkı açısından yeterli geçim standardını oluşturamamaktır. KÖYDES ve SUKAP kapsamında bölgede yürütülen birçok proje kırsal kalkınmaya olumlu etki oluştururken ürün ve mekân açısından yapılan verime dayalı hesaplamalar buğday üretimi dışında bölgenin yetersiz ve düşük bir verim düzeyinde kaldığını göstermektedir.

Kırsal kalkınmaya yönelik olarak bölgede uygulanan destekleme programları bölgede öne çıkan ürünlerin verim, üretim ve kalite açısından geliştirilmesine katkı sağlamakla birlikte uzun vadeli ve doğrudan ürün bazlı hedeflemeler olmadığından etkileri sınırlı kalmaktadır. GAP Entegre Kırsal Kalkınma Programı bu anlayışı değiştirmeye yönelik stratejik bir bakış açısını yerleştirmeyi amaçlamışsa da programın uygulamaya yönelik bütçeleri -sınırlı olmakla birlikte- kullanılmadığından tatmin edici sonuçlara ulaşamamıştır. Hayvancılıkla birlikte meyveciliğe oldukça elverişli olan bölgenin dağlık bölgelerinde kullanılmayan boş arazilerin fazlalığı bu alanda kaydedilebilecek bir ilerleme potansiyelini ortaya koymaktadır. Bölgede tarımsal üretimin yoğunlaştığı ilçeler sanayi ya da turizm-ticaret potansiyelinin daha etkin olduğu ilçeler olduğundan katma değer üretimi konusunda geri planda kalan diğer ilçelerde tarım, hayvancılık, kırsal turizm ve kırsal ticaret alanlarında entegre ve ürün bazlı olarak geliştirme çalışmalarına odaklanılmasını elzem hale getirmektedir.

Bölgede öne çıkan tarımsal ürünler; buğday, mısır, mercimek, üzüm, Siirt fıstığı, zeytin, nar, bal, ceviz ve incirdir. Siirt fıstığı, 2000’li yıllardan başlayarak özellikle Siirt’te gelişim göstermiş Bölgede yaklaşık 15 bin tona yaklaşan üretim miktarıyla kırsal alanda önemli gelişim göstermiştir. Mevcut üretimle birlikte yeni fıstık fidanı dikimleri her yıl artarak devam etmektedir. Küçük arazilerde önemli bir gelir kaynağı olarak sosyal açıdan da olumlu etkilere sahip olan bu ürünün yaygınlaştırılması Siirt’te aşılama programları ile başlamış ve 15 yıllık periyotta yeni bahçelerin tesisiyle devam ederek marka ürün düzeyine gelmiştir. Mevcut durumda Siirt fıstığı için iki temel yoğunlaşma alanı bulunmaktadır. Birincisi ağaç başına çok düşük olan ürün veriminin artırılması, ikincisi de Bölgemizde diğer tarımsal ürünlerin üretimine çok da elverişli olmayan kireçli toprak yapısına sahip boş araziler başta olmak üzere değerlendirilmeyen tarım alanlarında Siirt fıstığının yaygınlaştırılmasıdır.

Bölgede üzüm üretiminin özellikle dağlık bölgede yaygın olduğu, ancak üzüm yetiştiriciliğinin ekonomik bir geçim kaynağı olarak görülmeyen hane tüketimine yönelik bir ürün formuna kaydığı gözlemlenmektedir. Üzüm çeşitleri açısından önemli bir gen kaynağı olan bölgede bu genlerin geleceğe aktarılması, yaşanan bağların gençleştirilmesi, sulu tarım için bir model geliştirilmesi, hastalıklarla mücadele, yüksek telli terbiyeli modern bahçelerin tesisi, üzümden elde edilen son ürünlerin standart ve katma değerli hale getirilmesi öncelikli yoğunlaşma alanlarıdır. Derik zeytini sofralık tüketime yönelik oldukça talep gören özel bir ürün olarak üretimi çok sınırlı kalmış ve markalaşmadığından yerele olan katma değer etkisi de hissedilememiştir. Bölgede Pervari balı başta olmak üzere Sason ve Faraşın balları da yöresel bitki örtüsü zenginliğini içinde barındıran özel bal çeşitleri olarak gelişim potansiyeli taşımaktadır. Üretim miktarı bakımından belli bir seviyeyi yakalayan bal ürünleri açısından temel sorun, mevcut üretimin belli standartlar içerisinde gelişim gösterememesi ve standart bir ürün olarak piyasada yer edinememesidir. Karakterize edilen bal numunelerinde kalite parametrelerinde oldukça yüksek değerler elde edilirken piyasada bölgenin yöresel ürünleri olarak satılan balların önemli bir kısmının doğal olmayan şeker katkılı İran balları olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun değişmesi piyasa algısının düzelmesini ve yöresel balların yüksek fiyata alıcı bulmasını sağlayacak önemli bir aşama kaydedilmesi anlamına gelmektedir.

Bölgenin en büyük tarımsal üretim alanı olan Kızıltepe-Derik-Nusaybin ova kesiminde buğday ve mısır temel stratejik ürünler olarak yerleşmiş durumdadır. Ülkemizin en önemli buğday üretim merkezlerinden biri olan bu bölgede sanayi de bu tarımsal ürünlere yönelik olarak gelişmiştir. Bölgenin

300 milyon \$'a ulaşan işlenmiş tarımsal ürün ihracatı, buğdayın istihdamla birlikte dış ticarete olan katkısını da ortaya koymaktadır. Ancak buğdaydan elde edilen un, bulgur, makarna gibi işlenmiş ürünlerin kg başına getirisi düşük kaldığından ancak bu ürünlerin markalaşarak piyasada yer edinmesi ile yerele olan katkısının artırılması mümkün olabilecektir. Kaliteli durum buğdayından üretilen Mardin bulguru bu anlamda Ortadoğu piyasası dışında iç piyasada ve diğer ülke gruplarında değerlendirilmesi gereken işlenmiş buğday ürünlerinin başında gelmektedir. Son yıllarda Ajansın öncülüğünde gerçekleştirilen tanıtım ve yeni piyasalara açılım süreci, perakende zincirleri ile birlikte yeni ihracat bağlantıları sağlanması ile sonuçlanmıştır. Ancak Mardin bulgurunun markalaşması ile ürün fiyatlandırmasında daha yüksek gelir elde edilmesi mümkün olabilecektir.

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında başta Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi ve Gaziantep Antep Fıstığı Araştırma Enstitüsü olmak üzere tarım alanında faaliyet gösteren kuruluşlar ile iş birlikleri geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. Ayrıca belirlenen tarımsal ürünlere yönelik katma değer artışı, üretim artışı ve markalaşma çalışmalarıyla birlikte ürün bazlı verilen hedefleri gerçekleştirmeye yönelik olarak üretici örgütlerinin kapasitelerinin geliştirilmesi, programın sonuçların elde edilmesinde ve sürdürülmesinde gerekli ve zorunlu olan temel bir yoğunlaşma alanı olacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında ulaşılması hedeflenen sonuçlar aşağıdaki gibidir. Tabloda mevcut durum verileri ile ilgili detaylı bilgi açıklama kısmında verilmiştir.

Tablo 3.Tarım SOP Sonuç Göstergeleri

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	2021 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
Siirt fıstığı üretim verimi	1	kg/meyve veren ağaç	6 ¹ (2019)	6,3	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Siirt fıstığı üretim miktarı	1	ton/yıl	14.383 ² (2019)	16.383	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Siirt fıstığı ekili alan	1	dönüm	387.235 (2019)	150.000	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Siirt fıstığı toplam ağaç sayısı	1	adet	5.329.631 ³ (2019)	5.500.000	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Üzüm üretim miktarı	2	ton/yıl	471.194 (2019)	481.194	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Üzüm üretim verimi	2	kg/dönüm	398,3 (2019)	420	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Üzüm son ürün değeri	2	%	-	3	DİKA anket çalışması
Derik zeytini üretim miktarı	3	ton/yıl	1.622 ⁵ (2019)	1.642	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Derik zeytini verimi	3	kg/meyve veren ağaç	10 (2019)	11	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Derik zeytini son ürün değeri	3	%	-	3	DİKA anket çalışması
Mardin bulgurunun satıldığı ulusal market zinciri sayısı	4	adet	1	2	DİKA, Mardin Bulgurcular Yard.ve Dayanışma Derneği
Mardin bulguru piyasa bilinirliği	4	%	-	10	DİKA anket çalışması

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	2021 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
Faraşın balı üretim miktarı	5	ton/yıl	454,869 ⁶ (2019)	456.869	TÜİK, Şırnak Arıcılar Birliği
Sason balı üretim miktarı	5	ton/yıl	605.615 ⁶ (2019)	620.615	TÜİK
Pervari balı üretim miktarı	5	ton/yıl	663.039 ⁶ (2019)	678.039	TÜİK, Siirt Arıcılar Birliği
Standartlara uygun üretilen yöresel bal miktarındaki değişim	5	%	-	8	DİKA, Tarım ve Orman İl Müdürlükleri, Arıcı Birlikleri
Aktif tarımsal kalkınma kooperatifi sayısı	6	adet	104 (2020-Eylül)	106	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri
Aktif üretici birlikleri sayısı	6	adet	30 (2020-Eylül)	32	Tarım ve Orman Bakanlığı
Coğrafi işaret alan ürün sayısı	1, 2, 3, 4, 5	adet	2 (2018)	5	Türk Patent ve Marka Kurumu Tescil Belgesi

- 1) Belirtilen aralık için; TRC3 Bölgesinde meyve veren ağaç başına verim hesaplanırken kümülatif ortalama alınmıştır.
- 2) TRC3 Bölgesinde üretilen fıstık ürününün tamamına yakını Siirt Fıstığı türü olduğundan TÜİK'te Şam Fıstığı (Antep Fıstığı) olarak yayınlanan veri, Siirt Fıstığı verilerini ifade etmektedir.
- 3) Meyve veren ve vermeyen yaştaki ağaçların toplam ekim alanını ifade etmektedir.
- 4) TÜİK verilerine göre Mardin ili Derik ilçesinde üretilen tüm zeytin miktarı (sofralık + yağlık) baz alınmıştır.
- 5) Bal çeşitlerine göre TÜİK verisi yayınlanmadığından yöresel balların mevcut durum bilgisi için üretim yapılan ildeki tüm doğal bal üretim miktarları verilmiştir. Faraşın balı için Şırnak ilinin tüm ilçeleri, Sason balı için Batman ilinin tüm ilçeleri ve Pervari balı için Siirt ilinin tüm ilçelerindeki toplam üretim miktarları baz alınmıştır.

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Tablo 4.Tarım SOP Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	2021 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan araştırma ve analiz raporu sayısı	adet	1	4	Ajans Faaliyet Raporu
İş birliği ve Koordinasyon	Geliştirilen iş birliği protokol sayısı	adet	1	2	Protokoller
	İş birliği geliştirilen ulusal kurum sayısı	adet	1	3	Toplantı Tutanaqları
	URGE kapsamında geliştirilen proje sayısı	adet	-	1	Proje Başvuru Formları
	URGE kapsamında uygulanan proje sayısı	adet	1	1	Proje Raporları
	Coğrafi işaret başvurusu yapılan ürün sayısı	adet	7	8	Başvuru Belgesi
	Geliştirilen proje sayısı	adet	1	2	Proje Başvuru Formları

Kapasite Geliştirme	Yönetim danışmanlığı sağlanan üretici örgütleri sayısı	adet	-	10	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Hazırlanan tanıtım materyali sayısı	adet	-	4	Ajans Faaliyet Raporu
	Yatırım danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	adet	175	200	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Geliştirilen güdümlü proje sayısı	adet	1	2	Güdümlü Proje Bilgi Formları
	Uygulanan güdümlü proje sayısı	adet	1	2	Proje Nihai Raporları
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	adet	2	10	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	kişi	90	200	Ajans Faaliyet Raporu
	Fizibilite Desteği Programı kapsamında hazırlanan fizibilite sayısı	adet	1	4	Ajans Faaliyet Raporu
	Uygulanan MDP sayısı	adet	-	1	Başvuru Rehberleri
	MDP kapsamında desteklenen proje sayısı	adet	-	10	Program Nihai Raporları
	Kurulan gıda laboratuvarı sayısı	adet	-	1	Proje Nihai Raporları
	Elektronik Satış Salonu sayısı	adet	-	1	Proje Nihai Raporları
	Dış Ticaret İstihbarat Merkezi sayısı	adet	-	1	Proje Nihai Raporları
	Geliştirilen marka sayısı	adet	-	1	Proje Nihai Raporları

Proje ve Faaliyetler

i.Araştırma, Analiz ve Programlama

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında, yukarıda yer verilen ürünlerin üretim ve verimlerinin artırılarak ticarileştirilmesi için ürünlerin markalaşma potansiyelinin ve müdahale alanlarının belirlenmesine yönelik olarak çeşitli araştırma ve analiz çalışmaları yürütülecektir. Bu dokümanların hazırlanması üç yıllık bir dönemi kapsayacak olan orta vadeli Tarım SOP'un uygulanması sürecinin tümüne yayılacaktır. Programın ilk yılı olan 2021 yılında, özel amaçlar arasında yer alan, stratejilere altlık oluşturacak ve Tarım SOP kapsamında belirlenen ürünlere yönelik yatırım potansiyellerinin doğru değerlendirilmesi ve yol haritasının belirlenmesi için önemli raporlar hazırlanacaktır.

1. TRC3 Bölgesinde Bağcılığın Geliştirilmesi Raporu: TRC3 Bölgesi, Türkiye bağcılığında yerel çeşitleri ile zengin bir bağcılık kültürüne sahiptir. Ancak bununla birlikte üzüm rekoltesinde son yıllarda sürekli görülen düşüş, bağcılığın geliştirilmesi noktasında önlemler alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bölgede geleneksel bağcılık yapılmakta, bağlar genellikle daha önce üzerinde ya hiç ya da yeterli çalışma yapılmamış ve özellikleri genellikle bilinmeyen mahalli çeşitlerden oluşmaktadır. Geleneksel bağların olumsuz toprak ve çevre şartlarına uyumları, aşılı asma fidanlarına göre çok daha iyi olmakla birlikte bitki zararlılarına (floksera, nematod gibi) dayanımları oldukça düşüktür. Yapılacak çalışma ile Bölgede yetiştiriciliği yapılan ve her biri birer gen kaynağı olan, özellikle ıslah çalışmalarında ana materyal olarak kullanılabilecek çeşit ve/veya tiplerin tespit edilmesi ve bu çeşit ve/veya tiplerden elde

edilecek aşılı fidanlarla bunların kaybolmalarını önlemek için modern anlamda bir “çeşit koleksiyon bağı” oluşturulması sağlanacaktır. TRC3 Bölgesinde Bağcılığın Geliştirilmesi Raporu hizmet alımı yöntemi ile hazırlanacak olup 2020 yılı içerisinde piyasa araştırması tamamlanmıştır. Ajansımızda raporun hazırlanmasının takibi Batman Yatırım Destek Ofisi tarafından gerçekleştirilecektir.

2. Mardin Bulgurunun Markalaştırılması Raporu: Bölgenin en büyük tarımsal üretim alanı olan Kızıltepe-Derik-Nusaybin ova kesiminde buğday ve mısır temel stratejik ürünler olarak yerleşmiş durumdadır. Ülkemizin en önemli buğday üretim merkezlerinden biri olan bu bölgede, sanayi de bu tarımsal ürünlere yönelik olarak gelişmiştir. Bölgenin 300 milyon ABD dolarına ulaşan işlenmiş tarımsal ürün ihracatı, buğdayın istihdamla birlikte dış ticarete olan katkısını da ortaya koymaktadır. Ancak buğdaydan elde edilen un, bulgur, makarna gibi işlenmiş ürünlerin kilogram başına getirisi düşük kaldığından ancak bu ürünlerin markalaşarak piyasada yer edinmesi ile yerele olan katkısının artırılması mümkün olabilecektir. Mardin bulgurunun markalaşması ile ürün fiyatlandırmasında daha yüksek gelir elde edilmesi hedeflenmektedir. Son yıllarda Ajansın öncülüğünde gerçekleştirilen tanıtım ve yeni piyasalara açılım süreci, perakende zincirleri ile birlikte yeni ihracat bağlantıları sağlanması ile sonuçlanmıştır. Mardin bulguru üreticileri bu açılım sürecinde örgütlenerek coğrafi işaret almışlardır. Ayrıca, Ticaret Bakanlığı tarafından sağlanan URGE desteği kapsamında Ajansın teknik desteğiyle projeler hazırlanarak yürütülmüş ve Mardin bulguru için yürütülen bu projeler yeni ufuklar kazandırmıştır. 2019 yılı Ajans Fizibilite Desteği Programı kapsamında Mardin OSB Müdürlüğü tarafından Ajansımıza sunulan “Mardin Bulgurunun Markalaştırılması” başlıklı projenin sözleşmesi imzalanmış olup, raporun 2021 yılı içerisinde tamamlanması öngörülmektedir. Bu kapsamda 2020 yılı içerisinde raporun literatür taraması, saha çalışmaları, paydaş görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Ajansımızda raporun hazırlanmasının takibi İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından gerçekleştirilecektir. Söz konusu rapor üretim, satış ve pazarlama açısından bir yol haritası niteliğinde olacak ve Mardin bulgurunun markalaştırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

3. Derik Zeytini Raporu: Derik zeytini sofralık tüketime yönelik oldukça talep gören özel bir ürün olmasının yanı sıra üretimi çok sınırlı kalmış ve markalaşmadığından yerele olan katma değer etkisi de hissedilememiştir. Yıllık 1.300 tona yaklaşan üretimi Derik kent merkezinin çevresinde yoğunlaşmaktadır. Ürün hasadıyla birlikte Mardin ili sınırları ile Mardin dışında bulunan bölge insanların yoğun talep gösterdiği bu ürün yerel pazarda tüketilmektedir. Bölgede talebi yüksek olmasına karşın üretimi oldukça sınırlı olan Derik zeytininin üretiminin artırılması, yerel pazarlar dışında ürünün bilinirliğinin artırılarak ürüne olan Bölge dışı talebin de artırılması ve ürünün markalaşması yoluyla yerel kalkınmaya daha çok katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bu hedeflere hizmet edecek bir yol haritasının belirlenmesi amacıyla hazırlanan Derik Zeytini Raporu kapsamında, tarımsal üretim ile işlemeye ilişkin fizibilitenin de hazırlanması planlanmaktadır. 2019 yılı Fizibilite Desteği Programı kapsamında Derik Belediyesi tarafından Ajansımıza sunulan “Derik Zeytin Çiftlikleri ve İşleme Tesisleri Fizibilitesi” başlıklı projenin sözleşmesi imzalanmış olup, raporun 2021 yılı içerisinde tamamlanması öngörülmektedir. Bu kapsamda 2020 yılı içerisinde raporun literatür taraması, saha çalışmaları, paydaş görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Ajansımızda Derik zeytini raporunun hazırlanmasının takibi İzleme ve Değerlendirme Birimi koordinasyonunda gerçekleştirilecektir.

4. TRC3 Bölgesi Yöresel Bal Ürünleri Raporu: Bölgede Pervari balı başta olmak üzere Sason ve Faraşın balları da yöresel bitki örtüsü zenginliğini içinde barındıran özel bal çeşitleri olarak gelişim potansiyeli taşımaktadır. Üretim miktarı bakımından belli bir seviyeyi yakalayan bal ürünleri açısından temel sorun, mevcut üretimin belli standartlar içerisinde gelişim gösterememesi ve standart bir ürün olarak piyasada yer edinememesidir. Karakterize edilen bal numunelerinde kalite parametrelerinde oldukça yüksek değerler elde edilirken piyasada Bölgenin yöresel ürünleri olarak satılan balların önemli bir kısmının doğal olmayan şeker katkılı İran balları olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun değişmesi piyasa algısının düzelmesini ve yöresel balların yüksek fiyata alıcı bulmasını sağlayacak önemli bir aşamayı kaydetmek anlamına gelmektedir. Yöresel balların tanıtımına yönelik yürütülen faaliyetlerin etkisi hesaplanamamakla birlikte ürünlerin marka değerine sahip ürünler olarak ulusal piyasada henüz istenen seviyeyi yakalayamadığı söylenebilir. Bölgedeki bal (Faraşın, Pervari, Sason balı) üretiminin

standartlaştırılması ve artırılması yoluyla katma değer artışının sağlanması amaçlanmaktadır. Raporun hizmet alımı yöntemi ile hazırlanmakta olup 2020 yılı içerisinde piyasa araştırması tamamlanmıştır. TRC3 Bölgesi yöresel bal ürünleri raporunun hazırlanmasının takibinin Şırnak Yatırım Destek Ofisi tarafından gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

ii. İş birliği ve Koordinasyon

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında belirlenen öncelikler çerçevesinde ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi için, Bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, birlikler, odalar ve diğer kamu hizmeti sağlayan özerk teşekküller, sivil toplum kuruluşları, özel kesim, üniversiteler ve diğer yerel aktörlerle iş birlikleri geliştirilecektir. Geliştirilen iş birlikleri kapsamında Ajans'ın koordinasyonu ile ortak faaliyetlerin yürütülmesi sağlanacaktır.

1. Tarım SOP Çalışma Grubu Toplantıları: Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programının hedeflenen sonuçlara ulaşabilmesi, Ajans çalışmalarının yanında Bölgedeki ilgili tüm paydaşların sürece dahil edilmeleri ve faaliyetlerini iş birliği içerisinde gerçekleştirmeleri ile mümkün olabilecektir. Bu iş birliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi ve ortak faaliyetlerin birlikte planlanabilmesi ve yürütülebilmesi amacıyla Bölgede aşağıdaki başlıklar dahilinde çalışma grupları oluşturulması hedeflenmektedir. Çalışma Grubu toplantılarına bölgemizde yer alan Tarım ve Orman İl-İlçe Müdürlükleri, Üniversiteler, Ziraat Odaları, Ticaret Borsaları, Üretici Birlikleri ile kooperatiflerin katılım sağlamaları öngörülmektedir. Çalışma gruplarına ek olarak Tarım SOP kapsamındaki bileşenlerin ilerleme durumları, yaşanan aksaklıklar ve çözüm önerilerini görüşmek üzere ilgili paydaşlar ile birlikte yılda iki defa toplantılar gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Toplantıların takibi Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi tarafından gerçekleştirilecektir.

- Siirt Fıstığı Çalışma Grubu
- Bağcılık Çalışma Grubu
- Derik Zeytini Çalışma Grubu
- Mardin Bulguru Çalışma Grubu
- Yöresel Ballar Çalışma Grubu
- Üretici Örgütleri Çalışma Grubu

2. Ulusal Kurum/Kuruluşlar ile İş birliği ve Koordinasyon: Başta GAP BKİ olmak üzere, Tarım SOP kapsamında belirlenen tarımsal yerel ürünlerin verimlerinin artırılması ve Bölgede üretimlerinin artırılarak yaygınlaştırılmasının sağlanması amacıyla bölgesel ve ulusal düzeydeki paydaşlarla iş birlikleri geliştirilecektir. 2021 yılında bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıda detaylandırılmıştır.

Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü ile İş birliği: Siirt fıstığının verim ve üretiminin artırılması amacıyla fıstık yetiştiriciliğine yönelik temel eğitimlerin Bölgedeki yetiştiricilere verilmesi amacıyla Enstitü ile iş birliği geliştirilecektir. Genel olarak antepfıstığı ve badem; bölgesel olarak ise bağ, ceviz, zeytin, nar vb. meyve türlerinin yetiştiriciliğinde karşılaşılan sorunlara çözüm üretmeye yönelik araştırmalar yapan Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü'nün bu konudaki tecrübesini Bölgedeki üreticilere aktarması sağlanacaktır. Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü ile 2020 yılı içerisinde kurum tarafından teknik destek projelerinde eğitmen görevlendirilmesine yönelik iş birliği protokolü oluşturulmuştur. Enstitü ile iş birliği çalışmalarını Siirt Yatırım Destek Ofisinin koordinasyonunda gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Entegre Kaynak Verimliliği Projesi Kapsamında GAP BKİ ile İş birliği: GAP Bölgesi'nde tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi alanlarında, üretim faktörlerinin ve üretim kaynaklarının daha etkin ve verimli bir biçimde kullanılması suretiyle, Bölgenin rekabet edebilirliğinin artırılmasına katkıda bulunulması amacıyla GAP BKİ ve UNDP ortaklığıyla yürütülen Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Entegre Kaynak Verimliliği Projesinin 2017-2019 yıllarını kapsayan 3 yıllık uygulama süresinin dolmasıyla birlikte, proje süresinin 3 yıl daha uzatılmasına karar verilmiştir. Proje

kapsamında, Bölgenin başat ekonomik sektörleri arasında yer alan tarımsal üretimde ve tarımsal ürünlerin işlenmesinde, kaynakların en etkin biçimde kullanımının modellenmesi ve yaygınlaştırılması ile birincil üretim ve işleme süreçlerinde verimliliğin artırılması hedefleri doğrultusunda GAP BKİ ile iş birliklerinin geliştirilmesine devam edilecektir. GAP BKİ ile iş birliği çalışmaları Mardin Yatırım Destek Ofisinin koordinasyonunda gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

3. Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi (URGE) Programı Kapsamında Proje Geliştirilmesi ve Uygulanması: Ülkemizde sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan veya yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artırmaya yönelik eğitim ve danışmanlık giderleri ile yurt dışına açılmalarına yönelik faaliyetlerinin desteklediği URGE programı kapsamında Bölge’de potansiyeli olduğu belirlenen Mardin Gıda Kümelenmesi ve Siirt - Şırnak Bal Kümelenmesi gibi yerel dinamiklerin harekete geçirilmesine olanak sağlanarak; firmaların, iş birliği kuruluşları önderliğinde ortak ihtiyaç analizi, ortak öğrenme (eğitim ve danışmanlık) ve pazarlama (tanıtım, marka, ticaret heyeti, eşleştirme) gibi ihracata yönelik eylem ve faaliyetlerinin desteklenmesiyle kapasitelerinin artırılmasına yönelik projeler hazırlanacaktır. Yurt dışı pazarlama ve alım heyetlerine ilişkin faaliyetlere doğrudan katılım sağlanacaktır.

Ajansımızın teknik desteğiyle Kızıltepe Ticaret Borsası’nın yürütücülüğünde ve Mardin Bulgur Sanayicileri Derneği iş birliğiyle Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülen URGE programı kapsamında ‘Mezopotamya Güneşi Mardin Bulguru Yeni Pazarlara Açılıyor’ projesinin başvurusu yapılmış ve kabul edilmiştir. Proje ile bulgur sektöründe yer alan firmaların yurt dışı pazarlama ve alım heyetlerine ilişkin faaliyetlerine doğrudan katılım sağlanacaktır. Haricen bölgenin ihracat yelpazesinin genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi için yerel üretimin uluslararası rekabet gücünün artırılmasına yönelik teknik kapasitenin geliştirilmesine önemli katkılar sunulacaktır. 2019 yılında başlanan ihtiyaç analizi çalışması tamamlanmıştır. 2020 yılında proje ekibi oluşturulmuş olup pandemi sebebiyle proje faaliyetlerine başlanılamamıştır. Hazırlanan ihtiyaç analizi doğrultusunda 2021 yılında alım heyetleri, yurtdışı ziyaretler, eğitimler, firmalar bazında danışmanlık hizmetlerine ilişkin faaliyetlerin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Ajansımız, Kızıltepe Ticaret Borsası ile iş birliği içerisinde projenin uygulama ayağında yer almak suretiyle teknik desteğini sağlamaya devam edecektir. “Mezopotamya Güneşi Mardin Bulguru Yeni Pazarlara Açılıyor” URGE projesinin takibinin Mardin Yatırım Destek Ofisi tarafından gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Ayrıca, Bölgenin ihracat yelpazesinin genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi için yerel üretimde uluslararası rekabetin artırılmasına yönelik TRC3 Bölgesi bal kümesi URGE projesinin geliştirilecek olup bu kapsamda yapılacak çalışmalar Şırnak Yatırım Destek Ofisi koordinasyonunda gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

4. Tarımsal Örgütlenmeler ve Kooperatifçilik Çalıştay: 2019 yılı içerisinde katılım sağlanan YÖREX Yöresel Ürünler Fuarı’nda TRC3 Bölgesinde kooperatifçilik ve örgütlenme çalışmaları kapsamında ulusal düzeyde “Coğrafi İşaret Sisteminde Yönetişim, Denetim ve Aile Çiftliği Temelinde Örgütlenme” paneli gerçekleştirilmiştir. Panelin akabinde sonuçlar değerlendirilerek 2020 yılı içerisinde bölgesel düzeyde bir çalıştay yapılması planlanmış ancak COVID-19 küresel salgını sebebiyle 2021 yılında gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Tarımsal örgütlenmeler ve kooperatifçilik çalıştay çalışmalarının Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi koordinasyonunda çevrimiçi olarak gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

5. TRC3 Bölgesi Coğrafi İşaretler Projesi: Coğrafi işaretler, özellikle yerel üreticilerin pazara yönelik üretim yapmaları konusunda cesaretlendirilmesi, daha kaliteli üretimde bulunmaları için teşvik aracı olarak kullanılması ve yerel dinamiklerin canlandırılması bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Mayıs 2016’da başlatılan TRC3 Bölgesi Coğrafi İşaretler Projesi, TRC3 Bölgesi illerinde üretimi yapılan ve coğrafi işaret adayı olabilecek özgün tarımsal ürünler ve gıda ürünlerinin belirlenmesi, bu ürünlere coğrafi işaret alınması için gerekli teknik ve idari çalışmaların ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde başlatılması ve yürütülmesini kapsamaktadır. Proje kapsamında ön plana çıkan ve coğrafi işaret alınması için seçilen ürünlerden Derik Halhalı zeytini, Sason çileği, Zivzik narı, Faraşın balı, Kızıltepe Mercimeği, Gercüş-Mardin Mezrone üzümü, Şırnak Otlı Peyniri için analiz ve raporlama çalışmaları

tamamlanarak coğrafi işaret başvuruları yapılmıştır. Proje kapsamında seçilen diğer ürün olan Siirt Bittimi'nin ise başvuru çalışmaları devam etmektedir. Proje kapsamında seçilmiş olan ürünlerin tamamının tescil başvurularının başvuru sahiplerince yapılması ile proje tamamlanmış olacaktır. Bundan sonraki süreçte ajans başvuru sahiplerinin talepleri olması durumunda sürece teknik destek sağlayacaktır. Tarımsal örgütlenmeler noktasında iyi uygulama örneklerinin 2021 yılı içerisinde yerinde incelenmesine ve iş birlikleri geliştirilmesine yönelik faaliyetler sürdürülecektir. TRC3 Bölgesi Coğrafi İşaretler Projesi çalışmaları Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi koordinasyonunda gerçekleştirilecektir.

6. Proje Geliştirme Faaliyetleri: Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve Bölgenin ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek üretimi destekleyecek ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır. Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır. Söz konusu ön fizibilite çalışmaları "fizibilite desteği" kapsamında yaptırılabilirdiği gibi Ajans tarafından bizzat uzman kurum/kuruluş/kişilere de hazırlatılabilecektir. Ajans, âtil durumdaki kamu tesisleri ile özel sektöre ait tesisleri tespit edecek bu kapsamda bir envanter çalışması hazırlayacaktır. Söz konusu tesislerin ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması ve proje havuzu çalışmalarında ya da farklı işlevlerin kazandırılması gereken konularda uygunluk durumuna göre bu tesislerin önceliklendirilmesi kaynakların verimli ve etkili kullanılmasına hizmet edecektir. Proje geliştirme faaliyetleri Program Yönetim Birimi koordinasyonunda gerçekleştirilecektir.

iii.Kapasite Geliştirme

1. TC3 Bölgesi Üretici Örgütleri Yönetim Danışmanlığı: Ajansın koordinasyonunda Mardin, Batman, Siirt ve Şırnak'ta faaliyet gösteren üretici örgütlerine yönelik gerçekleştirilecek anket ve saha çalışmaları doğrultusunda Üretici Örgütleri Çalışma Grubunun katılımıyla bölgede faaliyet gösteren 10 adet üretici örgütü belirlenecektir. Seçilen üretici örgütlerinin yönetim başta olmak üzere yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve yeni iş fırsatları kollamalarına yardımcı olacak yönetim danışmanlığı alanlarında faaliyetler gerçekleştirilecektir. Gerçekleştirilecek çalışmalar neticesinde üretici örgütlerinin kurumsal kapasitelerinin artırılmasına yönelik yol haritalarının belirlenmesi öngörülmektedir. TC3 Bölgesi üretici örgütleri yönetim danışmanlığı faaliyetleri Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi sorumluluğunda gerçekleştirilecektir.

iv.Tanıtım ve Yatırım Destek

1. Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik: Tarım SOP kapsamında, Ajansın Bölgedeki yatırımcıların ihtiyaç duyduğu desteği ve yönlendirmeyi yapabilmesi konusundaki kapasitesi güçlendirilecektir. Hâlihazırda Yatırım Destek Ofisleri tarafından yürütölen "yatırımcılara bilgi sağlama ve danışmanlık yapma" fonksiyonu hususunda pro-aktif bir yaklaşıma geçilecektir. SOP kapsamında yer alan tarımsal üreticiler ile işleme tesisleri aylık program kapsamında ziyaret edilecektir. Yatırım danışmanlığı ve rehberlik çalışmaları yatırım destek ofislerinin koordinasyonunda gerçekleştirilecektir.

2. Tarımsal Yerel Ürönlere Yönelik Tanıtım Broşürleri: Tarım SOP altında yer alan öncelikler doğrultusunda Siirt fıstığı, Bağcılık, Derik zeytini, Mardin bulguru, bal (Faraşin, Pervari, Sason balı) ile ilgili, ayrıca bölgede öne çıkan diğör ürünlerin ulusal ve uluslararası fuar vb. organizasyonlarda kullanılması amacıyla ürün özelliklerini anlatan tanıtım broşürleri hazırlanacaktır. Tarımsal yerel ürönlere yönelik tanıtım broşürleri çalışmaları yatırım destek ofislerinin koordinasyonunda gerçekleştirilecektir.

v.Ajans Destekleri

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla Ajans desteklerinden faydalanılacaktır. Önceki yıllardan devam eden güdümlü projelerin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için proje yürütücüsü kurumlara destek verilmeye devam edilecektir. Bununla birlikte yeni güdümlü projeler geliştirilecek ve uygulanması için çalışmalar yürütülecektir. Bölgede kırsal kalkınma alanında faaliyet gösteren kurumların kapasitelerinin artırılması amacıyla Ajans Teknik Destek Programı (TD) uygulanacaktır. Ayrıca SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmalarının hazırlanabilmesi amacıyla Fizibilite Desteği Programı (FD) uygulamaya konulacaktır. TD ve FD ile birlikte proje teklif çağrısı yöntemi işletilerek Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması MDP uygulanması planlanmaktadır.

1. Mardin Gıda Analiz ve Ticaret Kapasitesinin Geliştirilmesi Güdümlü Projesi (2017): Mardin'in Kızıltepe, Derik ve Nusaybin ilçelerinde yoğunlaşan hububat üretiminin doğru analizi, şeffaf ticareti ve sektörel yönelimini desteklemek açısından geliştirilen proje ile tarımsal üretimin geniş toplumsal tabanını oluşturan çiftçilerin daha fazla gelir elde edebilmeleri, yerel piyasanın standardizasyonu ve üretimden ihracata süreçlerin hızlanması amaçlanmıştır. Mardin ilindeki tarımsal ürünlerin doğru analiz ve şeffaf ticareti ile üretim ve ihracatını geliştirerek sektörde katma değer sağlayan bütün kesimlere fayda sağlayacak bir altyapı oluşturmak ve bu sayede bilgiye dayalı tarımsal ekonomiyi geliştirmek projenin genel hedefini oluşturmaktadır. Proje kapsamında yeni hizmet binası bünyesinde teknik kapasite bileşeni kapsamında modern gıda laboratuvarı, müzayede salonu ve elektronik satış sisteminin kurulması, eğitim ve konferans salonları ile dış ticaret destek merkezinin kurulması, kurumsal kapasite bileşeni kapsamında eğitim ve akreditasyon çalışmaları gerçekleştirilecektir. Proje yürütücüsü Kızıltepe Ticaret Borsası'dır. Projenin toplam maliyeti 7.135.606,89 TL olup %54,51 oranında Ajans katkısı (3.889.270,63 TL) öngörülmektedir. Sözleşmesi imzalanan proje uygulama aşamasındadır. Projenin takibi İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından gerçekleştirilecektir.

2. Şırnak Bal Kümesi Geliştirme Merkezi Güdümlü Projesi (2018): Şırnak ilinde uzun yıllardan beri devam eden arıcılık sektörünün gelişmesi ve kırsal kalkınmada öncü rol alması için ilgili paydaşların işleteceği bir Bal Kümesi Geliştirme Merkezinin kurulması hedeflenmektedir. Projenin gerçekleştirilmesi ile birlikte üreticilerin üretim sürecinde ihtiyaç duyduğu malzemelerin daha uygun maliyetle üretilerek çiftçilerin üretime teşvik edilmesi, üretim süreçlerinin standartlaştırılarak katma değeri yüksek ürünlerin çıktı olarak elde edilmesi amaçlanmaktadır. Proje yürütücüsü Şırnak Arı Yetiştiricileri Birliği ve proje ortağı Şırnak Üniversitesi'dir. Projenin toplam maliyeti 7.369.003,00 TL olup %75 Ajans katkısı (5.526.752,25 TL) öngörülmektedir. Ajans 2018 yılı Fizibilite Desteği Programı kapsamında yapılan başvuru ile yürütücü kurum tarafından projenin fizibilite çalışması hazırlanmıştır. Tamamlanan fizibilite raporu ile birlikte 2021 yılı içerisinde projenin Bakanlığa sunulması ve onay sürecinin ardından uygulamaya geçilmesi planlanmaktadır. Projenin takibi Program Yönetim Birimi tarafından gerçekleştirilecektir.

3. Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Mali Destek Programı (2021): Bölge için marka olabilecek ürünlerin üretilmesi ile bölgenin tarımsal üretim değeri ve tarımsal ürünlerden elde edilen katma değer artacak ve daha fazla istihdam olanağı yaratılacaktır. Özellikle kırsal alanda tarımsal ve tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi, tarımsal ürünlerin işlenmesi yoluyla bölgenin tarımdan elde ettiği gelir artacaktır. 2021 yılının 4. çeyreğinde teklif çağrısına çıkılması planlanmakta olan programla bölgede tarım ve sanayi entegrasyonunun sağlanması ve kırsalda tarımsal örgütlenmenin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Program kapsamında hedef grup olarak kâr amacı gütmeyen kamu kurumları/kuruluşlar, kooperatifler ve üretici birlikleri belirlenmiştir. Program bütçesi 7.000.000,00 TL olarak öngörülmektedir. Tarımsal yerel ürünlerde katma değer artışının sağlanması mali destek programının çalışmaları Program Yönetim Birimi koordinasyonunda yürütülecektir.

4. Teknik Destek Programı: 2021 yılında, TRC3 2014-2023 Bölge Planı ve diğer üst ölçekli planlar dikkate alınarak SOP'un amaçları doğrultusunda belirlenen konular çerçevesinde, SOP öncelikleri ile

uyumlu faaliyet gösteren kurumlara teknik destek programı kapsamında kurumsal kapasitelerini geliştirmeye yönelik olarak destek verilecektir. TRC3 Bölgesinde gerek kamu kurum ve kuruluşları gerekse STK ve KOBİ'lerin proje hazırlama ve uygulama bakımından kurumsal kapasiteleri oldukça düşüktür. Bu sebeple söz konusu hedef gruplara, başta AB hibeleri ve diğer uluslararası fonlara yönelik olmak üzere proje hazırlama eğitimleri verilecek ve Bölgede kırsal kalkınma alanında faaliyet gösteren ilgili kurum/kuruluşların da ulusal ve uluslararası fon kaynaklarını Bölgeye çekebilmesi için projeler geliştirmeleri sağlanacaktır. Tarım SOP ile bağlantılı olarak başta işletmeler olmak üzere kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler gibi yerel aktörlerin yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve yeni iş fırsatları kollamalarına yardımcı olacak yönetim danışmanlığı alanlarında faaliyetler TD Programı kapsamında desteklenecektir. Bu doğrultuda, organik tarım, iyi tarım uygulamaları, akıllı tarım/Tarım 4.0 gibi konularda üreticilerin bilinçlendirilmesi ve söz konusu üretim yöntemlerinin nasıl yapılacağı ile ilgili bilgi edinmelerine olanak sağlayacak iyi uygulama örneklerini yerinde görmeleri desteklenecektir. Tarım SOP kapsamında bulunan ve her biri ayrı marka değeri taşıyan ürünlerin pazarlanma aşamasında daha geniş ağlara yayılabilmelerine olanak sağlayabilecek kanalları bulabilmelerine yönelik olarak e-ticaret/dijital pazarlama alt başlıklarında yönetim danışmanlığı da sağlanabilecektir. Teknik destek programının çalışmaları Program Yönetim Birimi koordinasyonunda yürütülecektir.

5. Fizibilite Desteği Programı: Ajans, Bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına ve Bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak, *Tarım SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmaları için bu SOP kapsamında faaliyet gösteren kurum/kuruluşlara doğrudan mali destek kapsamında yer alan fizibilite desteği* sağlayacaktır. Fizibilite desteği programının çalışmaları Program Yönetim Birimi koordinasyonunda yürütülecektir.

vi.Önemli Kamu Yatırımları

TRC3 Bölgesinde “Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)” ile ilişkilendirilen ve devam eden kamu yatırımları tablodaki gibidir:

Tablo 5.Tarım SOP ile İlgili Önemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin TL)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Tarımsal Altyapının Geliştirilmesi	GAP illeri	GAP BKİ	11.400	2020-2020	1, 2, 3, 4, 5, 6
Hassas Tarım ve Sürdürülebilir Uygulamaların Yaygınlaştırılması Projesi	GAP illeri	GAP BKİ	18.373	2015-2022	1, 2, 3
Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Entegre Kaynak Verimliliği Projesi	GAP illeri	GAP BKİ	14.102	2016-2022	1, 2, 3, 4, 5
GAP Organik Tarım Küme Projesi	GAP illeri	GAP BKİ	19.878	2015-2022	3, 4, 5
GAP Tarımsal Eğitim ve Yayım Projesi	GAP illeri	GAP BKİ	38.141	2015-2022	1, 2, 3, 4, 5, 6
Entegre Kırsal Kalkınma Projesi	GAP illeri	GAP BKİ	196.509	2009-2022	1, 2, 3, 5
GAP illeri Arazi Toplulaştırma ve Tarla içi Geliştirme Hizmetleri (TİGH)	10 il (TRC3 illeri dahil)	GAP BKİ	2.827.000	2009-2023	1, 2, 3, 4, 5, 6
Batman 2. Merhale Sulama Projesi	Batman	DSİ	2.684.096	1986-2023	2,5
Su Şişirme Bentleri	Şırnak	DSİ	1.312.389	2008-2023	2,5
Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi	26 il (Mardin ili dahil)	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	20.167	2020-2023	6

İhtisaslaşma Projesi ¹	Siirt	Siirt Üniversitesi	15.000	2020-2024	1,5,6
Aşağı Fırat 2. Merhale Depolama ve Sulama Projesi	Mardin	DSİ	6.708.000	1997-2026	2,3

d. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP), orta vadeli bir program olup 3 yıl içerisinde faaliyetlerinin tamamlanması planlanmaktadır. İlk bir yıllık dönem içerisinde araştırma raporları, saha çalışmaları ve analiz çalışmalarına ağırlık verilerek mevcut durum ve potansiyel ortaya konacaktır. Ajans güdümlü proje destekleri yine ilk yılda faaliyetlerine başlayacaktır. İzleyen yılda ilgili kurum ve kuruluşlar ile birlikte iş birliği ve koordinasyon faaliyetleri üzerine yoğunlaşarak somut adımlar atılması öngörülmektedir. Programın son yılında ise Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Mali Destek Programı'nın uygulanması planlanmaktadır. Programın 2021 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir. 2021 yılı, 2022 yılı ve sonrasındaki faaliyetler için öngörüler de tabloya yansıtılmıştır. Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) faaliyetlerinin 1 yıl uzatma yılı olmak üzere toplam 4 yıl içinde tamamlanması ve sonuçların ölçülmesi beklenmektedir.

Tablo 6. Tarım SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2021			
			1	2	3	4
Araştırma, Analiz ve Programlama	1.1	TRC3 Bölgesinde Bağcılığın Geliştirilmesi Raporu	X	X	X	X
	1.2	Derik Zeytini Raporu	X	X	X	X
	1.3	Mardin Bulgurunun Markalaştırılması Raporu	X	X	X	X
	1.4	TRC3 Bölgesi Yöresel Bal Ürünleri Raporu	X	X	X	X
İş birliği ve Koordinasyon	2.1	Tarım SOP Çalışma Grubu Toplantıları	X	X	X	X
	2.2	Ulusal Kurum/Kuruluşlarla İş birliği Koordinasyon	X	X	X	X
	2.3	Tarımsal Örgütlenmeler ve Kooperatifçilik Çalıştayı			X	X
	2.4	"Mezopotamya Güneşi Mardin Bulguru Yeni Pazarlara Açılıyor" URGE Projesinin Uygulanması	X	X	X	X
	2.5	TRC3 Bölgesi Bal Kütmesi URGE Projesinin Geliştirilmesi	X	X	X	X
	2.6	TRC3 Bölgesi Coğrafi İşaretler Projesi	X	X	X	X
	2.7	Proje Geliştirme Faaliyetleri	X	X	X	X
Kapasite Geliştirme	3.1	TC3 Bölgesi Üretici Örgütleri Yönetim Danışmanlığı			X	X
Tanıtım ve Yatırım Destek	4.1	Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik	X	X	X	X
	4.2	Tarımsal Yerel Ürünler Yönelik Tanıtım Broşürleri	X	X		
Ajans Destekleri	5.1	Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması MDP				X
	5.2	Mardin Gıda Analiz ve Ticaret Kapasitesinin Geliştirilmesi GP	X	X	X	X

¹ Üniversitenin İhtisaslaşma Projesi "Tarımsal Ürün Çeşitliliğinin Artırılması ve Bitkisel Üretimin Geliştirilmesi" ve "Hayvan Yetiştiriciliği" olacak şekilde iki alt kategoride ele alınmıştır.

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2021			
			1	2	3	4
	5.3	Şırnak Bal Kütmesi Geliştirme Merkezi GP	X	X	X	X
	5.4	Teknik Destek Programı	X	X	X	X
	5.5	Fizibilite Desteği Programı	X	X	X	X

e. İzleme ve Değerlendirme

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programının (Tarım SOP) izleme ve değerlendirmesinin yapılması amacıyla Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi (ASGPB) ve İzleme ve Değerlendirme Birimi (İDB) koordinasyonunda Ajans içi ilgili tüm birimlerin katılımıyla altışar aylık dönemlerde izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirilecektir.

SOP kapsamında belirlenen faaliyetlerin izlenmesi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve oluşturulan raporlar konsolide edilmek ve değerlendirilmek üzere İDB'ye iletilecektir. SOP İlerleme Raporları ve SOP Kapanış Raporu İDB tarafından hazırlanacaktır. İzleme faaliyetleri, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanmasını içermektedir. Toplanan veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinlik, etkililik, verimlilik uygulanabilirlik ve sürdürülebilirlik çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

2.2. Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)

a. Amaç

Genel Amaç

Mezopotamya bölgesinde kültür turizminin geliştirilerek bölgesel bir marka oluşturulması ve tanıtım ve pazarlanması yoluyla bölgesel kalkınmanın hızlandırılması

Özel Amaçlar

1. Mezopotamya turizm destinasyonunun küresel ölçekte markalaşma, tanıtım ve pazarlama çalışmalarının yapılması
2. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin koruma kullanma dengesi gözetilerek turizme kazandırılması
3. Çeşitli tematik turizm rotalarının geliştirilmesi
4. Stratejik sektörlerden kültür ve turizm sektörlerinde kurumsallaşma ve hizmet kalitesinin artırılması

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinin yanı sıra ABD, Çin ve Meksika ile birlikte ülkemiz en fazla ziyaret edilen ülkeler arasındadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre ülkemiz 2018 yılında turist sayısı bakımından 6. sırada yer almış olup 2019 yılında ise toplam 56.114.377 turist Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Eğlence, dinlenme, aile, din, sağlık ve iş gibi birçok nedene dayanan tatil kültürü orta gelir sınıfı içerisinde yerleşerek gittikçe yaygınlaşırken, ziyaret amaçları daha sofistike olan ve geçmişten bugüne kültürel ve toplumsal farklılıkları görmek ve deneyimlemek isteyen yeni bir turist tabakası da oluşmaktadır. Bu gruba giren ziyaretçiler ekonomik açıdan daha iyi konumda olup eğitim seviyesi görece daha yüksek ve merakla dayalı arayış içerisinde olan kişilerden oluşmaktadır. Ülkemizde, İstanbul başta olmak üzere Ege ve Akdeniz bölgesi yaygın bir şekilde ziyaret edilmekle birlikte yine bu bölgeleri de içine alacak şekilde Kapadokya ve Mezopotamya bölgeleri burada tanımlanan kültür turları kapsamında yoğun bir şekilde ziyaret edilmektedir.

Yukarı Mezopotamya havzasında yer alan TRC3 Bölgesi, tarih öncesi devirlerden günümüze kadar sürekli olarak yerleşim ve ticaret merkezlerine ev sahipliği yapmış, insanlığın kültürel gelişimine ve önemli uygarlıkların ortaya çıkmasına sahne olmuştur. Asur, Babil, Roma, Bizans, Pers, Emevi, Abbasi, Artuklu, Selçuklu, Eyyubi, Osmanlı gibi birçok farklı medeniyeti temsil eden devletler burada kurulmuş ve gelişmiştir. Kentsel sit alanları tarihi ve geleneksel kent dokusuyla; tarih, kültür ve inanç turizmi açısından yüksek potansiyel teşkil etmektedir. Tarihte ilk tapınağın, ilk yerleşik hayatın, ilk tarımın yapıldığı, yazının icat edildiği ve ilk medeniyetlerin kurulduğu Mezopotamya, kültürel miras bakımından küresel ölçekte eşsiz değerlere ve özgünlüğe sahiptir. Adıyaman'da bulunan Nemrut Dağı, Diyarbakır'da bulunan K rtik Tepe, Mardin'de bulunan Boncuklu Tarla, Dara Antik Kenti ve Gaziantep'te bulunan Zeugma Arkeolojik Alanı bunlardan sadece birkaçıdır. şanlıurfa'da dünyanın bilinen en eski tapınağı olan Göbeklitepe'nin (M  10.000) keşfi arkeoloji paradigmasını değiştirirken kültürel turizm akımlarına da dayanak oluşturan UNESCO Dünya Mirası listesine 2018 yılında girerek bütün dikkatleri yeniden Mezopotamya'ya çevirmiştir. 2019 yılında ülkemizde turizm yılı ilan edilen Göbeklitepe ile birlikte Nemrut Dağı ve Diyarbakır Kalesi ile Hevsel Bahçeleri Dünya Kültür Mirası listesine ülkemizden giren 18 miras alanı içerisinde yer almaktadır. Bununla birlikte TRC bölgesinde bulunan Yesemek Taş Ocağı ve Heykel Atölyesi [Gaziantep], Zeugma Arkeolojik Alanı [Gaziantep], Yeraltı Suyu Yapıları: Livas ve Kasteller [Gaziantep], Harran ve şanlıurfa, Malabadi Köprüsü [Diyarbakır], Tarihi Kent Kültürel Peyzajı [Mardin], Zeynel Abidin Camii ve Mor Yakup (St. Jacob) Kilisesi [Mardin] ile İsmail Fakirullah Türbesi ve Işık Kırılma Mekanizması [Siirt]  lkemizin Dünya Mirası Geçici Listesinde yer alan önemli kültürel varlıklardır. Yukarı Mezopotamya bölgesinde bu listelere

girebilecek nitelikte bulunan onlarca kültürel varlık bulunmaktadır. TRC3 Bölgesi’nde bulunan sit alanı ve yapılara ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bölgede henüz tescillenmemiş yüzlerce sit alanı ve kültürel yapının tespiti için Mardin ve Siirt’te Ajans’ın desteğiyle kültür envanteri çalışmaları devam etmektedir.

Tablo 7. TRC3 Bölgesi Tescilli Sit Alanı ve Taşınmaz Kültür Varlıkları Sayısı

Gösterge (Adet)	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3
Tescilli Sit Alanı	219	34	29	23	305
Taşınmaz Kültür Varlıkları	1.431	103	113	140	1.787

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı (2019).

2023 Türkiye Turizm Stratejisi’nde TRC3 Bölgesi, Mezopotamya ile beraber ele alınmakla birlikte taşıdıkları potansiyel açısından Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa ve Diyarbakır ile birlikte Mardin mutlak ziyaret noktası olarak vurgulanmaktadır. TRC3 Bölgesi burada İnanç Turizmi Koridoru (Tarsus-Mardin), Eko-Turizm Bölgesi ve Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi olarak ele alınmaktadır. Bu strateji belgesinde zengin kültürel ve doğal eserlere sahip kentlerimizin markalaştırılarak, turistler için bir çekim noktası haline getirilmesi turizm sektörünün güçlendirilmesine yönelik bir strateji olarak belirlenmiştir. 2014-2023 TRC3 Bölge Planı’na göre TRC3 Bölgesi’nde kültür ve inanç turizmi öne çıkmaktadır. Bölgede, Mardin, Midyat ve Hasankeyf yoğun ziyaretçi akınına uğrarken Veysel Karani, Tillo, Nusaybin, Savur, Cizre ve İdil ikincil turizm ziyaret noktaları olarak rağbet görmektedir. Kültür ve inanç turizmi ile birlikte bu ziyaretçi kitlesine hitap edebilecek Savur, Sason, Beytüşşebap ve Pervari gibi doğa ve kırsal turizm alanları da bulunmaktadır. Bölge kültürel turizm kitlesine hitap eden zengin bir hediyelik eşya ile mutfak ve müzik kültürüne sahiptir. Bölge Planı’nda ‘Katma Değerli Üretim ve Hizmet’ eksenini altında ‘Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması’ bir öncelik olarak belirlenmiş ve alınması gereken tedbirler ‘Turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve kullanım kapasitesinin artırılması’ çerçevesinde belirlenmiştir. Buna göre; ‘Bölge içi ve bölge dışı kullanışlı turizm rotalarının oluşturulması ve bu rotaların tanıtılması’ ve ‘Bölge’nin ulusal ve uluslararası tanıtımının yapılması ve bilinirliğinin artırılması’ gerektiği özellikle vurgulanmıştır.

TRC Düzey-1 Bölgesinde GAP Eylem Planları, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı ve kalkınma ajanslarının mali destek programları ile güdümlü projeleri aracılığıyla turizm altyapısını iyileştirmeye yönelik planlama çalışmaları da dahil olmak üzere; kültür varlıklarının korunması ve geliştirilmesine, yeni turizm çekim merkezleri oluşturulmasına, konaklama başta olmak üzere hizmetler sektöründe yer alan işletmelerin geliştirilmesine, tarihi ve kültürel varlıkların ulusal ve uluslar arası düzeyde tanıtımına ve kültür ve sanat etkinliklerine yönelik projeler hayata geçirilmiştir. 2000’li yıllarda bölgede hareketlenen turizm sektörü ile birlikte özel sektör yatırımları da hız kazanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TÜRSAB verilerine göre TRC3 Bölgesi’nde turizm acentesi sayısı neredeyse 100 olup toplam yatak kapasitesi 11 bini geçmiş durumdadır. Bölgenin imajına büyük zarar veren terör olgusu ile Suriye’deki iç savaşın olumsuz yansımalarına rağmen kamu güvenliği açısından temin edilen huzur ortamı ile güney sınırımızda tesis edilen güvenli bölge yerli ve yabancı çok sayıda ziyaretçinin bölgeye akın etmesine yol açmıştır. 2019 yılında TRC3 Bölgesi’nde konaklama tesislerine gelen 666.765 ziyaretçi 1,5 milyondan fazla geceleme yapmıştır.

Tablo 8. TRC3 Bölgesi Konaklama İstatistikleri

Gösterge (Kişi)	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3
Tesise Geliş Sayısı	332.321	160.913	128.044	45.487	666.765
Geceleme Sayısı	1.032.999	483.553	577.513	56.204	1.666.716

Kaynak: TÜİK (2019).

TRC Bölgesi açısından bakıldığında ise Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2019 yılında bölgede 2,7 milyon ziyaretçi ile 4,2 milyondan fazla geceleme yapıldığı görülmektedir. Yukarıda da bahsedildiği üzere 2000’li yıllardan itibaren hızlı bir şekilde gelişen turizm sektörünün sadece TRC3 Bölgesi için değil TRC Bölgesinin tümünde geliştiği gözlemlenmektedir.

Bölgedeki turist hareketlerinin önemli bir bölümünün ‘günübirlik’ veya ‘dost-akraba ziyareti’ olduğu düşünüldüğünde gelişimin boyutunun daha da büyük olduğu rahatlıkla kabul görecektir. Buna karşın belgeli (Belediye ve turizm işletme belgeli) tesislerde konaklayan yabancı ziyaretçilerin azlığı göze çarpmaktadır. TRC bölgesinde tesislere gelen ziyaretçilerin %7,7’si yabancı iken TRC3 bölgesinde yalnızca %5,5’i yabancı ziyaretçidir. Bu yabancı ziyaretçilerin önemli bir bölümünün ülkemizden göç eden ve yabancı ülke vatandaşlığına geçmiş kişilerden oluştuğu dikkate alındığında yukarıda betimlenen dünyanın bu en önemli kültür-medeniyet coğrafyasının ne kadar az tanındığı ve ziyaret edildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 9. Yabancı Ziyaretçilere İlişkin Veriler

Gösterge (Kişi)	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3	TRC
Tesise Geliş Sayısı	27.836	13.707	3.832	229	45.604	260.160
Geceleme Sayısı	39.353	21.098	6.146	332	66.929	417.598

Kaynak: TÜİK (2019).

TRC3 Bölgesi’nin sahip olduğu kültürel miras ve çeşitli turizm potansiyellerine karşın bölgeyi ziyaret eden turist sayısının düşük kalması, bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediğini göstermektedir. Yerli ve yabancı ziyaretçi sayılarında TRC3 Bölgesi turizmden yeteri kadar pay alamamakta, Bölgeyi ziyaret eden yabancı turist sayısı çok düşük değerlerde kalmaktadır. Bölgede yerli ve yabancı turistlerin ortalama kalış süreleri Türkiye ortalamasının oldukça altındadır. Bölgeye gelen turistler, Mardin ve Batman’ın şehir merkezinde bulunan tarihi ve turistik yapıları ziyaret ederek kısa sürede bölge dışına çıkmaktadır. Bölgenin turizm altyapısının geliştirilmesi, tarihi ve kültürel zenginliğin restore edilmesi ve bölge yerleşmelerinin çekim gücünü artırması, turist gelişlerini yükseltecek, kalış süresini artıracak ve sektörün gelişimine katkı sağlayacaktır.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi 2014 yılında bütüncül bir yaklaşımla Bölge’nin kültürel mirasını korumak, koruma-kullanma dengesini gözeterek turizm odaklı değerlendirmek, istihdam ve turizm gelirlerini artırmak, turizm hareketlerinin daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir biçimde devamlılığını sağlamak üzere tanıtım ve markalaşma çalışmalarını gerçekleştirmek amacıyla GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesini başlatmıştır. Bu proje, Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsayan bölgeyi Mezopotamya markası altında önemli ve sürdürülebilir bir turizm destinasyonu yapma hedefiyle bölgenin bütün tarih, kültür, doğa, inanç, dil, folklor, gastronomi öğelerini içerecek biçimde ulusal ve uluslararası tanıtımı ile bölgenin markalaşmasını merkeze alan entegre bir projedir. Proje kapsamında GAP BKİ bölgede bulunan bütün turizm cazibe merkezlerinin ve faaliyetlerinin envanterini çıkarmış, illerin kültürel miras ve turizm alanlarını dijital ortamda haritalamış, bölge ölçeğinde daha cazip ve güçlü alternatif varış noktaları, yeni turizm türleri, turizm gelişme bölgeleri/koridorları ve rotalarının bütüncül bir yaklaşımla yer aldığı Mezopotamya Travel internet sitesi ve interaktif uygulamalarını hizmete sunmuştur. Bu proje kapsamında hazırlanan strateji dokümanında bölgenin Mezopotamya temasıyla tanıtımı ve markalaşması için uygulamaya yönelik eylemleri içeren bir yol haritası belirlenmiştir.

2019 yılı mayıs ayında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından ‘Kalkınma Ajansları Eşleştirme Programı’ başlatılmıştır. Bu program, belirli sektör ve temalarda çalışmaları bulunan veya çalışma yapmayı amaçlayan ajansların birbirleriyle eşleştirilerek iyi uygulamaların yaygınlaştırılması, başarısız uygulamalardan edinilen derslerin paylaşılması ve yeni fikirler ile ortak projelerin geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu kapsamda TRC Düzey-1 Bölgesi’nde bulunan Dicle Kalkınma Ajansı (KA), İpekyolu KA ve Karacadağ KA ile GAP BKİ; turizm temasıyla eşleştirilmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak 2020 yılı çalışma programı ve Bütçesi hazırlık süreçlerinde Mezopotamya Turizm Destinasyonu için bölgede çalışan TRC Bölgesi Kalkınma Ajanslarının GAP BKİ ile iş birliği içinde yukarıda arka planı verilen proje çerçevesinde “Mezopotamya Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı” temalı ortak bir program hazırlaması kararlaştırılmıştır. Bu Program, sözü geçen kurumların eşgüdümü ile ortak tanıtım ve markalaşma faaliyetlerini kapsamakta olup, her bir alt bölgenin farklı öncelikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda 2021 yılında da devam edecektir.

Tablo 10. Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı Ortak Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Koordinatör Ajans**	Tahmini Maliyet (TL)
Mezopotamya Markası Pazar Potansiyeli Araştırması Mezopotamya markasının yurtiçi ve yurtdışındaki farklı bölgelerde pazar potansiyelinin araştırılması ve iş birliğinin geliştirilmesi	Karacadağ	60.000
Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Geliştirilmesi Mezopotamya bölgesinin tanıtımı amacıyla bölgeye has festivallerin araştırılması ve geliştirilmesi	GAP	-
Film Sektörü ile iş birliği Sinema, dizi film, çizgi filmlerin destinasyon tanıtımı amacıyla yerli ve yabancı yapımclar ve sektör kuruluşları ile iş birliğine gidilmesi	İKA	30.000
Mezopotamya Temalı Ulusal Lobicilik Faaliyetleri TÜRSAB ve TUREB üzerinden tanıtım eksenli lobicilik çalışmalarının yürütülmesi	Karacadağ	150.000
Mezopotamya hik�yesi oluşturulması	GAP	60.000
Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım alışmaları Yurtiçi ve yurtdışında gazete, dergi, TV, internet ve billboardlarda Mezopotamya destinasyonu tanıtımı alışmaları	GAP	240.000
Turizm Acentelerine Yerinde Tanıtım alışmaları Yurt içi ve yurt dışı turizm acentelerinin bölgede ağırlanması, fam turların düzenlenmesi.	Karacadağ	240.000
Sosyal Medya Elçilerine Yerinde Tanıtım alışmaları Sosyal medya influencer, gezgin, editör, seyahat yazarı ve bloggerların ağırlanması	İKA	150.000
Tarihi yerlerde konser ve sergilerin organize edilmesi	Karacadağ	390.000
Bölgelerarası Kültür Turizmi Köprüleri Kurulması İzmir-İstanbul-Antalya-Kapadokya (havaalanları (dış hatlar)-oteller-acentelerle reklam ve tanıtım alışması	-	300.000
Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması Mezopotamya ile ilgili Görsel, Video, Harita, Rehber gibi Dijital ve Fiziksel diğer tanıtım materyallerinin hazırlanması	-	300.000
Hedef �lkelerin Etkili �nl�lerinin Bölgeye Getirilmesi Hedef pazar olarak belirlenen ülkelerdeki yabancı ünlülerin bölgeye davet edilerek tanıtım çalışmalarının yapılması	-	150.000
ITB Berlin Fuarına Katılım***	-	240.000
ITB Shanghai Fuarına Katılım***	-	240.000
Toplam		2.550.000*

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP) kapsamında ulaşılmaları hedeflenen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 10. Turizm SOP Sonuç Göstergeleri

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	2021 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
Belediye ve Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerine gelen yabancı ziyaretçi sayısı	1	Kişi	45.604 (2019)	50.000	TÜİK, Kültür ve Turizm Bakanlığı
Belediye ve Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerine yabancı ziyaretçilerin geceleme sayısı	1	Kişi	66.929 (2019)	75.000	TÜİK & Kültür ve Turizm Bakanlığı
Tescilli sit alanı sayısı	2	Adet	305 (2019)	330	Diyarbakır ve Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlükleri
Taşınmaz Kültür Varlığı Sayısı	2	Adet	1787 (2019)	1800	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Tescillenmeye aday yeni sit alanı sayısı	2	Adet	0	3	Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri
Tescillenmeye Aday Taşınmaz Kültür Varlığı sayısı	2	Adet	0	15	Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri
Tematik Turizm Rotası Sayısı (TRC3)	3	Adet	6 (2018)	7	GAP BKİ
TRC3 Tur Güzergahlarına Kazandırılan Destinasyon Sayısı	3	Adet	0	3	GAP BKİ, TÜRSAB
Turizm Paydaşlarında Geliştirilen Kalite Sistemi Sayısı	4	Adet	0	6	Yetkin Belgelendirme Kuruluşları

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP) kapsamında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir. Orta vadeli program çerçevesinde yürütülecek faaliyetler doğrultusunda 2021 yılı hedefleri tahmini olarak ayrı ayrı verilmiştir.

Tablo 12. Turizm SOP Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Mevcut Durum	2021 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan araştırma ve analiz raporu sayısı	0	3	Adet	Ajans Faaliyet Raporu Kalkınma Ajansı Kütüphanesi Ajans Web Sayfası
İş birliği ve Koordinasyon	Geliştirilen iş birliği protokol sayısı	0	1	Adet	Protokoller
	İş birliği geliştirilen ulusal kurum sayısı	3	3	Adet	Toplantı Tutanakları
	Geliştirilen proje sayısı	1	2	Adet	Proje Başvuru Formları
Kapasite Geliştirme	Yönetim danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	0	1	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	UNESCO başvuru dosyası sayısı	0	1	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım metni (hikâye) sayısı	1	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Tanıtım kampanyası sayısı	1	3	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Turizm acentelerine yönelik tanıtım programı sayısı	1	3	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Tanıtım yapılan turizm acentesi sayısı	10	20	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Sosyal medya elçilerine tanıtım programı sayısı	1	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Tanıtım yapılan sosyal medya elçisi sayısı	5	10	Kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Bölgeye getirilen hedef ülke ünlü sayısı	0	1	Kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Tarihi yerlerde organize edilen konser ve sergi sayısı	0	1	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Hazırlanan tanıtım materyali çeşidi sayısı	5	7	Adet	Tanıtım Dokümanı
	Geliştirilen güdümlü proje sayısı	5	6	Adet	Güdümlü Proje Bilgi Formları
Ajans Destekleri	Uygulanan güdümlü proje sayısı	3	5	Adet	Proje Nihai Raporları
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	0	5	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	0	75	Kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Fizibilite Desteği Programı kapsamında desteklenen fizibilite sayısı	6	9	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Kurulan tasarım merkezi sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları
	Kurulan gastronomi müzesi ve uygulama mutfağı sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları
	Düzenlenen tarihi kentsel meydan sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Mevcut Durum	2021 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama Kaynağı
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	Dış Fonlar kapsamında uygulanan proje sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları
Diğer Proje ve Faaliyetler	CMDP kapsamında geliştirilen proje sayısı	2	3	Adet	Proje Nihai Raporları
	CMDP kapsamında uygulanan proje sayısı	0	2	Adet	Proje Nihai Raporları
	Rehabilite edilen tarihi çarşı sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları
	Turizme kazandırılan ören yeri sayısı	0	1	Adet	Proje Nihai Raporları

d. Proje ve Faaliyetler

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP) kapsamında yapılacak faaliyetler iki gruba ayrılmaktadır. Birincisi Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA ile GAP BKİ iş birliğiyle tanıtım ve markalaşmaya yönelik gerçekleştirilecek faaliyetlerdir. İkincisi de Ajansın 2020 yılı çalışma programından devam eden CMDP ve güdümlü projeler ile 2021 yılı için yeni eklenen teknik destek ve fizibilite desteğinin yanı sıra bölgeye özgü bağımsız bir şekilde yürütülmesi planlanan faaliyetlerden oluşmaktadır. Söz konusu ortak faaliyetlerin nasıl ve nerede uygulanacağı GAP BKİ koordinasyonunda Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA iş birliğiyle belirlenecektir.

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

1. Mezopotamya Markası Pazar Potansiyeli Araştırması

Mezopotamya markasının yurtiçi ve yurtdışındaki farklı bölgelerde pazar potansiyelinin araştırılması ve iş birliğinin geliştirilmesi

Mezopotamya markasının yurtiçi ve yurtdışındaki farklı bölgelerde pazar potansiyelinin araştırılması ve iş birliğinin geliştirilmesi için çeşitli görüşmeler yapılacaktır. Yurtdışı, yurtiçi tur operatörleri, acenteler, turizm destinasyon tanıtım ve pazarlaması yapan resmi ve gayri resmi kurum ve kuruluşlar bölgeye davet edilmekle beraber davet edilmeleri durumunda gelemeyecek olanlar ile gerekirse ikili görüşmeler yapılacak ve yerlerinde ziyaret edilerek Mezopotamya destinasyonu konusunda iş birlikleri ile çeşitli lobi faaliyetleri yürütülecektir. Yapılan görüşmeler neticesinde Mezopotamya teması kapsamında odaklanılabilecek ülke ve bölge pazarlarına ilişkin bir rapor hazırlanacaktır. 2020 yılında literatür çalışması yapılan ve teknik şartnamesi hazırlanan araştırma raporunun 2021 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

2. Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Geliştirilmesi

Mezopotamya bölgesinin tanıtımı amacıyla bölgeye has festivallerin araştırılması ve geliştirilmesi

Son yıllarda Güneydoğu Anadolu Bölgesi festivaller açısından oldukça renkli bir coğrafya haline gelmiştir. Hemen hemen tüm şehirlerde gastronomi, müzik, uçurtma vb. birçok temada etkinlikler ve festivaller düzenlenmektedir. Bu faaliyet kapsamında Mezopotamya markasının bütünlüğüne hizmet edecek şekilde farklı festival konseptlerinin araştırılması ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Oluşturulacak rapor çalışması sonraki yıllarda Mezopotamya markası altında bölgenin farklı şehirlerinde ve farklı alanlarda geleneksel festivallerin düzenlenmesine altlık oluşturacaktır. 2020 yılında TRC3 Bölgesinde yer alan İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinden festival listesi alınmış ve literatür çalışması yapılmış olan raporun 2021 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

3. Dara Antik Kenti Alan Yönetim Planı

Tarihte Yukarı Mezopotamya'nın en önemli yerleşim yerlerinden birisi olan Dara Antik Kenti, Doğu Roma İmparatorluğu'nun doğu sınırını korumak için askeri amaçlı bir garnizon kenti olarak kurulmuştur. Kentte çeşitli dönemlere ait çok sayıda mimari kalıntı bulunmaktadır. Çoğunluğu Erken Doğu Roma Dönemine ait bu kalıntıların toprak üstünde görünen kısımları, şu anda modern köy yerleşimi (Dara Köyü) bulunan antik Dara yerleşiminin altında ve büyük ölçüde korunmuş olarak günümüze dek gelebilmiştir. Surlar, sarnıçlar, anıt mezar gibi etkileyici yapılar kentin yüzeye çıkarılmış alanlarıdır. UNESCO Dünya Mirası Listesi kriterlerini (insanın yaratıcı dehasının bir başyapıtını temsil etmesi, yaşayan veya ortadan yok olmuş bir kültürel geleneğe veya bir uygarlığa yönelik eşsiz veya en azından istisnai bir tanıklık üstlenmesi, insanlık tarihinde önemli bir aşamayı veya aşamaları gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünü veya peyzajın istisnai bir örneği olması) taşıyan bu eşsiz kentin öncelikli olarak UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi adaylık süreci başlatılmalıdır. Disiplinler arası ve katılımcı bir çalışma olan Alan Yönetim Planı, Dara Anti Kenti'nin değerinin anlaşılmasını, bu kültürel mirasın neden ve nasıl korunacağını belirlenmesini, kentin özgünlüğünü koruyacak sürdürülebilir strateji ve yöntemlerin tespit edilmesini sağlayacak ve Mardin Valiliği, Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Artuklu Üniversitesi, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, turizm alanında faaliyet gösteren STK'lar, Turizm Sektöründeki Ürün ve Hizmet Sağlayıcı Firmaların iş birliğinde bir yönetim modeli geliştirecektir. UNESCO adaylık listesine başvuru sürecinde altlık oluşturacak bu çalışma, kentin korunması ve tanınırlığının artması açısından önem arz etmektedir.

ii. İş birliği ve Koordinasyon

1. Mezopotamya Temalı Ulusal Lobicilik Faaliyetleri

TÜRSAB ve TUREB üzerinden tanıtım eksenli lobicilik çalışmalarının yürütülmesi

Ülkemizde turizm sektörünün etkili gelişimine katkı sağlamak amacıyla kurulmuş TÜRSAB ile ulusal çapta turist rehberlerini tek çatı altında toplayan TUREB, turizm sektörü açısından son derece önemli kurumsal organizasyonlardır. Halihazırda GAP turları olarak tanıtılan ve satılan kültür turlarının Mezopotamya markası altında ulusal ve uluslararası ölçekte bilinirliğinin artırılması ve Mezopotamya turlarının yaygınlaştırılması amacıyla GAP BKİ ile birlikte TRC bölgesinde yer alan kalkınma ajansları iş birliğiyle geliştirilen tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesinde bu iki yapının desteğinin alınması son derece önemlidir. Bunun için Mezopotamya temasıyla bölgenin tanıtımını içeren lobicilik faaliyetleri yürütülecektir. Faaliyetin koordinasyonunda sorumlu birimi Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

2. Film Sektörü ile İş birliği

Sinema, dizi film, çizgi filmlerin destinasyon tanıtımı amacıyla yerli ve yabancı yapımcılar ve sektör kuruluşları ile iş birliğine gidilmesi

Yukarı Mezopotamya somut kültür varlıkları ve somut olmayan kültürel zenginlikleri açısından eşsiz bir bölgedir. 2000'li yıllarda bölgenin ulusal çapta dikkat toplaması ve yerli turistlerin uğrak yeri haline gelmesinde dizi ve sinema filmlerinin etkisi çok büyüktür. Ancak bölge birçok yapıma konu olsa da sektörün gereklilikleri ve belki de zorunlulukları açısından seyircinin görmek istediği ve merak ettiği 'doğu' kültürü ve yaşayışı teması ön planda tutulmaktadır. Bu anlayış bir açıdan bakıldığında bölgeye olan ilgiyi canlı tutsa da insanlığın başladığı ve en fazla medeniyetin yaşam sürdüğü bu destansı topraklar dünyanın üst kültür tabakasına hitap etmelidir. Son dönemde üretilen ve dünya çapında internet yayını yapan bir platformda sunulan 'Atiye' dizisinin çekimleri Mardin ilinde tamamlanmış olup Dara Antik Kenti, Dereiçi Köyü, Kasımiye Medresesi, Deyrulzafaran Manastırı gibi lokasyonlarda çekimler yapılmıştır. Atiye dizisinin tanıtım sürecine dahil olabilmesi, çekim lokasyonlarının özellikle yurtdışı hedef kitlesine doğru bir şekilde ulaştırılması amacıyla yapımcılarla tanıtım sürecinde birebir iş birliği yapılması hedeflenmektedir. Bu iş birliği çerçevesinde bölgenin somut ve somut olmayan kültür varlıklarının tanıtılmasının yanı sıra sektörün talep ve ihtiyaçlarının alınarak bunlara yönelik öneri setinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Mardin'in sinema ve televizyon çekimlerine uygun olan

lokasyonlarının yapımcılara yerinde tanıtılması, bölgeye dair endişeleri yok etmek adına lojistik, güvenlik ve sosyal anlamda illerin “yapımcı dostu” olduğunun anlatılması ile yeni yapımların önünü açabilmek amacıyla TESİYAP (Televizyon ve Sinema Filmi Yapımcıları Birliği) ile iş birliği hedeflenmektedir. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu birimi Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

3. Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından başlatılan ‘Kalkınma Ajansları Eşleştirme Programı’ kapsamında Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA ile GAP BKİ arasında sonuç odaklı programa dönüştürülen program kapsamında 2020 yılında koordinasyon toplantıları düzenlenmiş olup bu kapsamda sosyal medya elçilerine yerinde tanıtım çalışmaları ve turizm acentelerine yerinde tanıtım çalışmaları üç ajans ve GAP BKİ’nin ortak çalışmasıyla eylül ve ekim ayında gerçekleştirilmiştir. 2021 yılında da ortak turizm faaliyetleri ile muhtemel iş birliğine ilişkin koordinasyon çalışmalarına devam edilecektir. Faaliyetin koordinasyonunda sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

4. Proje Geliştirme Faaliyetleri

Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve bölgenin ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek turizm alanında bölgeyi destekleyecek ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır. Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır. Söz konusu ön fizibilite çalışmaları “fizibilite desteği” kapsamında yaptırılabilirdiği gibi Ajans tarafından bizzat uzman kurum/kuruluş/kişilere de hazırlattırılabilir. Ajans, âtil durumdaki kamu tesisleri ile özel sektöre ait tesisleri tespit edecek bu kapsamda bir envanter çalışması hazırlayacaktır. Söz konusu tesislerin ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması ve proje havuzu çalışmalarında ya da farklı işlevlerin kazandırılması gereken konularda uygunluk durumuna göre bu tesislerin öncelikli olarak değerlendirilmesi, kaynakların verimli ve etkili kullanılmasına hizmet edecektir. Faaliyetler Program Yönetim Birimi ve yatırım destek ofisleri birlikte gerçekleştirilecektir.

iii. Kapasite Geliştirme

1. Turizm Platformu Yönetim Danışmanlığı

Ajansın koordinasyonunda Mardin, Batman, Siirt ve Şırnak’ta ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversite ile sektörde yer alan önemli işletmelerin ve sosyal girişimcilerin katılımıyla il düzeyinde turizm yönetim ağı oluşturulacaktır. İllerdeki turizm faaliyetlerinin koordinasyonunun ilgili paydaşlarla iş birliği ile yürütülmesi, destinasyon çalışmalarının etkili bir şekilde sürdürülmesi ve turizmle ilgili illerin gündemindeki konuların istişare edilmesi, ortak yerel bir bakış ve gelecek vizyonu oluşturacaktır. Platform içinde yer alan başta işletmeler olmak üzere bütün yerel aktörlerin ortak yönetim başta olmak üzere yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve yeni iş fırsatları kollamalarına yardımcı olacak yönetim danışmanlığı alanlarında faaliyetler gerçekleştirilecektir. Kurulan komite her üç ayda bir toplanarak mevcut turizm gündemini ele alacaktır. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek ofisi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

2. UNESCO Adaylık Süreçlerine İlişkin Kurumsal Altyapının Güçlendirilmesi

Yukarı Mezopotamya Havzası'nın en eski yerleşimlerini barındıran TRC3 Bölgesi, ev sahipliği yaptığı pek çok medeniyetin bıraktığı eşsiz kültürel ve tarihi değerler ile yaşayan birçok müze kentleri barındırmaktadır. 1979 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "Koruma Alanı" ilan edilen bölgenin bu eşsiz kültürel mirası, oldukça önemli ve dünya çapında kabul gören bir turizm potansiyeline sahiptir. 2000 yılında UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) Dünya Kültür Mirası Listesine adaylık çalışmalarıyla birlikte Mardin'de sürdürülebilir turizm konusundaki farkındalık gelişmeye başlamıştır. Mardin başta olmak üzere TRC3 bölgesine yapılan turistik ziyaretler, son on yılda önemli bir artış göstermektedir. IPA kapsamında desteklenerek uygulanan ve 2014 yılında tamamlanan 'Mardin Sürdürülebilir Turizm Projesi' kapsamında Mardin turizminin rekabet gücü analiz edilmiş, geleceğe ilişkin eğilimleri içeren senaryolar çalışılmış ve paydaşların yoğun katılımı ile Mardin için Sürdürülebilir Turizm Stratejisi hazırlanmıştır. Söz konusu strateji dokümanını uygulamaya yönelik eylem planları da belirlenmiştir. Bu çalışmalar bölgede yürütülen birçok Ajans Güdümlü Projesi, CMDP ve kamu yatırımı projesine dayanak oluşturup uygulamaya geçirilmesine katkı sağlasa da kültür turizmi ziyaretçilerine tam anlamıyla hitap etmek adına UNESCO Dünya Mirası Listesine dahil olmak bir zorunluluktur. Bu amaçla başta Mardin'de oluşturulan Turizm Platformu aracılığıyla oluşturulacak teknik çalışma ekipleri, bölgenin kültür varlıklarının UNESCO Dünya Mirası Listesine dahil olması için başvuru dosyalarına altlık oluşturacak çalışmaları yürüteceklerdir. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek ofisi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

iv. Tanıtım ve Yatırım Destek

1. Mezopotamya Hikayesinin Oluşturulması

Mezopotamya Tanıtım ve Markalaşma çalışmaları kapsamında yazılı ve görsel materyallerde kullanılmak üzere profesyonel bir PR şirketi tarafından hazırlanacak tanıtım amaçlı bir Mezopotamya hikayesi oluşturulacaktır. Bu hikâye ile TRC bölgesinde yer alan dokuz ilin kültür turizmi odaklı olmak üzere Mezopotamya teması altında bütünleştirilmesi hedeflenmektedir. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek Ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

2. Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları

Yurtiçi ve yurtdışında gazete, dergi, TV, internet ve billboardlarda Mezopotamya destinasyonu tanıtımı çalışmaları

Mezopotamya ismi dünyada kabul edilen ve bilinen tarihi, kültürel bir isim olmasına rağmen turizm destinasyonu olarak tanıtımı yapılmamış ve kullanılmamıştır. Bu nedenlere bağlı olarak turizm destinasyonu olarak hafızalarda yer alabilmesi için tanıtım çalışmaları yapılması gerekmektedir. Destinasyon olarak hafızalarda yer edinmesi amacıyla yurtiçi ve yurtdışında gazetelerde, dergilerde, TV'lerde, internet sitelerinde ve billboardlarda Mezopotamya Destinasyonun tanıtım çalışmaları yapılacaktır. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek Ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

3. Turizm Acentelerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları

Yurt içi ve yurt dışı turizm acentelerinin bölgede ağırlanması, fam turların düzenlenmesi.

Yurtdışı, yurtiçi tur operatörleri, acenteler, turizm destinasyon tanıtım ve pazarlaması yapan resmi ve gayri resmi kurum ve kuruluşlar ile gezi personelinin Mezopotamya destinasyonu ile sunulan hizmetlere aşina kılmak için düzenlenecek organizasyonlar sayesinde acentelerin ve operatörlerin hizmet sağladıkları müşterilerine Mezopotamya turlarını alternatif olarak sunmaları sağlanacaktır. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu Ajans birimi Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek Ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

4. Sosyal Medya Elçilerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları

Sosyal medya influencer, gezgin, editör, seyahat yazarı ve bloggerların ağırlanması

Sosyal medyanın yaygınlaşması ile pazarlama stratejilerinde değişimler yaşanmıştır ve yeni metotlar arasında Influencer marketing çalışmaları son dönemde oldukça yaygınlaşmaya başlamıştır. Influencer marketing; dijital medya kanallarında kitleleri etkileme gücü bulunan, takipçileri tarafından otorite ve bilirkşi olarak kabul edilen kişilerin, hitap ettiği kitlenin satın alma davranışlarını etkileme üzerine yoğunlaşan bir pazarlama stratejisidir. Influencer marketing anlayışında pazarın tamamına değil, influencer'lar aracılığıyla potansiyel alıcılara yönelik pazarlama aktiviteleri yapılır. Sosyal Medya Influencer, Gezgin, Editör, Seyahat Yazarı ve Bloggerların Ağırlanması ile özellikle sosyal medyada etkin olan kitleye yönelik pazarlama yapılacaktır. Bölge illerine davet edilecek influencerler illerin önemli kültürel, tarihi ve turistik bölgelerinden fotoğraflar ile deneyimlerini paylaşacaklardır. Faaliyetin koordinasyonunda sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek Ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

5. Hedef Ülkelerin Etkili Ünlülerinin Bölgeye Getirilmesi

Hedef pazar olarak belirlenen ülkelerdeki yabancı ünlülerin bölgeye davet edilerek tanıtım çalışmalarının yapılması

Mezopotamya coğrafyası özellikle kültür turizmi meraklıları için son derece cazip fırsatlar ve mekanlar sunmaktadır. Dünya genelinde kültür turizmine en çok ilgi gösteren ülkeler incelendiğinde Avrupa ve Uzakdoğu ülkelerinin vatandaşlarının bu alanda yoğun bir hareket gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu faaliyet kapsamında başta Çin, Güney Kore, Japonya, Almanya, Fransa olmak üzere hedeflediğimiz ülkelerin ünlüleri bölgeye davet edilerek bölgenin ve Mezopotamya markasının tanıtılması hedeflenmektedir. Özellikle yurt dışında "Celebrity Endorsement" olarak bilinen ünlülerin reklam ya da tanıtımlarda rol alarak markanın reklamını yapması yöntemi baz alınacaktır. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek Ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

6. Tarihi Yerlerde Konser ve Sergilerin Organize Edilmesi

Dünyadaki bütün turizm akımları etkinlik ve deneyime dayalı olarak gelişim göstermektedir. Bunun en önemli nedeni dünyadaki yaygın turist davranışlarının farklılıkları görmek ve anlamaktan, yaşamaya ve tecrübe etmeye doğru evrilmesidir. Kültür turizmine ilgi duyan kesim aynı zamanda sanat algısı ve ilgisi yüksek olan bir kitledir. Yüzyıllar boyunca Pers ve Roma mücadelesinin kilit noktası olan Dara'da bu mizansenin bir müzikal ile canlandırılması olağanüstü etki oluşturabilecek bir deneyim sunabilir. Kentin nekropol alanları açık hava konserlerine ev sahipliği yapabilir ve sarnıçları senfoni orkestraları ile müthiş bir etki oluşturabilir. Bunun gibi Yukarı Mezopotamya'nın hemen her yerinde kültür varlığı zenginliklerinin hikayelerinin sanat aktiviteleri ile bütünleştirilmesi ile bölgenin imajına büyük katkı sağlanacaktır. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek Ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

7. Bölgelerarası Kültür Turizmi Köprüleri Kurulması

İzmir-İstanbul-Antalya-Kapadokya (havaalanları (dış hatlar)-oteller-acentelerle reklam ve tanıtım çalışması

Ülkemizde kültür turizmi açısından İstanbul'dan sonra en önemli destinasyon Kapadokya'dır. Üç milyona ulaşan yerli ve yabancı turist sayısı ile özellikle Uzakdoğu'dan gelen kültür turları için istikrarlı bir seyir izlemektedir. Günümüzde yüksek potansiyel barındırsa da kültür turizmi açısından çıkış yapmak ve bilinir bir destinasyona dönüşmek pahalı ve zaman alıcı bir süreçtir. Bu süreçte ülkemizde yer alan önemli kültür turizmi destinasyonları ile iş birliği yapmak zaman ve maliyet açısından etkinlik sağlayıcı olacaktır. Kapadokya ile birlikte ülkemizi ziyaret eden yabancı turistlerin en fazla giriş yaptığı İstanbul, Antalya ve İzmir'de yer alan havaalanları, büyük oteller ve acenteler üzerinden iç bağlantılar kurmak suretiyle Mezopotamya turlarının özendirilmesi ve buralara gelen hazır kitlelere bölgenin tanıtılması büyük önem arz etmektedir. 1990'lı yıllarda özellikle Antalya üzerinden bölgeye gelmek isteyen kültür turistlerine Türkiye'deki tatilleri içerisinde kısa süreli de olsa farklılık oluşturan charter

seferler üzerinden düzenlenen kültür turları talep görmekte idi. Bugün o döneme göre sektörel anlamda altyapısı daha hazır olan ve sosyal açıdan daha gelişmiş olan bölgemizde bunun gibi örnek çalışmaları çoğaltmak amacıyla tanıtım çalışmalarının yürütülmesi son derece önemlidir. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek Ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

8. Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması

Mezopotamya ile ilgili Görsel, Video, Harita, Rehber gibi Dijital ve Fiziksel diğer tanıtım materyallerinin hazırlanması

Mezopotamya markasının çeşitli sanal ve gerçek platformlarda tanıtılması için tanıtım materyallerine ihtiyaç duyulacaktır. Çağımızdaki gelişmelere uygun olarak, yaratıcı, inovatif, ulaşılabilirliği ve taşınması kolay, farklı tasarımlı tanıtım materyallerinin hazırlanması hedeflenmektedir. Bu materyaller yapılması planlanan tüm faaliyetlerde en önemli tanıtım araçlarından biri olacaktır. Hem sosyal medya üzerinden hem internet sitesi ve e-posta üzerinden hem de yüz yüze görüşmelerde bu materyallerden faydalanılacaktır. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet yatırım destek ofisleri ve Kurumsal Koordinasyon Birimi tarafından birlikte gerçekleştirilecektir.

9. Mezopotamya Uluslararası Turizm Kongresi

OECD verilerine göre uluslararası turizmde 2020 yılında %60 oranında gerileme yaşanmış olup yıl sonuna kadar bu etkinin %80'e ulaşması beklenmektedir. Pandeminin olumsuz etkileri tüm dünyada olduğu gibi Mezopotamya destinasyonundaki sektör çalışanlarını da yakından etkilemiştir. 2020 yılında COVID-19 pandemisi ile en büyük zararı gören sektörlerden biri olan turizmde mevcut duruma ilişkin sorun tespitlerinin yapılması, pandemi sonrası etkili turizm stratejilerinin nasıl geliştirileceği, değişen turizm trendlerine adaptasyonun sağlanabilirliği, bu süreçte dijital dünyanın turizm sektörüne etkileri, potansiyel iyileşme senaryolarının ele alınması gibi başlıkların alanında uzman akademisyenler tarafından değerlendirilmesi amacıyla Uluslararası Mezopotamya Turizm Kongresi düzenlenecektir. Turizm, sosyal bilimler, ekonomi, dijital medya, iletişim alanlarında yurtiçi ve yurtdışındaki üniversitelerde çalışmaları olan akademisyenlerin davet edileceği kongre çevrimiçi (online) olarak yapılacak olup 3 gün sürecektir. Faaliyetin koordinasyonundan sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet Mardin Yatırım Destek Ofisi ve Kurumsal Koordinasyon Birimi ile birlikte gerçekleştirilecektir.

10. Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Düzenlenmesi

Mezopotamya bölgesinin tanıtımı amacıyla bölgeye has festivallerin araştırılması ve geliştirilmesine yönelik oluşturulan rapor sonucunda Mezopotamya markası altında bölgenin farklı şehirlerinde ve farklı alanlarda geleneksel festivallerin düzenlenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca Bölge mutfağının tanınırlığını arttırmak, yöresel lezzetleri ulusal ve uluslararası kitleler ile buluşturmak amacıyla Mardin'de Uluslararası Gastronomi Festivali geliştirilecektir. Festival kapsamında alanında tanınır şeflerin katılımı ile bölge lezzetleri tanıtılacak, atölye ve yarışmalar düzenlenecektir. Yeni festivallerin geliştirilmesinin yanı sıra, 2018 yılından itibaren gerçekleştirilen Siirt Uluslararası Kısa Film Festivali hem ilin hem de Türkiye'nin sinema kültürünün gelişimine ve tanınırlığına katkı sağlayan, medya görünürlüğü ile ilin turizm etkileşimini arttıran 4. Uluslararası Siirt Kısa Film Festivali ilgili kurumlar ile iş birliği içerisinde düzenlenecektir. Faaliyetin koordinasyonunda sorumlu birim Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi olup, faaliyet yatırım destek ofisleri tarafından gerçekleştirilecektir.

v. Ajans Destekleri

1. Mardin Tasarım ve İnovasyon Merkezi GÜDÜMLÜ PROJESİ (2017): Mardin’de ve genel olarak bütün bölgede yöresel ürünlerin ve değer ihtiva eden yerel ürünlerin turizm sektörüne yönelik olmak üzere üretilip sunulmasına yönelik çabalar sınırlı ve yetersiz kalmaktadır. Mardin’in turistik hediyeelik eşya ürünlerinin çoğu büyük oranda bölge dışından ve fabrikasyon şeklinde gelmektedir. Bu husus, ürünlerin yerel ekonomiye sağladığı faydanın düşmesine ve uzun vadede de aslında yerele ait olan bir ürünün tamamen özgünlüğünü kaybetmesine yol açacak mahiyettedir. Proje ile bu eksikliğin kurumsal olarak tamamlanması amacıyla, Mardin zanaat ürünlerinin tasarım ile buluşmasını sağlayacak altyapının oluşturulması, zanaatların devamlılığının sağlanması ve zanaat ürünlerinin ekonomik katma değerinin artırılması hedeflenmiştir. Proje ile aynı zamanda, yerelde üretilen hediyeelik ürünlerin daha özgün bir biçimde ele alınarak inovasyona yönelik tasarlanması ve daha katma değeri yüksek ürünler olarak satılabilmesi, üretim süreçlerinin standartlaştırılması, üretim gruplarının koordinasyonun sağlanması, dezavantajlı bireylerin (kadınlar ve gençler) gelir düzeylerinin iyileştirilmesi, esnafın satış hacmi ve gelirlerinin yükseltilmesi, elektronik satış kanallarının etkileştirilmesi ve ayrıca bir merkez olarak bir gezi noktası oluşturulması amaçlanmaktadır. Tarihi Mardin’de âtil bir binanın dönüştürülmesi yoluyla gerçekleştirilecek proje; inşaat ve kurulum, tanıtım ve teknik destek bileşenlerinden oluşmaktadır. Proje yürütücüsü Artuklu Belediyesi olup proje ortağı bulunmamaktadır. Proje maliyeti 1.833.608 TL olup, %90 oranında Ajans katkısı öngörülmektedir (1.650.247,20 TL). Sözleşmesi imzalanan proje, uygulama aşamasındadır.

2. Mardin Gastronomi Müzesi ve Uygulama Merkezi GÜDÜMLÜ PROJESİ (2017): Gıda ve turizm değer zincirlerinin kesişim noktasında bulunan gastronomi, dünya turizm trendleri göz önüne alındığında, yerel değerleri koruyarak geleceğe taşımak açısından da sürdürülebilirliğe ciddi katkı sunabilecek bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizin turizm destinasyonları arasında önemli bir potansiyeli bulunan Mardin’in yemek kültürünün kurumsallaştırılarak geleceğe aktarımı ve özgün yemek kültürünün turizmle bütünleştirilerek UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağına dahil olması, kentin sosyal ve ekonomik gelişmesine katkı sağlanması amacıyla geliştirilen proje Halep-Hatay-Adana-Gaziantep-Şanlıurfa-Mardin-Musul gastronomi aksını bütünleme hedefini gözetmektedir. Proje ile aynı zamanda Mardin yöresel yemeklerinin özgünlüklerinin korunarak geleceğe aktarılması ve ziyaretçilere tanıtım-satış yoluyla kentin ekonomisine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Proje, otantik bir müzenin yanı sıra uygulama mutfağı kurulumunu ve Mardin yemek kültürüne ilişkin bilgi altyapısının güçlendirilerek etkin tanıtımının yapılmasını içermektedir. Proje yürütücüsü Mardin Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB)’dur. Projenin tahmini toplam maliyeti 6.351.626,26 TL’dir ve %100 Ajans katkısı öngörülmektedir.

3. Midyat Telkâri Tasarım ve Uygulama Merkezi GÜDÜMLÜ PROJESİ (2017): Telkâri, özgün işlemleri ile tarihte birçok medeniyetin izlerinin yer aldığı Mardin’in sahip olduğu çok kültürlü yapının yansımalarını barındıran önemli bir kültür varlığıdır. İlde turizm hareketliliği yükseldikçe telkâri gibi birçok ürünün bir tüketim nesnesi olarak fabrikasyona kaydığı görülmüştür. Üretici ve satıcıların kısa vadeli kazanım refleksi ile desteklediği ve sürecin uzun vadede doğrudan telkârinin kendisine ve Mardin’in turizm marka değerine olumsuz yansımaları kaçınılmaz olacaktır. Midyat Telkâri Tasarım ve Uygulama Merkezi güdümlü projesi ile, Mardin’de yerel zanaat ürünlerinin tasarım boyutunun güçlendirilmesi, ürün değer zincirinin teknolojiyle desteklenerek standartlaştırılması, ekonomik değerin yükseltilerek gelir ve istihdam olanaklarının geliştirilmesi ve kültürel zenginliğimizin markalaşması yoluyla sosyoekonomik kalkınmaya katkı sağlanması hedeflenmektedir. Proje ile aynı zamanda, yerel hediyeelik eşya üretim kabiliyetinin inovasyon temelinde geliştirilmesi ve kentin dezavantajlı kesimleri de dahil olmak üzere iş sahiplerinin turizm ekonomisinden daha fazla yararlanmalarının sağlanması amaçlanmaktadır. Projenin inşaat-kurulum, tanıtım ve teknik destek bileşenleri bulunmaktadır. Midyat Kaymakamlığı’nın yürütücü kurum olduğu projenin ortağı bulunmamaktadır. Projenin tahmini maliyeti 3.100.000 TL olup %90 (2.790.000 TL) Ajans katkısı öngörülmüştür. Proje uygulama aşamasında olup fiziki ve mali gerçekleşme %80 civarındadır.

4. Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması Güdümlü Projesi (2019): Mardin Sürdürülebilir Turizm projesinin teknik destek bileşeni kapsamında hazırlan strateji çalışmalarında tarihi Mardin'in özgün yapısına dönüştürülerek bir gezinti alanına dönüştürülmesi için en önemli ulaşım aksı olan I. Caddenin trafikten arındırılarak kontrollü-sınırli araç akışının sağlanmasına altyapı oluşturulmasının ve bu yaklaşımla bütünlüklü olarak sokakların ve altta kalan arşıların birbirine eklemlenerek kentin yöresel zenginliklerinin ziyaretçilere sunulmasına yönelik projelerin hayata geçirilmesi önerilmiştir. Yapılan saha çalışmalarında ve ziyaretçilere yönelik yapılan anketlerde trafik-park sorunu ve yayaların kentte dolaşamaması kentin en önemli sorunu olarak tespit edilmiştir. Ajansın desteğiyle Mardin Byşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen fizibilite çalışması analitik açıdan çalışmayı daha da detaylandırarak bu tespitlere yeniden ulaşmıştır.

Kentsel sit alanının doğal bir gezinti alanına dönüştürülmesi ve kentin turizm ekonomisinden daha çok faydalanmasının yanı sıra yerleşik halkın sosyal yaşamının zenginleştirilerek geliştirilmesi, Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması projesinin genel hedefini oluşturmaktadır. Proje, Otopark Altyapısının Kurulması, Kent için Düzenleme ve Otomasyon Sistemi Kurulması, Toplu Taşıma Araçları ile Kısmi Yayalaştırma ve Kentsel Meydan Düzenlemesi alt projelerinden oluşmakla birlikte güdümlü proje desteği kapsamında Cumhuriyet Meydanı Projesinin uygulanması hedeflenmektedir. Bu proje kapsamında asıl faaliyet meydan düzenlemesi olup tanıtım ve görünürlük faaliyetleri ile desteklenecektir. Proje yürütücüsü Mardin Byşehir Belediyesi olup proje ortağı bulunmamaktadır. Projenin tahmini toplam maliyeti yaklaşık 5.355.000,00 TL olup Ajans katkısı 4.016.250,00 TL'dir (%75). Proje sözleşmesi imzalanmış olup yapım işi ihale aşamasındadır.

5. Teknik Destek Programı: Turizm SOP çerçevesinde bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, geçici uzman personel görevlendirme, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri ve uluslararası ilişkiler kurma gibi konularda TD Programı kapsamında destek sağlanacaktır. Turizm sektörüne yönelik yönetim danışmanlığı (tanıtım ve pazarlama, kurumsallaşma, dijital pazarlama, müşteri ilişkileri konularında eğitimler gibi) kapsamında verilebilecek eğitimler de bu Program dahilinde desteklenebilecektir.

6. Fizibilite Desteği Programı: Ajans, bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına ve bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak, Turizm SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmaları için bu SOP kapsamında faaliyet gösteren kurum/kuruluşlara doğrudan mali destek kapsamında yer alan fizibilite desteği sağlayacaktır.

vi. nemli Kamu Yatırımları

TRC3 Bölgesinde "Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)" ile ilişkili olan ve devam eden kamu yatırımları tablodaki gibidir:

Tablo 13. Turizm SOP ile İlgili nemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin TL)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili zel Amaç
Tarihi Köprüleri Belgeleme ve Koruma alışmaları (GAP) Restorasyon	Batman, Siirt, Diyarbakır	Karayolları Genel Müdürlüğü	38.424	2011-2020	2
Soyut ve Somut Kültürel Mirasın Korunması	GAP illeri	GAP BKİ	1.000	2018-2020	2
Turizm Sektörü Tanıtım ve Markalaşma Uygulamaları ²	GAP illeri	GAP BKİ	500	2020-2020	1

² Etüt-Proje, Müşavirlik, Makine-Teçhizat işlerini kapsamaktadır.

Midyat Çevre Yolu (GAP) Bölünmüş Yol (9 km)	Mardin	Karayolları Genel Müdürlüğü	44.402	2011-2021	2
Kültür Tesisleri	81 il	Kültür ve Turizm Bakanlığı	32.082	2009-2022	2
Turizm Alanı ve Merkezi Yolları	7il (Mardin dahil)	Karayolları Genel Müdürlüğü	389.686	2005-2023	2
Batman-Hasankeyf-Gercüş-Midyat (GAP) Bölünmüş Yol (77 km)	Mardin, Batman	Karayolları Genel Müdürlüğü	614.225	2011-2023	2
Tarihi Kent Merkezleri ve Dokularının İhyası (Restorasyon)	81 il	Kültür ve Turizm Bakanlığı	90.800	2018-2023	2

vii. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

1. Mardin TSO, Granada TSO İş birliğinde Kapasitesini Artırıyor Projesi: Ajans desteği ile hazırlanan, Mardin Ticaret ve Sanayi Odası'nın başvuru sahibi ve Granada Sanayi ve Ticaret Odası'nın ortak olduğu "Mardin TSO, Granada TSO ile Birlikte Kurumsal ve Sektörel Kapasitesini Geliştiriyor Projesi" Türkiye-AB İş Dünyası Diyalogu Hibe Programı kapsamında kabul edilmiştir. Mardin'de turizm hizmet sektöründe yer alan işletmelerin yönetim ve turizm hizmet standartlarının geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanan projede Mardin TSO'nun kurumsal ve sektörel kapasitesinin Granada TSO iş birliğiyle artırılması ve Granada TSO iyi uygulamalarının Mardin TSO'ya uyarlanması hedeflenmektedir. 125.120,93 Avro toplam bütçeli projeye, TOBB ve EUROCHAMBERS iş birliği ile Türkiye – AB İş Dünyası Diyalogu programı kapsamında %90 oranında hibe sağlanmakta olup, Ajansımız ve Mardin TSO tarafından eş finansman sağlanacaktır. Ajansımız ve Granada İl Turizm Konseyi projede iştirakçi olarak yer almaktadır. Proje faaliyetleri Ajansımızın teknik desteği ve aktif katılımı ile yürütülmektedir. 2019 yılı sonu itibarıyla, Projenin Kurumsal Kapasite bileşeni doğrultusunda hazırlanan Kurumsal İhtiyaç Analizi çalışması kapsamında, Mardin TSO'nun Akreditasyonu ve Stratejik Plan hazırlama çalışmalarına destek sağlanmış, Sektörel Kapasitenin Geliştirilmesi bileşeni kapsamında da turizm sektöründe Mardin ilinde hizmet standartları ve yönetim alanlarını içeren kapsamlı bir Mevcut Durum Analiz çalışması hazırlanmıştır. 2020 yılı içerisinde COVID-19 salgını sebebiyle mart ayında askıya alınan proje, Eylül ayında tekrar başlatılmış olup faaliyetlerine devam edilmektedir. Projenin 2021 yılının ilk döneminde tamamlanması planlanmaktadır.

viii. Diğer Proje ve Faaliyetler

1. Mardin Tarihi Çarşıların Canlandırılması Projesi (2017 Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı): Mardin'de tarihsel olarak üretim ve ticaretin en önemli merkezi Artuklu'da bulunan tarihi Mardin'in geleneksel çarşıları, bugün büyük oranda üretimden çekilmekle birlikte halen gündelik ticaretin bir merkezi olmaya devam etmektedir. Mardin Sürdürülebilir Turizm Projesi kapsamında rehabilitasyon ve yenileme çalışmaları tamamlanan Mardin I. Caddenin alt etkileşim alanında yer alan ve 871 dükkân içeren 19 tarihi çarşının aynı konseptte uygun olacak ve tarihsel değerlerini yansıtacak şekilde yenileme ve rehabilitasyon faaliyetlerini içeren proje, Ajans tarafından Mardin Büyükşehir Belediyesi iş birliğiyle geliştirilmiştir. Proje kapsamında halen aktif olan veya canlılığını yitiren çarşıların Tarihi Mardin gezi rotası içerisinde ele alınarak işlerlik kazanması ve turizm etkinliklerinin gerçekleştirildiği mekanları içerek şekilde zenginleştirilmesi ve bu yolla turistlerin Mardin'de geçirecekleri zamanın ve Mardin iline sağlayacakları katma değer artırılması hedeflenmektedir. Proje ile tarihi çarşıların yenilenerek daha cazip hale getirilmesi yoluyla turistlere yeni rotalar sunulması yoluyla işletmeciliğin geliştirilmesi ve turizmin kente düzenli dağılımıyla gelir ve istihdam olanaklarının artırılması amaçlanmaktadır. Projenin en önemli ve temel faaliyeti çarşıların sağlıklılaştırılması ve fonksiyonel hale getirilmesidir. Projenin yürütücüsü Mardin Büyükşehir Belediyesi'dir. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında 10 milyon TL bütçe ile 19 adet çarşıda çalışma yürütülmektedir.

2. Dara Antik Kenti Ören Yeri Çevre Düzenlemesi Projesi (2018 Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı): Dara Antik Kenti, Mardin'in güneydoğusunda Mardin'e 30 km uzaklıkta yer alan aynı ismi taşıyan köyde bulunmaktadır. Dara Antik Kenti'nde, Geç Roma, Erken Bizans, Selçuklu ve Osmanlı yapılarını bir arada görmek mümkündür. Bu yapılar arasında, şehrin surları, kapısı, agorası ve sütunlu caddesi, tarihi köprüsü, sarnıçlarını, mozaikli yapısı, hendeği, nekropol alanı ve kümbetleri sayılabilir. Bu güçlü tarihsel geçmişi ile Dara, Bölgeye gelen hemen hemen bütün turistlerin ilgi odağı olmaktadır. Dara Antik Kenti, Mardin ve çevresinin turizmi için önemli bir itici güce sahiptir, fakat halen ören yeri statüsü kazanmamış olan bu kadim şehrin alt yapı sorunları, gelen turistlerin alanı sağlıklı bir şekilde gezmelerinin önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Yürütülecek proje ile önemli bir turizm odağı olan Dara Antik Kenti'nin sur duvarlarının ve kente giriş kapısının bulunduğu alanda yapılacak olan restorasyon çalışmaları, ortaya çıkacak yapıların konservasyonu, antik kentin çevre düzenlemesi ve karşılama merkezinin yapılarak alana erişimin kolaylaştırılması ve yöresel mimari değerlerin korunarak var olan turizm potansiyelinin artırılması amaçlanmaktadır. Proje ile köy halkının turizm gelirlerinden faydalanmasını önceleyen, kent ekonomisine entegre sürdürülebilir bir kırsal turizm modeli hayata geçirilecektir ve orta vadede, Dara Antik Kentine ören yeri statüsü kazandırılacaktır. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında bu projeye verilen destek 4 milyon TL'dir. Süre uzatımı alan projenin, 2021 yılı ilk dönemi içerisinde tamamlanması öngörülmektedir.

e. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP), orta vadeli bir program olup 3 yıl içerisinde faaliyetlerinin tamamlanması planlanmaktadır. Bu süreçte ilk yıl ihtiyaçların ortaya konulması amacıyla ağırlıklı olarak tanıtım ve yatırım destek çalışmaları yürütülecektir. İş birliği ve koordinasyon ile kapasite geliştirme bileşenleri ile birlikte 2021 yılı içerisinde daha çözüm odaklı müdahale yöntemleri geliştirilerek ilgili kurum/kuruluşlarla iş birlikleri tesis edilecektir. Üçüncü yılda programın özel amaçları ile uyumlu olarak Bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanacak faaliyetlere devam edilecektir. Programın etki değerlendirmesinin ise Program kapsamında yürütülen faaliyetlerin tamamlanmasının akabinde yapılması planlanmaktadır. Programın 2021 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir (2021 yılı ve 2022 yılı sonrasındaki faaliyetler için yıllık bazda öngöründe bulunulmuştur).

Tablo 14. Turizm SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2021			
			1	2	3	4
1.Araştırma, Analiz ve Programlama	1.1	Mezopotamya Markası Pazar Potansiyeli Araştırması	X	X	X	X
	1.2	Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Geliştirilmesi	X	X	X	X
	1.3	Dara Antik Kenti Alan Yönetim Planı	X	X	X	X
2.İş birliği ve Koordinasyon	2.1	Mezopotamya Temalı Ulusal Lobcilik Faaliyetleri		X	X	X
	2.2	Film Sektörü ile İş birliği		X	X	X
	2.3	Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları	X	X	X	X
	2.4	Proje Geliştirme Faaliyetleri	X	X	X	X
3.Kapasite Geliştirme	3.1	Turizm Platformu Yönetim Danışmanlığı	X		X	
	3.2	UNESCO Adaylık Süreçlerine İlişkin Kurumsal Altyapının Güçlendirilmesi		X		X
4.Tanıtım ve Yatırım Destek	4.1	Mezopotamya Hikayesinin Oluşturulması	X			
	4.2	Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları	X	X	X	X

	4.3	Turizm Acentelerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları	X	X	X	X
	4.4	Sosyal Medya Elçilerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları	X	X	X	X
	4.5	Hedef Ülkelerin Etkili Ünlülerinin Bölgeye Getirilmesi	X	X	X	X
	4.6	Tarihi Yerlerde Konser ve Sergilerin Organize Edilmesi	X	X	X	X
	4.7	Bölgeler Arası Kültür Turizmi Köprüleri Kurulması	X	X	X	X
	4.8	Mezopotamya Uluslararası Turizm Kongresi			X	X
	4.9	Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Düzenlenmesi			X	X
	4.11	Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması	X	X	X	X
5.Ajans Destekleri	5.1	Mardin Tasarım ve İnovasyon Merkezi GP	X	X		
	5.2	Mardin Gastronomi Müzesi ve Uygulama Merkezi GP	X	X	X	X
	5.3	Midyat Telkâri Tasarım ve Uygulama Merkezi GP	X	X		
	5.4	Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması GP	X	X	X	X
	5.5	Teknik Destek Programı	X	X	X	X
	5.6	Fizibilite Desteği Programı	X	X	X	X
6.AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	6.1	Mardin TSO, Granada TSO iş birliğinde Kapasitesini Artırıyor Projesi	X			
7.Diğer Proje ve Faaliyetler	7.1	Mardin Tarihi Çarşıların Canlandırılması Projesi	X	X	X	X
	7.2	Dara Antik Kenti Ören yeri Çevre Düzenlemesi Projesi	X	X	X	X

f. İzleme ve Değerlendirme

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP), izleme ve değerlendirmesinin yapılması amacıyla YDO'lar ve İzleme ve Değerlendirme Birimi (İDB) koordinasyonunda Ajans içi ilgili tüm birimlerin katılımıyla altışar aylık dönemlerde izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirilecektir.

SOP kapsamında belirlenen faaliyetlerin izlemesi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve oluşturulan raporlar konsolide edilmek ve değerlendirilmek üzere İDB'ye iletilecektir. Ajans tarafından yürütülecek alt programların ve güdümlü projelerin uygulanmasından Program Yönetimi Birimi (PYB), izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. SOP kapsamında yapılacak araştırma ve analiz çalışmalarının yürütülmesi, tanıtım ve yatırım destek faaliyetlerinin uygulanması ile iş birliği ve koordinasyon faaliyetlerinden YDO'lar sorumludur.

SOP İzleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporunun hazırlanmasından İDB sorumludur. İzleme faaliyetleri, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanması içermektedir. Toplanan veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinlik, etkililik, verimlilik, uygulanabilirlik ve sürdürülebilirlik çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

3. Kurumsal Gelişim

a. Amaç

Genel Amaç

Ajansın görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için beşerî, mali ve teknik kapasitesini geliştirmek suretiyle pro-aktif roller üstlenerek bölgenin kalkınmasında lider kurum olabildiğini sağlamak.

Özel Amaçlar

1. Ajansın beşerî, fiziki ve teknik altyapısını geliştirerek kurumsal kapasiteyi artırmak
2. Ajans personelinin SOP hazırlama, yürütme ve değerlendirme çalışmalarını yürütebilmesine yönelik gerekli kapasiteyi oluşturmak
3. Belirlenen SOP'ların etkin yürütülmesine yönelik bölgedeki diğer kurumlarla iş birlikleri geliştirmek
4. Ajansın ve bölgenin tanıtımını sağlamak

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Kalkınma ajanslarının görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından geçmiş uygulama tecrübeleri de dikkate alınarak, yeni bir vizyon çerçevesinde ajanslarda kurumsal dönüşüm süreci başlatılmıştır. Bakanlık tarafından, ajansların SOP sistemine geçişini sağlamaya yönelik çeşitli eğitim ve tanıtım toplantıları düzenlenerek bu süreçte hem personelin hem de temel paydaşların bilgilendirilmesi konusundaki ihtiyaçlar ortaya konmuştur. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda orta vadeli olarak hazırlanmış ve bölge planları ile sektörel gelişmelerle uyumlu stratejik tercihler ve bu stratejileri destekleyecek Sonuç Odaklı Programlar (SOP) oluşturulmuştur. Bu kapsamda Ajansımızın belirlediği, orta vadede odaklanacağı stratejik tercihler doğrultusunda SOP'ların uygulama döneminde, programların başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için mevcut insan kaynağının da bu dönüşüme başarılı bir şekilde adapte olması gerekmektedir. Bu sebeple Ajans personelinin henüz deneyim sahibi olmadığı yeni uygulamalarla ilgili uzmanlaşmasını sağlamak için hizmet içi eğitimler verilecektir.

SOP'ların oluşturulması kadar yürütülmesi ve tamamlanmasının akabinde de program sonrası değerlendirme çalışmalarının yapılması kritik öneme sahip olup kapasite gerektirmektedir. Bu kapasitenin de Ajans personeline oluşturulabilmesi için gerekli eğitimlerin alınması sağlanacaktır.

SOP'ların başarıya ulaşmasında ajansın bölgedeki paydaşlar ile yakın temasta olması gerekmektedir. Ajansın doğrudan gerçekleştireceği faaliyetler ile birlikte bölgedeki diğer paydaşlarla geliştireceği iş birlikleri SOP'ların daha etkin yürütülmesine olanak sağlayacaktır. Bu sebeple ajans diğer kurumlarla iş birliklerinin oluşturulmasına özel önem gösterecektir.

Ajanslar SOP'ların yanı sıra kalkınma planları, BGUS ve Bölge Kalkınma İdarelerinin eylem planları ve bölge planları bünyesinde çerçevesi sunulan plan ve stratejilerin geliştirilmesi, yönetişimi organizasyonu ve koordinasyonu hususunda son derece elzem bir konum teşkil etmektedir. Ajansların oluşturulan amaç ve hedeflerini gerçekleştirmesinde etkin bir adım olan SOP'lar doğrultusunda ortaya koyacağı performansın niteliği, Ajansın sahip olduğu, ekonomik vizyonun yanında sosyo-kültürel bakış açısının, bölge paydaşları ve diğer kalkınma unsurları için de misyon yükleyici bir vaziyeti olduğunu ortaya koyacaktır. Bu minvalden değerlendirildiğinde Ajans birimlerinin kapasitelerinin gelişimine yönelik faaliyetlere hız kazandırılacaktır.

Planlama biriminde; ajansın amaç ve hedeflerine ulaşmasını sağlayacak SOP'lar ve bölge planında yer alan sektörel, bölgesel, ekonomik, sosyal ve çevresel analiz çalışmalarından, ekonomik rekabet görünümüne, program yönetimi biriminde; proje seçim süreçlerinde projelerin SOP'lar ile ilişkili bir

biçimde kabulünden, sözleşme süreçlerine, izleme değerlendirme biriminde; projelerin uygulanma süreçlerinde SOP'larla uygunluk çerçevesinde ön izlemeyen, nihai raporların hazırlanmasına kadar olan bir döngü oluşturulacaktır. Dış ilişkiler ve fonlar biriminde ise ajansın tanıtımında SOP'larla birlikte bölgeye katkı sunabilecek proje ve faaliyetler ile dış fonların sağlanması faaliyetleri yer alacaktır. Tüm bu işleyişin kurumsal koordinasyonunu ve kurum içi çalışmaları gerçekleştirmek için kurumsal koordinasyon birimi dinamik bir çalışma sürecinde olacaktır. YDO'larda SOP'lara yönelik çalışmaların bir nebze çıktısı olabilecek veya SOP'larda belirtilen amaç ve hedeflerin neticeye dönüşmesine yönelik olan proje oluşturma, teknik destek, eğitim ve proje çalışmaları, SOP çalışma grupları, paydaş toplantıları, yatırımcı bilgilendirme gibi faaliyetler bunlara eklendiğinde bölgenin nitelikli kalkınma ihtiyacının karşılanabilmesi adına kurumsal yapının ne derece önem arz ettiği anlaşılmaktadır.

Ajansın amaç ve hedeflerini gerçekleştirmesi adına yürütülecek faaliyetler için ihtiyaç duyacağı kurumsal gelişime yönelik adımlarla birlikte bütün organizasyon yapısının şeffaf, etkin ve süreklilik arz edecek şekilde koordinasyonu için ajansın iç kontrol sistemi oluşturulacaktır. İç kontrol sisteminin kurulmasıyla birlikte birim ve personel bazlı prosedürlerle programların işleyiş standartları dahilinde yürütülecektir. Bu yolla personelin performansı ve kurumun faaliyetlerinin standartlar ve düzen içerisinde işleyiş ve kontrol edilmesi sağlanacaktır.

c. Faaliyetler

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

1. Kurumsal Yönetişim ve İnsan Kaynakları Raporu: Ajansın, kurumların var oluş amaçlarına uygun bir biçimde yönetilmesi ve etkinliğini ölçecek denetlenebilir kabiliyetinin bir yöntem ölçüğünde üst yönetici ve personelleri ile kamu ve özel sektörden paydaşlarına karşı olan sorumluluğun bilinci içerisinde bölgede kalkınmaya öncülük eden ve değer üreten bir kurum haline gelebilmesi insan kaynaklarının etkili bir biçimde yönetilmesi ile mümkündür.

Ajansın organizasyon yönetiminin, iç ve dış paydaşlarla olan ilişkileri ve paydaşlara karşı sorumluluklarının kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde mevcut durumunun gözden geçirilerek değerlendirilmesi amacıyla anket ve analizlere yer verilen "Kurumsal Yönetişim ve İnsan Kaynakları" raporu hazırlanacaktır. Rapordan elde edilen bulgular dikkate alınarak kurumsal düzeyde bilinçli bir örgütlenme ve değişim yaklaşımı ile düzen sağlayıcı, resmî ve gayri resmî kuralları gözeterek faaliyet ölçüğünde üretken ve etkili bir insan kaynakları planlaması oluşturulması mümkün olacaktır. Ajansın mevcut insan kaynağının, kurumsal görev ve önceliklerine uygun, rekabetçi ve girişimci bir yapı oluşmasını sağlayacak olan kurumsal yönetişim ve insan kaynakları raporu faaliyetlerin çalışanlar tarafından benimsenmesi için yol gösterici olacaktır.

Raporun Kurumsal Koordinasyon Birimi uzmanları tarafından Ajans imkanları kullanılarak hazırlanması planlanmaktadır.

ii. İş birliği ve Koordinasyon

1. Yönetim Kurulu Toplantıları: Ajans yönetim kurulu toplantıları en az ayda bir kez olmak üzere gerçekleştirilecektir. Toplantıların ajansın faaliyette bulunduğu 4 ilde sıralı olarak yapılması planlanmaktadır. Ancak bölge koşulları da göz önünde bulundurularak bazı toplantıların sıra gözetmeden yapılması zorunluluğunun ortaya çıkması durumunda, yönetim kurulu başkanının onayı ile belirlenecek bir ilde toplantı düzenlenebilecektir. Bununla birlikte olağanüstü durumlarda, yine yönetim kurulu başkanının onayı ile telekonferans aracılığıyla yönetim kurulu toplantılarının gerçekleştirilmesi söz konusu olabilecektir.

2. Kalkınma Kurulu Toplantıları: 19/08/2016 tarih ve 29806 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Kalkınma Ajansları Kalkınma Kurullarına Temsilci Gönderecek Kurum ve Kuruluşların Belirlenmesi ve Bazı Bakanlar Kurulu Kararlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Karar" (15/08/2016 tarih ve 2006/9112 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) çerçevesinde düşen kurul üyelikleri sonrasında

15/07/2018 tarih ve 30479 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kalkınma kurulları yeniden yürürlüğe girmiştir. Ancak Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurul üyelikleri yeniden teşkil edilmediğinden bu tarihten beri kalkınma kurulu toplantıları gerçekleştirilememektedir. Kurul üyeliklerinin oluşturulması halinde, mevzuata uygun şekilde toplantılar gerçekleştirilerek, oluşturulacak sektörel çalışma grupları ile birlikte kalkınma kurulunun daha etkin faaliyete geçmesi sağlanacaktır.

iii. Kapasite Geliştirme

1. İnsan Kaynağının Geliştirilmesi: Ajans; 1 genel sekreter, 1 Birim Başkanı, 1 Birim Başkan Vekili, 3 Koordinatör ve 18 uzman ile 3 destek personeli ve 38 (31'i hizmet personeli ve 7'si güvenlik görevlisi) yardımcı hizmetler personeli olmak üzere toplam 65 çalışan ile dört ilde (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) faaliyetlerine devam etmektedir. Ajanstaki boş pozisyonlar (iç denetçi ve hukuk müşaviri) ile uzman ve destek personeli ihtiyacına binaen Bakanlık tarafından verilen uygunluk görüşü doğrultusunda 2021 yılı içerisinde 1 iç denetçi, 1 hukuk müşaviri ile 7 uzman istihdamı için personel alımı ilanına çıkılacak olup 2021 yılı içerisinde personel istihdamı planlanmaktadır. Ajansın mevcut personel durumu aşağıdaki tabloda verildiği gibidir.

Tablo 11. Ajansın Mevcut İnsan Kaynağı Dağılımı

Kurumsal Yapılanma	Fiziki Mekan	Genel Sekreter	İç Denetçi	Uzman				Destek Personel	Yardımcı Hizmetler Personeli	Toplam Personel
				Hukuk Müşaviri	Birim Başkanı	Koordinatör	Uzman			
Genel Sekreterlik Makamı	Ana Hizmet Binası	1	0	0						1
Kurumsal Koordinasyon					1		3	3	25	32
Dış İlişkiler ve Fonlar					0		1			1
Araştırma, Strateji Geliş. ve Planlama					0		3			3
Program Yönetimi					0		2		1	3
İzleme ve Değerlendirme					0		4		1	5
Mardin Yatırım Destek Ofisi	Yatırım Destek Ofisleri					1	1		1	3
Batman Yatırım Destek Ofisi						0	3		3	6
Şırnak Yatırım Destek Ofisi						1	1		3	5
Siirt Yatırım Destek Ofisi						1	1		4	6
Toplam Personel		1	0	0	1	3	19	3	38	65

Bölgesinde kalkınmaya önderlik eden bir kurum olarak ajansın görev ve faaliyetlerini başarıyla yürütmesi; istihdam ettiği personelinin motivasyonu, bilgisi ve deneyimi ile doğru orantılı olarak gerçekleşmektedir. Bu sebeple ajansın başarısında en önemli etken beşerî kaynak yönetimi olarak görülmektedir. Personelin bilgi, beceri ve niteliklerinin bölgesel ve kurumsal önceliklere göre stratejik bir yaklaşımla geliştirilmesine özel önem verilecektir.

1.1. Eğitimler: Yeni işe alınacak personelin oryantasyonuna yönelik eğitimlere devam edilecek, genel ve birimlere yönelik hizmet içi eğitimlerle birlikte kişisel gelişim eğitimleri düzenlenecektir. Yeni başlayacak personele Ajans'ın temel fonksiyonları hakkında bilgi verilerek personelin görevine adaptasyonun hızlandırılması ve personelden daha hızlı verim alınması amaçlanmaktadır. Oryantasyon süreci sonucunda yeni başlayan personele Ajans'ın temel fonksiyonları hakkında

uygulamalı testler yapılacak ve bu testler deneme süresi sonunda personel hakkında Genel Sekreterlik görüşü oluşturulmasına altlık oluşturacaktır. Uygulanması planlanan oryantasyon eğitiminin temel başlıkları aşağıdaki gibidir.

Tablo 12.Yeni Personel İçin Düzenlenecek Oryantasyon Eğitimleri

Sıra No	Eğitimin Adı	Tahmini Süre
1	Proje Hazırlama Eğitimi	3 gün
2	Proje Değerlendirme Süreci Eğitimi	3 gün
3	Uygulamalı İzleme Süreci Eğitimi	2 gün
4	Satın Alma Süreci Eğitimi	1 gün
5	Resmî Yazışma Kuralları Eğitimi	1 gün
6	İş Kanunu/Özlük Hakları/Sözleşme Bilgilendirmesi	1 gün
7	Yönetim Kurulu/Kalkınma Kurulu Toplantı ve Üyeleri Hakkında Bilgilendirme	1 gün
8	Devlet Destekleri ve Teşvikleri	2 gün
9	Bölge Planı ve Diğer Kalkınma Planları Hakkında Bilgilendirme	2 gün
10	EBYS/KAYS Programlarının Kullanımı Hakkında Bilgilendirme	1 gün
11	2009-2020 Ajans Faaliyet Raporları	1 gün
12	Bölge'nin Tanıtımı	4 gün
13	AB ve Diğer Uluslararası Fonlar	2 gün

Ajansın çalışma alanı içerisinde personelin yetkinliklerini geliştirmek amacıyla Bakanlık başta olmak üzere diğer kurumların kendi plan ve programları dâhilinde katılım çağrısı yaptıkları eğitimlerden faydalanılacaktır. Ayrıca spesifik konularda çalışan uzmanların, alanlarında bilgi ve yetkinlik düzeylerini artırarak Ajans çalışmalarına daha etkin katkı sunabilmeleri için ihtiyaç duydukları eğitimleri kurum dışından alabilmeleri de söz konusu olabilecektir. Kurum dışında düzenlenen eğitimlere katılan personelin, edindiği bilgi ve tecrübeyi ilgili diğer ajans personellerine aktarmaları sağlanacaktır. Bununla birlikte, personelin mesleki ve kişisel gelişimine katkı sunacak ve ajans çalışmalarında verimliliğini ve bilgi düzeyini artıracak eğitimlerin ajans eliyle düzenlenmesi de sağlanacaktır. 2021 yılında ajans bütçesinden karşılanmak üzere alınması öngörülen eğitimler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Yıl içinde ortaya çıkacak ihtiyaçlar doğrultusunda aşağıdaki eğitimlere ek eğitimler düzenlenebilecektir. Aynı zamanda, personelin sektörel çalışma konuları ile ilgili yurtiçi çalışma ziyareti, toplantı, seminer, konferans ve fuar katılımları sağlanacaktır.

Tablo 13. 2021 Yılında Alınması Planlanan Eğitimler

S. No	Eğitimin Adı	Süre (gün)	Takvim	Birim	Hedef Kitle
1	İş Sağlığı ve Güvenliği	2	Mart	Birimler ve YDO'lar (2 grup)	Hizmet, Destek ve Uzman Personel
2	Entegre Kaynak Verimliliği	3	Nisan	ASGP, DİFB, YDO'lar	Uzman Personel
3	İlk Yardım	2	Mayıs	Birimler ve YDO'lar (2 grup)	Hizmet, Destek ve Uzman Personel
4	İnsan Kaynakları Yönetimi Uzmanlığı	3	Haziran	Tüm Kalkınma Ajansları	İK Personeli, İdari Birim Başkanları
5	Kalite Yönetim Sistemi	3	Eylül	Birimler ve YDO'lar	Uzman Personel
6	Liderlik ve Yöneticilik Eğitimi	3	Ekim	Birimler ve YDO'lar	Birim Başkanı ve Koordinatörler
7	Analiz Karar Verme ve Sonuç Odaklılık	2	Kasım	Birimler ve YDO'lar	Uzman Personel
8	Acil Durum Planlama	1	Aralık	KKB, ASGPB, YDO'lar	Uzman Personel
9	Yatırım Danışmanlığı	3	Haziran	YDO'lar	Uzman Personel
10	PCM Eğitici Eğitimi	10	Temmuz	Uzman Personel	Uzman Personel

11	Uygulamalı Kurumsal Risk Yönetimi Eğitimi	2	Ağustos	Uzman Personel	Uzman Personel
----	---	---	---------	----------------	----------------

2. Denetimler

İç Denetim: Bağımsız denetim raporuna ilişkin olarak iç kontrol sistemindeki eksikliklerin giderilmesi için iç denetçi istihdamı planlanmaktadır. 2020 yılı içerisinde yapılan personel alımında 1 iç denetçi istihdamı için ilan verilmiştir.

Ajansın iç kontrol sistemi çalışmaları Genel Sekreterin teklifi ve yönetim kurulu başkanının talimatı doğrultusunda 2020 yılında başlamış olup Genel Sekreterliğimiz tarafından bütün birimlere ajans iç kontrol yönergesi çalışmaları ve izlenecek olan süreci belirten yazı tebliğ edilmiş ve iç kontrol hazırlama grubu oluşturulmuştur.

2021 yılında “Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği” ve “İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı” çerçevesinde Uyum Eylem Planında yer alan 79 standardın yanı sıra Ajansın mevcut 47 yönerge ve prosedürün güncellenmesi, 11 adet yönerge ve prosedürün hazırlanması ve mali ve kurumsal denetlenebilirliğinin sağlam bir temel üzerine oturtulması çalışmaları yürütülecektir. Ajansın bölge planında ve diğer üst ölçekli planlarda yer alan amaç ve hedeflerine ulaşması ve ajansın birim ve personel bazında görev ve yetkilerini etkili ve verimli bir şekilde ifa etmesi için iç kontrol hazırlama grubu tarafından aylık toplantılar gerçekleştirilecektir. Toplantılarda Eylem Planında bir tarih planı içerisinde gerçekleştirilmesi öngörülen eylemlerin gerçekleştirilmesinin izlenmesi ve 2021 yılında eylem planının tamamlanarak Yönetim Kurulu onayına sunulması ve Bakanlık ile paylaşılması hedeflenmektedir.

İç kontrol hazırlık çalışmalarında personelin performansı izlenerek güncellenecek ve oluşturulacak yönerge ve prosedürlerde yer alan anketler, dilek ve taleplere dair formlar Ajans personeline tebliğ edilecektir. Bu şekilde Ajansın amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesinde personelin etkin eğitimleri alabilmesi, alanında uzmanlaşması ve performans ölçütünde en verimli şekilde görevlerini yürütmesi sağlanacaktır. Birimlerin fonksiyonel görevlerine ilişkin prosedürler hazırlanarak çalışmaların planlanan zamanlarda ve nitelikte hazırlanmasına yönelik sistematik bir yapı oluşturulmuş olacaktır.

Bununla beraber Ajansın bölgesel amaç ve hedeflerini yerine getirmesi için belirlenen stratejilerin denetlenebilirliğini artıracak süreçlerde oluşacak risklerin ortaya konularak gerekli önlemlerin alınması ve risklerin bertaraf edilmesi için gerekli faaliyetlerin yer alacağı “Risk Yönergesi” ve “Risk Yönetim Prosedürü” hazırlanacaktır. Süreçlerin iç kontrol eylem planlarında şeffaf bir biçimde izlenebilmesi için “Süreç Temel Kılavuzu” hazırlanarak ajansın yönetim, idare, birim amirleri ve personel bazında kontrol noktalarının belirlenmesi ve risklerin en aza indirgenmesine yönelik önlemlerin alınması sağlanacaktır. Ajansın kritik karar alma ve çalışma süreçlerinin etkili yönetiminde hassas görevler belirlenecek ve Ajans faaliyetlerinin aksamadan yürütülmesinde yedek çalışma sistemi oluşturulacaktır. Ajansın bilgi sistemleri sürdürülebilir ve güvenli bir altyapıya kavuşturularak gerek yöneticiler bazında gerekse paydaşlar bazında evrak ve belgeler ile beyanların şeffaf ve kapsamlı bir şekilde kayıt ve tasnif edildiği güncel bir sisteme kavuşturulacaktır.

Dış Denetim: Ajansın dış denetimi uygun bulunacak bir bağımsız denetim firması tarafından 2021 Mart ayına kadar gerçekleştirilecektir.

Sayıştay Denetimi: Sayıştay Denetimi kapsamında Ajans’ta devam eden çalışmalar, Sayıştay tarafından yayımlanmış bulunan Düzenlilik Denetimi Rehberinin 10/04/2011 tarihli versiyonu kapsamında yürütülmektedir. 2021 yılında olası bir denetime hazır olmak açısından gerekli faaliyetler yürütülmektedir.

Mali Yönetim Yeterliliği: 2011 yılında yürütülen hazırlık faaliyetleri sonucunda ‘Mali Yönetim Yeterliliği’ almaya hak kazanan Ajans’ta, 2017 yılında da mali yönetim yeterliliği gerçekleştirilmiştir. Yeterlilik kriterlerini sistemli hale getirmeye yönelik faaliyetlere 2021 yılında da devam edilecektir.

3. Bilişim Teknolojileri Altyapısının Geliştirilmesi

Ağ: Ajansın veri iletişiminin daha güvenli, hızlı ve kesintisiz olmasını sağlamak için ajans merkezi ve yatırım destek ofislerinde kullanılan Metro İnternet ve VPN hizmeti alımına devam edilecektir. VPN aracılığıyla kullanıcılara sunulan hizmetlerde yaşanan aksaklıkların giderilmesi için ek yazılım/program alınması öngörülmektedir. Ajans merkezi için internet yedek hattı devreye alınmış olup ttvnp için de yıl içinde yedek hat alımı tamamlanmıştır. 2021 yılında bağlantı testi için Türk Telekom yetkililerinden talep etmiş olduğumuz testler gerçekleştirilecektir. Ajans merkezinin kablosuz ağ altyapısının güçlendirilmesi için accespoint kontrol cihazı ile yeni bir kablosuz ağ oluşturulması sağlanmış olup 2021 yılında kablosuz ağ altyapısının geliştirilmesi süreci devam edecektir. YDO’larda network kablolarının değişimi ve switch alımı yapılarak aksaklıkların giderilmesi planlanmaktadır. Ayrıca daha hızlı ve verimli iletişim için sunucu odası ile diğer ana bağlantı noktalarına fiber kablo sağlanması planlanmaktadır.

KAYS: Mülga Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın mülga Kalkınma Bakanlığı ile iş birliği çerçevesinde TÜBİTAK yardımı ile kalkınma ajansları yönetim sistemine (KAYS) entegre edilen ve 2013 yılı çağrılarında uygulamaya alınan “Online Başvuru” ve “Değerlendirme” modülleri ile “İzleme ve Değerlendirme” modülü hali hazırda uygulanan ve başlayacak olan güdümlü projeler ile önceki mali destek programları kapsamında izlemesi devam eden projeler için kullanılmaya devam edilecektir. Yine iş birliği içerisinde devreye alınan “Bütçe Muhasebe” ve “İnsan Kaynakları” modüllerinin kullanımına aktif olarak devam edilecek ve kullanım için hazırlanacak yeni modüller konusunda gelişmeler takip edilecektir.

Güvenlik: Ajansın yazılım (anti-virüs) güvenliği 2017 yılı içerisinde alınan 3 yıllık lisans ile sağlanmıştır. Yetkisiz erişimler ve saldırılara, casus yazılımlara, istenmeyen e-postalara ve bilgi hırsızlığına karşı gerekli önlemler alınmaya devam edilecektir. 2021 yılında lisans süresi bitecek olan yazılım için yeni bir alım yapılacaktır. 2021 yılında anti virüs ve anti spam için uzman ekiplerden destek alınacaktır.

Bilgisayarlar (İstemci ve Sunucu) ve Diğer Donanımlar: Yeni personel alımı ve diğer ihtiyaçlara bağlı olarak Ajansta oluşacak masaüstü ve dizüstü bilgisayar gereksinimleri karşılanacaktır. Ayrıca Ajansın ihtiyaçlarına uygun olarak; yazıcı, tarayıcı, fotokopi cihazları, sunum cihazları ve taşınabilir diskler gibi ek donanım gereksinimleri karşılanacaktır. İhtiyaca bağlı olarak mevcut sunucuların donanımlarının yenilenmesi, yazılımlarının güncellenmesi, disk ve bellek kapasitesinin artırılıp daha fazla veri saklanması ve bu verilere daha kısa sürede erişilebilmesi sağlanacaktır.

İnternet Uygulamaları: Ajans faaliyetlerinin ve Ajans ile ilgili diğer hususların güncel olarak yayınlanarak kamuoyunun zamanında ve doğru olarak bilgilendirilmesini sağlayan (www.dika.org.tr) internet sitesinin aktif kullanımına devam edilecektir. Bununla birlikte Bölge illerinin yatırım ortamını sunan Yatırım Destek Ofislerinin web sayfası iyileştirme ve tasarım çalışmaları devam edecektir.

Bakım: Ajans bünyesinde mevcut bilgi iletişim teknolojileri altyapısının sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla bakım ve onarım çalışmaları yapılacak ve gerekli hizmet alımları yapılacaktır. Sunucu yedekleme ve acil durumlar için yedekleme/yedek alma yazılımlarının temin edilmesi öngörülmektedir.

Yazılım: Ajans iş ve süreçleri için EBYS, KAYS ve DİKANET yazılımlarının aktif olarak kullanımına devam edilecektir. Ajans bilgisayarları üzerinde çalışan işletim sistemleri, ofis yazılımları, veri tabanları ile iletişim ve diğer yazılımların gereksinimleri karşılanacak ve güncellemeleri gerçekleştirilecektir. Ajansın DİKANET üzerinde yer alan İK modülü EBYS ile entegre olacak şekilde yeniden tasarlanmakta olup 2021 yılından itibaren EBYS İK modülü kullanılacaktır.

4. Yardımcı Hizmetler ve Diğer Alımlar

Yardımcı Hizmetler: Yardımcı hizmetler, hizmet alımı yolu ile gerçekleştirilen giderler ile iletişim giderlerini kapsamaktadır. Hizmet alımı yolu ile gerçekleştirilen giderler; temizlik, güvenlik ve araç kiralama ve Ajans araçlarının bakımı gibi hizmetleri kapsamaktadır. İletişim giderleri telefon, internet, kargo, kurye, posta ve diğer gönderim işlemlerini içermektedir. Bunun yanı sıra vekâlet ve noter ücretleri, banka masrafları, ihale ilan bedelleri, sözleşmelerden kaynaklanan vergi giderleri vb. giderler de söz konusu olabilecektir.

Demirbaş, Ofis Ekipmanı ve Tüketime Yönelik Mal ve Malzemelerin İhtiyaç Tespiti ile Temini: Genel sarf malzemeler ile birlikte Ajans ana hizmet binası ve diğer illerdeki YDO'lar için gerekli olan her türlü ofis ekipmanı ve demirbaş alımı yapılacaktır. Ajans hizmetlerinde kullanmak üzere alınan ve kiralanan taşıtlar ile mevcut hizmet binasının kalorifer sistemi için akaryakıt alımı gerçekleştirilecektir.

iv. Tanıtım Faaliyetleri

1. Tanıtım Dokümanlarının Hazırlanması: Ajansın ve faaliyet alanı olan TRC3 Bölgesinin görünürlüğü ve bilinirliğinin artırılması amacıyla, Ajans tarafından içerikler hazırlanarak çeşitli tanıtım materyalleri şeklinde basılmaktadır. Dokümanların güncelliği açısından bu çalışmalar belirli sürelerde güncellenmektedir. 2021 yılı içerisinde gerek ajans ve bölgenin görünürlüğünün artırılması gerekse Bölgenin yatırım ortamının tanıtılması amacıyla çeşitli içerikler hazırlanarak ilgili paydaşlarla paylaşmak üzere broşür, kitapçık, katalog, vb. şeklinde basılacaktır.

d. Çıktı Hedefleri

Kurumsal Gelişim kapsamında 2021 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Tablo 14. Kurumsal Gelişim Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Mevcut	2021 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Kurumsal Yönetişim ve İnsan Kaynakları Raporu	0	1	Adet	Faaliyet Raporu
İş birliği ve Koordinasyon	Düzenlenen YK toplantı sayısı	10	12	Adet	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Personele verilen eğitim sayısı	1	8	Adet	Faaliyet Raporu
	Eğitim alan personel sayısı	12	50	Kişi	Faaliyet Raporu
	Uzman Personel sayısı	23	30	Kişi	Faaliyet Raporu
	Denetim sayısı	3	2	Adet	Faaliyet Raporu
	Bilişim altyapısının geliştirilmesi için alınan hizmet sayısı	3	2	Adet	Faaliyet Raporu
	İç kontrol grubu eylem planı toplantı sayısı	0	12	Adet	Faaliyet Raporu, İç Kontrol Standartları Uyum Eylem Planı, Toplantı Tutanakları
Tanıtım ve Yatırım Destek	Hazırlanan tanıtım dokümanı sayısı	0	4	Adet	Faaliyet Raporu

4. Yerel Kalkınma Fırsatları

4.1. TRC3 Bölgesi Tekstil ve Hazır Giyim Sektör Raporu

a. Amaç: TRC3 Bölgesi için önem arz eden tekstil ve hazır giyim sektörünün mevcut durumunun araştırılması ve ihtiyaçların ortaya konarak bir yol haritasının belirlenmesi, sektörün Bölgede doğru ve katma değerli bir gelişme göstermesi ve istihdamın artırılması amacıyla bu rapor hazırlanacaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 2014-2023 Bölge Planı “1.7. Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması” ve “2.9 İşletmelerin Tanıtım, Markalaşma ve Pazarlama Kapasitelerinin Geliştirilmesi” alt başlıklarına ilişkin tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Bölge illeri arasında bulunan Batman’da eski tekel binalarının yerini konfeksiyon firmalarının aldığı 2010 yılı itibariyle yıllardır petrol ile anılan il farklı bir sektör kazanmıştır. Şirket sahiplerinin çoğunluğunu, İstanbul’da faaliyette bulunan Batmanlı iş adamları oluşturmaktadır. Batman merkez ilçesinde yer alan eski tekel binalarını ve havaalanı binasını içine alarak oluşan ve Tekstilkent bölgesinin kurulmasının ardından tekstil ve hazır giyim sektöründe yıllar içinde büyük gelişmeler yaşanmıştır. Bununla birlikte yatırım teşvik sistemi kapsamında uygulanan 6. Bölge teşvikleri, sağladığı avantajların etkisiyle, TRC3 Bölgesinin diğer illerinde de hazır giyim yatırımlarının artmasını sağlamıştır. Sektör bilindiği üzere emek yoğun bir sektör olup istihdam oluşturma potansiyeli yüksektir. Bölgede istihdam oranlarının düşük olması bu sektörün canlandırılmasını gerekli kılmaktadır. Rapor özellikle sektöre ilişkin rekabetçiliğin geliştirilmesinde yol haritası niteliği taşıyacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 15. TRC3 Bölgesi Tekstil ve Hazır Giyim Sektör Raporu Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Yayımlanan rapor sayısı	1	0	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Bilgilendirilen firma sayısı	100	0	Adet	KAYS Girişleri
Sonuç	Bölgede yeni geliştirilen tekstil ürünü sayısı	2	0	Adet	Yatırım Teşvik Belgesi Verileri
	Firmalar tarafından katılım sağlanan fuar sayısı	3	0	Adet	Firma Anketleri
	Yeni açılan teşvik belgeli hazır giyim firma sayısı	50	0	Adet	Yatırım Teşvik Belgesi Verileri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Süreç içerisinde Bölge yatırım ortamı ile ilgili kuruluşlardan Bölge TSO’ları ve OSB’leriyle iletişim halinde olunacaktır. Ayrıca sektörün önde gelen temsilcileriyle mülakatlar yapılacak olup sektör kapsamında faaliyet gösteren dernekler ziyaret edilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Tekstil dernekleri, firmalar ile yapılacak anketlerden elde edilen veriler, OSB ve TSO’lardan alınan idari kayıt verilerinin derlenmesi ASGPB koordinasyonunda YDO’ların iş birliğiyle gerçekleştirilecektir. Hazırlanacak rapor tüm TRC3 Bölgesi için hazırlanacak olup rapora ilişkin verilerin analizi değerlemesi ve raporun derlenmesi ASGPB birimi tarafından gerçekleştirilecek ve Yönetim Kurulu onayına sunulurken Bakanlığa gönderilecektir. Faaliyet kapsamında 2020 yılında planlama gerçekleştirilmiş olup çalışmanın 2021 yılında tamamlanması planlanmaktadır. Sonuç ve çıktı hedeflerinin performans gerçekleştirmelerinin takibi İDB tarafından yapılacaktır.

4.2. Ajans Desteklerine Yönelik Program Sonrası Değerlendirme Çalışmaları

a. Amaç: Ajans desteklerinin tamamlanmasından sonra orta/uzun dönemde, yararlanıcılarda ve yararlanıcı olmayanlarda gözlenen olumlu/olumsuz, doğrudan ve dolaylı değişimlerin ne kadarının Ajans desteğiyle ortaya çıktığının ölçülmesi amacıyla Ajanslar tarafından program sonrası değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nda yer alan 1.3.3.3 başlığının (ş) maddesi gereğince çalışma gerçekleştirilecektir. Ajansımız tarafından yürütülen 2010 yılı KOBİ ve 2011 yılı Sektörel Gelişme Mali Destek Programlarının etki analizi çalışması 2016 yılında tamamlanmıştır. Bakanlık tarafından kalkınma ajanslarınca uygulanan mali desteklerin değerlendirilmesine ilişkin yeni usul ve esasların belirlenmesiyle birlikte, Ajans tarafından yürütülen diğer mali destek programlarının program sonrası değerlendirme çalışmalarının tamamlanması için gerekli faaliyetler yürütülecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 16. Ajans Desteklerine Yönelik Program Sonrası Değerlendirme Çalışmaları Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Hazırlanan değerlendirme raporu sayısı	3	1	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
Sonuç	Değerlendirmesi tamamlanan mali destek programı sayısı	5	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Program sonucuna göre tasarlanan yeni MDP sayısı	3	0	Adet	Ajans Çalışma Programı
	Yeni programlardan faydalanan paydaş sayısı	50	0	Adet	KAYS başvuruları

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Çalışma gerçekleştirilirken değerlendirmesi yapılan program kapsamında destek almış kurum ve kuruluşlarla nitel ve nicel mülakatlar ve anket uygulamaları gerçekleştirilecek ve sonrasında sonuçlar raporlaştırılacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: İDB birimi tarafından hazırlatılması ve 2020 yılında tamamlanması planlanan mevzu çalışmanın COVID-19 pandemisi nedeniyle gecikmesi söz konusu olduğundan 2021 yılında, 2013 yılında gerçekleştirilen Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi (RSG), Tarımsal Üretimde Su Kaynaklarının Etkili Kullanımı (SUKEK) ve Turizm, Kent ve Sanayi Altyapısı (TKSA) Mali Destek Programlarının, program kapanış raporları ve KAYS verileri gibi temel veri kaynakları esas alınarak program çıktıları derlenerek yorumlanacak ve her MDP için ayrı ayrı raporlaştırılacaktır. Sonrasında anket ve mülakat yöntemiyle program sonuçları değerlendirilecektir. Sonuç ve çıktı hedeflerinin performans gerçekleştirmelerinin takibi İDB tarafından yapılacaktır.

4.3. TRC3 Ata Tohumları Genotip Belirleme Çalışması (TRC3 Bölgesi Ata Tohumları Genotip Raporu)

a. Amaç: Çalışma kapsamında bölgenin Ata Tohumları Genotipinin belirlenerek yerel değerlerin korunması ve gelecek nesillere taşınması için, bölgemizde bulunan ata tohumlarının korunmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı "2.1. Katma Değerli Tarımsal Üretimin Artırılarak Markalaştırılması ve Hayvancılık Sektöründe Rekabetçiliğin Geliştirilmesi" başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. TRC3 Bölgesinde ata tohumları ile tarımsal üretim yapılmasına yönelik bilimsel bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak bölgedeki çiftçilerin bir kısmı kendi imkanlarıyla sandıklarda muhafaza ettikleri tohumları gün ışığına çıkararak üretim yapmaya başlamıştır. Mardin Ekonomik, Tarımsal Kalkınmayı ve Sosyal Gelişimi Destekleme Derneği ve FAO iş birliği ile Mezopotamya'nın en eski atalık buğdayı Sorgul'un geleneksel tarım yöntemleriyle üretimi gerçekleştirilmiş ve verimli sonuçlar elde edilmiştir. Hazırlanacak olan raporda bölgedeki yerel tohumların envanteri çıkartılarak Ata Tohumlarının belirlenmesi sağlanacaktır. Bu tür çalışmaların Bölgede yaygınlaştırılması ve organik, sağlıklı verimli tarım ürünlerinin elde edilmesi gıda kalitesi ve insan sağlığı açısından gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 17. TRC3 Ata Tohumları Genotip Belirleme Çalışması Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Hazırlanan rapor sayısı	1	0	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Çalışma kapsamında belirlenen ata tohumu genotip sayısı	8	0	Adet	Araştırma Raporu
Sonuç	Belirlenen genotipte ekilen ata tohumu miktarı	150	20	Ton	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri Verileri
	Ata tohumu eken çiftçi sayısı	160	17	Kişi	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri Verileri
	Ata tohumu ekilen tarım arazisi alanı	3000	1400	Dönüm	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri Verileri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Çalışma kapsamında tohum araştırmaları yapan ulusal enstitüler ile iş birliği geliştirilerek Tarım ve Orman İl Müdürlükleri ve Üretici Birlikleriyle koordineli çalışılacaktır. Raporu hazırlayacak araştırma firmasının ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli çalışabilmesini sağlamak amacıyla Ajans kurumsal kimliğini kullanacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Rapora yönelik planlama çalışmaları 2020 yılında tamamlanmıştır. Çalışmanın 2021 yılında tamamlanması planlanmaktadır. Hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilecek çalışmanın saha koordinasyonu YDO tarafından, genel koordinasyonu ise ASGPB birimi tarafından gerçekleştirilecektir. Rapor Yönetim Kuruluna sunulurken Bakanlığa gönderilecektir. Sonuç ve çıktı hedeflerinin performans gerçekleştirmelerinin takibi İDB tarafından yapılacaktır.

4.4. Ajans- Üniversite İş birliği Platformu (AÜİP) Çalışmaları

a. Amaç: Ajansımızın girişimleriyle, Ajansımız ve Bölgemizde bulunan üniversiteler arasında iş birliğini geliştirmek, yürütülen mevcut çalışmaların yanında yeni projeler tasarlamak ve uygulanmasına altyapı oluşturmak amacıyla 2016 yılında "Ajans-Üniversite İş birliği Platformu (AÜİP)" oluşturulmuştur.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı "4.1. STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi" başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Bölge üniversitelerinin araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin artırılması ve geliştirdikleri projelerin uluslararası standartlara ulaşarak bölgeye fon kazandırmaları bölgelerarası gelişmişlik farkının azaltılmasında önemli bir faaliyettir. Platform toplantılarında yerel kalkınma konularında uzmanlar ve akademisyenler arasında gerçekleştirilecek koordinasyon faaliyetleri sayesinde üniversitelerin bölge kalkınmasına olan katkılarının artırılması sağlanacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 18. Ajans Üniversite İş birliği Platformu (AÜİP) Çalışmaları Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Düzenlenen AÜİP toplantı sayısı	4	1	Adet	Toplantı Tutanakları
	AÜİP' deki kurum sayısı	4	4	Adet	Toplantı İmza Föyleri
	AÜİP' deki kişi sayısı	12	12	Kişi	Toplantı İmza Föyleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Sonuç	Üniversite ile iş birliği içinde geliştirilen proje sayısı	8	3	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Üniversite ile iş birliği içinde geliştirilen araştırma faaliyeti	5	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Platform kapsamında TRC3 Bölge üniversite akademisyen ve araştırmacılarıyla düzenli olarak Bölgesel kalkınma açısından önem teşkil eden alanlarda araştırma geliştirme faaliyetlerinde bulunmaya ve bu alanlarda proje geliştirmeye yönelik düzenli toplantılar gerçekleştirilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme: 2020 yılı ekim ayında platforma yönelik 1 adet toplantı üniversite akademisyenleri ve ajans uzmanlarının katılımıyla ASGPB biriminin koordinasyonunda YDO'ların iş birliğiyle gerçekleştirilmiştir. 2021 yılında da söz konusu platformun aynı yöntemle SOP'ların geliştirilmesine ve faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülebilmesine yönelik faaliyetlerine devam edilecektir. Sonuç ve çıktı hedeflerinin performans gerçekleştirmelerinin takibi İDB tarafından yapılacaktır.

4.5. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile İş birliği

a. Amaç: Büyük ölçekli istihdam yoğun yatırımların Bölgeye çekilmesinin sağlanması, faaliyetin amacıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Türkiye'nin sunduğu yatırım fırsatlarını küresel iş dünyasına tanıtmak ve yatırımcılara Türkiye'ye yapacakları yatırımın her aşamasında destek verme görevini üstlenmiş resmi bir kuruluş olan Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi; teknoloji yoğun, katma değeri yüksek ve istihdam yaratan yatırımları destekleyerek bu yatırımlara ilişkin tüm süreçleri yatırımcı adına takip ederek hızlandırmaktadır. Bu sebeple ofisle Ajansın iş birliğinin Bölgeye fon ve büyük ölçekli yatırım çekme noktasında yüksek katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 19. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile İş birliği Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ziyaret sayısı	1	0	Adet	Toplantı Tutanakları
	Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi görüşülen kişi sayısı	4	0	Adet	Toplantı İmza Föyleri
Sonuç	Bölgede fon sağlanan büyük ölçekli yatırım sayısı	5	0	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Bölgeye getirilen yeni büyük ölçekli yatırım sayısı	5	0	Adet	Ajans Faaliyet Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Yapılacak iş birliği faaliyetlerinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile koordinasyon halinde olunacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Yüz yüze görüşme ve toplantılar YDO'lar tarafından gerçekleştirilecektir. Toplantı tutanakları ve raporlamalar Mardin YDO tarafından yapılacak olup 2021 yılında Ajans ilerleme raporuna yansıtılacaktır.

4.6. “Batman’da Faaliyet Gösteren Büyük ve Orta Ölçekli Hazır Giyim Firmalarının Uluslararası Rekabetçiliğinin Geliştirilmesi” URGE Projesinin Uygulanması

a. Amaç: Batman Tekstil Firmalarının dış ticaret pazar hacminin ve pazar payının artırılmasını sağlamak amacıyla proje hayata geçirilecektir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: TRC3 Bölgesi Faaliyet 2014-2023 Bölge Planı “2.7 Bölge’nin Dış İlişkilerinin Geliştirilmesi” başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Tekel’in Batman’da âtil durumda bulunan Yaprak Tütün İşleme Fabrikası ve lojmanlarının olduğu 60 dönümlük (30 dönümü kapalı) arazisinin 2010 yılında yatırımcılara tahsis edilmesiyle birlikte Batman’da hazır giyim ve konfeksiyon üretimi konusunda bir yığılma ve yatırım talebi oluşmuştur. Yatırımcılara tahsis edilen eski tek el binalarında 2018 yılı itibarıyla 15 firma üretim yapmakta ve bu atölyelerde 1.413 kişi istihdam edilmektedir. İl genelinde sektörde 163 firma yatırım yapmış olup firmalarda yaklaşık 12.026 kişi istihdam edilmektedir (Batman TSO, 2018). Batman’da 2020 yılı temmuz ayı itibarıyla 364 yatırım için teşvik belgeli yatırım yapılmış olup bu yatırımlar için toplamda 30.554 kişi istihdam edilmiştir. Söz konusu yeni teşvik belgeli yatırımların yaklaşık %48,3’ü (176 firma) tekstil ve hazır giyim sektörü olup bu sektörde toplam 24.384 kişi istihdam edilmiştir (YTB Verileri, 2020). Bu miktar teşvik belgeli yatırımlarda toplam istihdamın %79,8’ini oluşturmaktadır. Bu verilerden de tekstil ve hazır giyim sektöründe yatırım başına istihdam sayısının diğer sektörlerle kıyasla çok daha fazla olduğu görülebilmektedir. Batman ili ayrıca, GAP Bölgesinde Şanlıurfa ve Gaziantep’ten sonra en fazla teşvik belgeli istihdam oluşturabilecek üçüncü il konumundadır. Bu kapsamda, Batman Üniversitesi ile birlikte yürütölmekte olan “Batman’da Faaliyet Gösteren Büyük ve Orta Ölçekli Hazır Geyim Firmalarının Uluslararası Rekabetçiliğinin Geliştirilmesi” URGE projesinin çalışmalarına teknik destek sağlanmasına devam edilecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 20. “Batman’da Faaliyet Gösteren Büyük ve Orta Ölçekli Hazır Geyim Firmalarının Uluslararası Rekabetçiliğinin Geliştirilmesi” URGE Projesinin Uygulanması

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	URGE kapsamında uygulaması biten proje sayısı	1	0	Adet	Proje Raporları
	Geliştirilen iş birliği protokol sayısı	2	1	Adet	Protokoller
	İş birliği geliştirilen kurum sayısı	5	2	Adet	Protokoller
	Batman ili tekstil ve hazır giyim sektöründe ihracat yapılan ülke miktarı	7000	6577	1000\$	Güneydoğu Anadolu İhracatçılar Birliği

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Batman’ın teşvik belgeli istihdam potansiyelinin değerlendirilmesi amacıyla Batman Üniversitesi ve Batman Ticaret ve Sanayi Odası iş birliği ile URGE projesi geliştirilmiş ve Ticaret Bakanlığı tarafından desteklenmeye hak kazanmıştır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Projede ilk aşama olan ihtiyaç analizi kısmı tamamlanmış durumdadır. Proje kapsamında Batman ilinde faaliyet gösteren 24 hazır giyim firması dâhil edilerek firma bazında ve küme bazında analizleri yapılmıştır. Söz konusu firmalar için yol haritası ve bu yol haritasından hareketle firmaların uluslararası rekabetçiliğinin geliştirmesi için gerekli eğitim ve danışmanlık hizmetleri belirlenmiştir. Odak Grup Toplantıları ve alım heyetleri organizasyonları düzenlenmiştir. Hazırlanan URGE faaliyet planına göre, Batman YDO koordinasyonunda çalışmalara devam edilecektir.

4.7. Proje Geliştirme Faaliyetleri

a. Amaç: Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek üretimi desteklemek amacıyla ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet, Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu’nda yer alan 1.3.2 Kalkınma Ajansları başlığının ı maddesi gereğince gerçekleştirilecektir. Bölgede nitelikli proje geliştirme kültürünün zayıf olması ve kurum ve kuruluşların fon kaynağı bulma noktasında yaşadığı

ciddi sıkıntılar Bölgeye fon getirebilecek ön fizibilitesi hazır nitelikli projelerin kazandırılması gerekliliğini doğurmuştur.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 21. Proje Geliştirme Faaliyetleri Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Proje geliştirme faaliyetleri kapsamında geliştirilen proje sayısı	2	0	Adet	Proje Başvuru Formları
	Ziyaret edilen proje ofisi sayısı	30	5	Kurum	Ajans resmî sitesi
Sonuç	Proje geliştiren kurum/kuruluş sayısı	10	2	Kurum	Proje Bilgi Formları

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesi için yapılacak çalışmalarda Bölgedeki İlçe Proje Ofislerinden faydalanılacaktır. Bölgedeki kamu kurum ve kuruluşlarının bünyesinde bulunan proje ofislerinin aktifleştirilerek İlçe Proje Ofislerinin tesis edilmesi ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Bölgedeki tüm ilçeler için ayrı ayrı oluşturulan İlçe Proje Ofisleri ile ayrıca kurumların proje geliştirme kapasitesinin artırılması, ulusal-uluslararası fonlardan haberdar edilmesi ve iş birliklerinin geliştirilmesi sağlanacaktır. Bununla birlikte ilçe proje ofisleri yoluyla Bölgede oluşturulacak kapasitenin, Ajans tarafından belirlenen SOP'ların hedeflerinin gerçekleştirilmesine imkân verecek şekilde kullanılması da sağlanacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır. Söz konusu ön fizibilite çalışmaları “fizibilite desteği” kapsamında yaptırılabilceği gibi Ajans tarafından bizzat uzman kurum/kuruluş/kişilere de hazırlatılabilecektir. Ajans, âtil durumdaki kamu tesisleri ile özel sektöre ait tesisleri tespit edecek bu kapsamda bir envanter çalışması hazırlayacaktır. Söz konusu tesislerin ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması ve proje havuzu çalışmalarında ya da farklı işlevlerin kazandırılması gereken konularda uygunluk durumuna göre bu tesislerin önceliklendirilmesi kaynakların verimli ve etkili kullanılmasına hizmet edecektir. Proje geliştirme faaliyetleri her il için YDO'lar ve proje ofisleri aracılığıyla gerçekleştirilecektir.

4.8. Bölgesel Kalkınma Fonu

a. Amaç: Ülke genelinde erken aşama girişim sermayesi yatırımlarının ve büyüme potansiyeli taşıyan şirketlerin yatırım kapasitelerinin artırılması amacıyla Bölgesel Kalkınma Fonu kurulmuştur.

b. Arka Plan ve Müdahale Gereçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı'nda yer alan “2.3 Katma Değeri Yüksek Alanların Bölge'ye Çekilmesi” başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 22. Bölgesel Kalkınma Fonu Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Tespit edilen firma sayısı	20	0	Kurum	Bakanlık resmi yazısı
	Uygun bulunan firma sayısı	15	0	Kurum	Bakanlık resmi yazısı
Sonuç	Fon kullanan firma sayısı	10	0	Kurum	Bakanlık resmi yazısı
	Yeni yatırım yapan firma sayısı	10	0	Kurum	Bakanlık resmi yazısı

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Bakanlığın koordinasyonunda gerçekleştirilecek çalışma kapsamında, bölgelerde potansiyel gösteren firmalara ilişkin bilgiler ile ilgili YDO'ların sorumluluğunda Bölge TSO'ları ve OSB'leriyle koordineli bir şekilde potansiyel barındıran firmalar tespit edilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Fon kapsamında Ajanslar tarafından tespit edilen ve potansiyel barındıran sektörlerin/firmaların tespit edilmesi sürecinde Ajansın aktif rol alması ve TRC3 Bölgesinde potansiyel gösteren firmaları "Fon Yönetimi" ne bildirmesi beklenmektedir. Bakanlık tarafından hazırlanacak bilgi dokümanına istinaden başlanılacak çalışmanın 2021 yılında uygulanması ve ASGPB koordinasyonunda YDO'lar tarafından gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

4.9. İmalat Sanayiine Yönelik Kaynak Verimliliği Panelleri

a. Amaç: Bölgede imalat sanayi alanında faaliyet gösteren kamu, özel sektör ve sivil toplum kurum ve kuruluşlarında görev yapan teknik elman, orta ve üst düzey yönetici personelin üretimde ve teknoloji kullanımında kaynakların verimli kullanımı hakkında bilgi, beceri ve deneyimlerinin artırılması amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı "3.6 Enerji Verimliliği Uygulamalarının Yaygınlaştırılması" başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. TRC3 Bölgesinde faaliyet gösteren imalat sanayi firmalarının tamamına yakını geleneksel yöntemlerle üretim yapmakta olup toplam kalite yönetimi uygulamaları ve enerji verimliliği uygulamaları yönünden yeterli kapasitede değildirler. Firma karlılık değerlerinde artışın sağlanması için temel gereksinim olan üretim verimliliği teknikleri ve maliyet azalışlarında en önemli uygulamalardan biri olan enerji verimliliği tekniklerinin uygulanmasının sağlanması bu nedenle büyük önem arz etmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 23. İmalat Sanayiine Yönelik Kaynak Verimliliği Panelleri Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Düzenlenen panel sayısı	6	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Panele katılan kişi sayısı	130	55	Kişi	İmza Föyleri
Sonuç	Enerji Verimliliği tekniklerini uygulayan firma sayısı	40	0	Kurum	Firma Anketleri
	Üretim Verimliliği tekniklerini uygulayan firma sayısı	40	0	Kurum	Firma Anketleri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Kalkınma Ajansları 2020 ve 2021 yılları teması (Kaynak Verimliliği) kapsamında düzenlenecek etkinliklerde bölgede faaliyet gösteren OSB ve TSO'larla iş birliği geliştirilerek panellere katılacak firmalar tespit edilecek ve her ilden kurumsal kapasiteye sahip en az 20 firma ile paneller gerçekleştirilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme: 2021 yılının ilk döneminde panelin tüm YDO'lar tarafından kendi illerinde gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Toplantı moderatörlüğü ve raportörlük YDO personelleri tarafından gerçekleştirilecektir. Toplantı tutanakları çıktıları ve kayıtlar ASGPB tarafından konsolide edilerek Bakanlığa gönderilecektir.

4.10. Uluslararası Yatırım Zirvesi

a. Amaç: Bölge kalkınmasına katkı sağlayacak alanlarda/sektörlerde faaliyet gösteren ulusal/uluslararası büyük ölçekli firmaların bölgeye çekilmesini sağlamak.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: On Birinci Kalkınma Planı'nın 326.7'nci maddesinde ve 2019-2020 Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK) Yatırım Ortamı Çerçeve Eylem Planı'nın 5'nci maddesinde yer alan "İllerin ve bölgelerin öne çıkan yatırım fizibiliteleri Kalkınma Ajanslarının da katkısı alınarak belirlenecek ve bu yatırımların hayata geçirilmesi için Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile işbirliği içinde yatırımcılara tanıtımı yapılacaktır." tedbiri kapsamında faaliyet gerçekleştirilecektir. Bölgemizde faaliyet gösteren büyük ölçekli firma sayısı diğer bölgelere kıyasla çok düşük seviyelerdedir. Nitekim Ocak 2020 itibarıyla Bölgede kayıtlı olarak faaliyet gösteren büyük ölçekli firma sayısının toplam firma sayısına oranı **%0,59'dur** (Sosyal Güvenlik Kurumu, 2020). Aynı zamanda firma başına istihdam yaratma potansiyeli değerlendirildiğinde emek yoğun sektörlerin yanında büyük ölçekli firmaların istihdam potansiyeli de göz ardı edilmemelidir. SGK 2020 idari kayıtlarına göre firma sayısı ne kadar az da olsa kayıtlı istihdamın **%23,68**'ini büyük ölçekli firmalar oluşturmaktadır. Bölge yatırım ortamının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla hazırlanacak il yatırım ortamı raporları ve bölge yatırım tanıtım faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilecek yatırım zirvesi sayesinde kurumsal kapasite sahibi yerli/yabancı firmaların Bölgede yatırım yapmasının sağlanması ve istihdamın artırılması diğer Bölgelerin ekonomik kalkınma seviyesini yakalama noktasında önem arz etmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 24. Uluslararası Yatırım Zirvesi Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Düzenlenen zirve sayısı	1	0	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Zirveye katılım sağlayan kişi sayısı	1000	0	Kişi	İmza Föyleri
	Ön fizibilitesi onaylanan sektör sayısı	4	0	Adet	Bakanlık Onay yazıları
Sonuç	Bölgeye yatırım yapan kayıtlı büyük ölçekli firma sayısı	120	114	Firma	SGK İdari Kayıtları
	Bölgede büyük ölçekli firmalarda istihdam edilen kayıtlı kişi sayısı	7000	5080	Kişi	SGK İdari Kayıtları (2019)

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Faaliyet Bakanlık koordinasyonunda Ankara'da planlanacaktır. Ön fizibilitesi hazır sektörlerle ilgili zirvede bilgi verilecek olup geniş katılımlı bir zirvenin olması beklenmektedir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Bölge yatırımında öncelik arz edebilecek kalkınma potansiyeli barındıran ön fizibiliteye konu olabilecek yeni proje konuları bölge paydaşlarıyla birlikte belirlenmiş ve ön fizibilitesi hazırlanacak sektörlerle ilişkin çalışma tamamlandıktan sonra fizibilite hazırlanmasına ilişkin hizmet alımı süreci tamamlanmıştır. Ön fizibilitesi hazır alanlarda hazırlatılacak fizibilite konuları sonrasında kurumsal firmaların bölgeye çekilmesi amacıyla gerçekleştirilecek yatırım tanıtım zirvesinin her ilde gerçekleştirilmesi ve faaliyetleri YDO'ların üstlenmesi planlanmıştır.

4.11. Teşvik ve Destek Tanıtım Toplantıları

a. Amaç: Ajans, Bölge illerinde devlet yardımlarına ilişkin uygulamaları tanıtmak, bu uygulamalara başvuru yapan yatırımcılara bilgi vermek ve yatırımcıyı yönlendirmek amacıyla toplantılar gerçekleştirecektir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı "Yatırımcı ve Girişimcilere Yönelik Finansman, Kurumsal ve Teknik Destek Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve

Yaygınlaştırılması” başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Bölge illerinde özel sektöre yönelik alternatif finansman kaynaklarına erişim noktasında işletme sahiplerinde ciddi seviyede kurumsal kapasite yetersizliği bulunmaktadır. Ayrıca firmaların faizsiz kredi ve hibe desteğine olan ihtiyacı yüksek seviyededir. Firmaların özellikle bölgesel teşvik, hibe ve desteklerden haberdar olması ve uygun desteğe yönlendirilmelerinin sağlanması bu noktada önem arz etmektedir. Ayrıca pandemi sürecinin işletmelerin ekonomilerine verdiği zarar bu ihtiyaçları daha da artmıştır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 25. Teşvik ve Destek Tanıtım Toplantıları Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Düzenlenen teşvik ve destek tanıtım toplantı sayısı	4	0	Adet	Toplantı Tutanaqları
	Teşvik ve destek tanıtım toplantısına katılım sağlayan kurum sayısı	20	0	Adet	Toplantı İmza Föyleri
	Teşvik ve destek tanıtım toplantısına katılım sağlayan kişi sayısı	60	0	Kişi	Toplantı İmza Föyleri
Sonuç	Bölgede gerçekleşen teşvik belgeli yeni yatırım sayısı	300	250	Adet	Yatırım Teşvik Belgesi Verileri
	Kapanan teşvik belgeli yatırım sayısı	160	120	Adet	Yatırım Teşvik Belgesi Verileri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: TSO, OSB, İŞKUR, TKDK ile YDO uzmanları arasında Bölgesel destek mekanizmalarına ilişkin 3 ayda bir uygulamalara yönelik istişarelerin gerçekleştirileceği toplantılar düzenlenecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Özellikle hükümetin yerelde yatırımları geliştirmek ve artırmak amacıyla özel sektöre yönelik olarak geliştirdiği ve uyguladığı destek ve teşviklere ilişkin olarak, YDO’lar tarafından bilgilendirme faaliyetleri dört ilde aktif bir şekilde gerçekleştirilecektir. Destek ve teşvik uygulaması özelinde bilgilendirme ve tanıtım programları yapılabileceği gibi tek bir sektör ya da yatırım konusunu ihtiva eden odak toplantılar da organize edilecektir. Bu kapsamda, Batman ön planda olmak üzere tekstil ve hazır giyim sektörünün Bölgede canlandırılmasına yönelik yatırımcı çekilmesi amacıyla bu sektöre öncülük eden bölgelerdeki yatırımcılar ziyaret edilecektir. Yatırımcı ziyaretleri ve tanıtım toplantıları YDO’lar tarafından gerçekleştirilecektir. Koordinasyon ve izleme ASGPB tarafından yapılacaktır.

4.12. Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik

a. Amaç: Ajansın Bölgedeki yatırımcıların ihtiyaç duyduğu desteği ve yönlendirmeyi yapabilmesi konusundaki kapasitesinin güçlendirilmesi amacıyla faaliyet gerçekleştirilecektir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet 2014-2023 Bölge Planı “Yatırımcı ve Girişimcilere Yönelik Finansman, Kurumsal ve Teknik Destek Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması” ve “Geleneksel Yöntemlerle Üretilen Ürünlerin Yenilikçi Yöntemler ile Geliştirilmesi ve Bölge’de Üretilmeyen Katma Değerli Ürünlerin Üretilmesinin Sağlanması” başlıkları altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Hâlihazırda Yatırım Destek Ofisleri tarafından yürütülen “yatırımcılara bilgi sağlama ve danışmanlık yapma” fonksiyonu hususunda proaktif bir yaklaşıma geçilecektir. Yatırım destek ofislerinin sahada daha çok yer alması ve yatırımcıları daha yakından tanıyarak sorun ve ihtiyaçları konusunda bilgi sahibi olması, öneriler geliştirerek onları doğru ve zamanında yönlendirmesi önem arz etmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 26. Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Görüşülen girişimci ve yatırımcı sayısı	800		Kişi	KAYS Girişleri
	Yatırım Danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	100		Kurum	TD raporları
Sonuç	Bölgede gerçekleşen teşvik belgeli yeni yatırım sayısı	500	446 ³	Adet	Yatırım Teşvik Belgesi Verileri
	Kapanan teşvik belgeli yatırım sayısı	210	170 ⁴	Adet	Yatırım Teşvik Belgesi Verileri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Rehberlik yapılırken OSB’ler ziyaret edilecek teşvik ve desteklere ilişkin bilgilendirme notları TSO’lar ile paylaşılacaktır. Ayrıca firma ziyaretlerinde Ajans tarafından 2019 yılında hazırlanan yatırım destek ve teşvik rehberleri YDO uzmanları tarafından temsilcilere iletilecektir. Bu süreçte YDO’lar illerinde bulunan KOSGEB ve İŞKUR temsilcileriyle ortaklaşa hareket edeceklerdir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Faaliyetin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla yatırım destek ofislerinde çalışan uzman personel sayısı mevzuatta öngörülen asgari sayıya (en az 3 uzman personel) uygun hale getirilecek, ayrıca yeteri kadar destek personeli de istihdam edilecektir. Ayrıca yatırım destek ofisi personeli konusunda istikrar ve süreklilik ilkesi gözetilecektir. Bu çerçevede Yatırım Destek Ofisleri tarafından Organize Sanayi Bölgesinde veya dışında yer alan işletmeler 2020 yılında olduğu gibi 2021 yılında da haftalık olarak planlı bir şekilde ziyaret edilecek, ilin yatırım ortamının geliştirilmesine yönelik olarak işletmelerin mevcut sorun ve ihtiyaçları tespit edilecektir. YDO faaliyetleri ASGPB tarafından raporlanacak ve Bakanlığa iletilecektir.

4.13. Siirt Küçükbaş Hayvan Payetleme Biriminin Kurulması GÜDÜMLÜ Projesi (2018)

a. Amaç: Siirt iline yüksek verimli saf kültür ırkı hayvanların kazandırılması, bu suretle yüksek verimli saf kültür ırklarına ait natif ve dondurulmuş sperma ihtiva eden payetler ile ıslah çalışmalarının yoğunlaştırılması, böylece birim hayvandan elde edilen verim miktarının artırılması projenin amacıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı “Katma Değerli Tarımsal Üretimin Artırılarak Markalaştırılması ve Hayvancılık Sektöründe Rekabetçiliğin Geliştirilmesi” başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Siirt ilinde kayıtlı 4060 küçükbaş hayvancılık işletmesi bulunmaktadır (Siirt Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2018). Projenin tamamlanması ile birlikte Türkiye’nin ilk yüksek verimli saf kültür ırkı keçi payeti üretim merkezi olabilecek ve burada üretilen yüksek verimli kültür ırkı saf tekelere ait dondurulmuş spermaları ihtiva eden payetler başta Siirt olmak üzere tüm bölge ve ülke keçi yetiştiriciliğinin ihtiyacını karşılayabilecektir. Bölgede özellikle potansiyel barındıran Siirt ilinde markalaşma çalışmaları yapılması ve katma değerli ürünlerin üretiminin geliştirilmesi, sorunlarının giderilmesi, varlıkların ve üretimin kayıt altına alınıp izlenmesi, ürünlerin pazarlara ulaşmasını sağlayıcı mekanizmaların oluşturulması önemlidir.

³ 2020 yılında TRC3 Bölgesi’nde yeni alınan teşvik belgesi sayısıdır.

⁴ TRC3 Bölgesi için 2020 yılında kapanan teşvik belgesi sayısıdır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 27. Siirt Küçükbaş Hayvan Payetleme Biriminin Kurulması GÜDÜMLÜ Projesi Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef ⁵	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Payetleme Ünitesi miktarı	1	0	Adet	Proje nihai raporu
	Proje kapsamında kurulan laboratuvar sayısı	1	0	Adet	Proje nihai raporu
	Proje kapsamında kurulan çiftlik sayısı	1	0	Adet	Proje nihai raporu
Sonuç	Birim hayvan ağırlığı	114	65	Kg	Payetleme ünitesi verileri
	Keçi başına ortalama laktasyon süt miktarı	837	109	Kg	Payetleme ünitesi verileri
	Ortalama doğan oğlak sayısı	2,2	1,1	adet	Payetleme ünitesi verileri
	Projeden doğrudan faydalanacak işletme sayısı	15.000	4060	adet	Payetleme ünitesi verileri
	Hayvansal ürün üreten yeni işletme sayısı	8	5	adet	Firma Anketleri
	Kapasite artışı sağlanan işletme sayısı	3	0	adet	Firma Anketleri
	Süt ürünlerinde geliştirilen yeni marka sayısı	1	0	adet	Firma Anketleri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Proje yürütücüsü Siirt Üniversitesi'dir. Proje kapsamında ortak veya iştirakçi bulunmamaktadır. Projenin toplam maliyeti 16.231.818,00 TL olup %45 Ajans katkısı 7.308.641,65 TL'dir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Sözleşmesi imzalanan projenin uygulama aşaması devam etmektedir. Süreç takibini İzleme ve Değerlendirme Birimi yürütmektedir.

4.14. Cizre İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) GÜDÜMLÜ Projesi (2017)

a. Amaç: Yeni kurulan küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) teşvik edilmesi, güçlendirilmesi, KOBİ'lerin ve girişimcilerin rekabet gücünün artırılması yoluyla TRC3 Bölgesinin kalkınmasına katkıda bulunmak projenin genel hedefidir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı "2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması" başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Cizre'de geniş kapsamlı yatırım olanakları bulunmasına rağmen birçok girişimci imalat için uygun yer bulunamaması, yeterli bilgi birikimine sahip olunmaması ve yeteri kadar kalifiye elemanın bulunmaması gibi nedenler ile üretime yönelik adım atamamaktadır. Cizre'de İŞGEM'in kurulması vasıtasıyla bu sorunların birçok girişimci için ortadan kaldırılacağı ve başarılı bir şekilde yürütülmesi halinde de daha geniş kapsamda bir tesisinin kurulmasının önünü açacağı ve diğer TRC3 illerine de yayılacağı düşünülmektedir.

⁵ Proje tamamlandığında gerçekleşmesi planlanan hedeflerdir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 28. Cizre İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) GÜDÜMLÜ PROJESİ SONUÇ VE ÇIKTI GÖSTERGELERİ

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef ⁶	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	İŞGEM Sayısı	1	0	Adet	Proje Nihai Raporu
	İşlik Sayısı	11	0	Adet	Proje Nihai Raporu
	Proje kapsamında düzenlenen toplam açık alan	15.733	0	m ²	Proje Nihai Raporu
	Proje kapsamında inşa edilen toplam kapalı alan	5.000	0	m ²	Proje Nihai Raporu
Sonuç	Faydalanan girişimci sayısı	11	0	Adet	Firma Anketleri
	Kendi işini geliştiren girişimci sayısı	6	0	Adet	Firma Anketleri
	İşini geliştiren ve ihracat yapan firma sayısı	6	255	Adet	Ticaret Bakanlığı
	Şırnak İhracat değeri	600.000	464.039	1000\$	Ticaret Bakanlığı

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Proje yürütücüsü Şırnak İl Özel İdaresidir. Projenin ortağı Cizre Ticaret ve Sanayi Odası olmakla birlikte odanın sektörel ve şirket bazında tespit yapması ve İŞGEM bünyesinde kurulacak Yönetim Kuruluna öneri olarak sunması gerekmektedir. Ajans adına Şırnak YDO, Cizre OSB, Cizre TSO, Şırnak İl Özel İdaresinden yetkililer kurulda görev almak üzere görevlendirilecektir. Projenin maliyeti 7.995.215,29 TL olup Ajans katkısı 7.195.693,46 TL'dir (%90).

e. İzleme ve Değerlendirme: 2020 yılında Bakanlık onayı alınan projenin, 2021 yılında sözleşmesinin imzalanması ve uygulama aşamasına geçilmesi planlanmaktadır. Sözleşme imzalama aşamasından sonra proje uygulama süreçlerini İDB takip edecektir.

4.15. Mardin OSB Enerji Verimliliği GÜDÜMLÜ PROJESİ (GAP Ortak İş birliği) (2017)

a. Amaç: Gıda ürünleri üretim ve ticaret süreçlerinde değer zinciri üzerindeki verimsizliklerin giderilerek ilin tarıma dayalı gıda sanayi potansiyelinden daha etkin yararlanması, projenin genel hedefidir. Proje ile Mardin OSB'de bulunan daha az maliyetli sürekli enerji arzının sağlanması ve sanayi bölgesinde sürdürülebilir enerji yönetim sistemi altyapısının kurulması amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı "3.6 Enerji Verimliliği Uygulamalarının Yaygınlaştırılması" başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Mardin Organize Sanayi Bölgesi istihdam ve ihracat açısından TRC3 Bölgesi'nin en önemli üretim merkezi konumundadır. Bölgenin üretim çeşitliliği sınırlı olup genel olarak gıda (un, bulgur), hazır giyim (fason) ve yerel piyasaya yönelik mobilya sektörlerine dayanmaktadır. Gıda sektöründe faaliyet gösteren firmalar OSB'nin ana omurgasını oluşturmaktadır. OSB'nin Irak piyasasına hâkim ve aynı zamanda bağlı durumda olduğunu söylemek mümkündür. Mardin'de düzenli ve ucuz elektrik temini, normal üretim düzeninin sürdürülmesi için de bir gerekliliktir. Özellikle enerji istikrarı sorunu üretici ve ihracatçıyı ciddi şekilde olumsuz etkilemektedir. Bu sorun, üretim ve verimlilik kayıplarının yanı sıra firmaların terminleri yerine getirememeleri ve sevkiyat gecikmeleri neticesinde gelir ve pazar kayıplarını beraberinde getirmektedir. Ajans ile GAP BKİ arasından geliştirilen Sanayide Enerji Verimliliği Pilot Uygulamaları Mali Destek programı yararlanıcı düzeyinde etkin bir karşılık bulamamıştır. Firmaların bu konudaki bilgi düzeyinin yetersizliği ve isteksizliği enerji verimliliği-kalite ve yönetim sistemlerinin geliştirilmesi gibi konularda tüzel kurumsal yapılar üzerinden teknik kapasite geliştirmek suretiyle mesafe alınabileceğini göstermiştir. Bu açıdan enerji verimliliğinin sağlanmasına ilişkin altyapının kurulmasını içeren projenin Mardin OSB'de bulunan firmaların tamamına hitap edecek

⁶ Proje tamamlandığında gerçekleştirilmesi planlanan hedeflerdir.

olması ve kurulacak kapasitenin sürdürülebilir bir temele oturtulması ve bu arada OSB'deki firmaların düzenli ve daha ucuz elektrik talebinin karşılanması bu projenin temel gerekçelerini oluşturmaktadır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 29. Mardin OSB Enerji Verimliliği GÜDÜMLÜ PROJESİ (GAP Ortak İş Birliği) ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef ⁷	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Yeni yapılan/rehabilite edilen enerji nakil hattı uzunluğu	11.000	0	m	Proje Nihai Raporu
	Alınan enerji yönetim sistemi sertifikası	1	0	adet	Proje Nihai Raporu
Sonuç	Faydalanan işletme sayısı	138	0	Firma	Firma Anketleri
	Faydalanan işletmelerde çalışan sayısı	4000	0	Kişi	Firma Anketleri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Projenin yürütücüsü Mardin OSB olup, ortağı bulunmamaktadır. Projenin öngörülen toplam bütçesi yaklaşık 11,5 milyon TL olup, bunun 2.273.625,5TL'si GAP BKİ-DİKA İşbirliğiyle yürütülen Sanayide Enerji Verimliliğinin İyileştirilmesi Pilot Uygulamaları Mali Destek Programı kapsamında kullanılamayan kaynak ile desteklenecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Projenin iki temel faaliyeti bulunmaktadır; birincisi, Mardin Organize Sanayi Bölgesinde elektrik altyapısının güçlendirilmesi (indirici trafo merkezi kurulumu), ikincisi, Mardin Organize Sanayi Bölgesinde enerji yönetim sistemi kurumsal altyapısının kurulmasıdır. KAYS üzerinden başvurusu tamamlanan projenin içeriğinin geliştirilmesi ve nihai hale getirilmesi için Mardin OSB ile yapılan çalışmalar devam etmektedir. Projenin sözleşmesinin 2021 yılında imzalanması planlanmaktadır.

4.16. Silopi Tekstil Kent GÜDÜMLÜ PROJESİ (2020)

a. Amaç: Bölgenin öncelikleri ve Ajansın İstihdam SOP özel amaçları arasında yer alan istihdam yoğun yatırımların Bölgeye çekilmesine ve Bölgede görülen yüksek işsizlik oranının düşürülmesine katkı sağlamak üzere proje geliştirilmiştir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı "1.7 Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması, 2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması" başlıkları altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Bilindiği üzere TÜİK 2020 verilerine göre TRC3 Bölgesi, tüm Düzey 2 Bölgesi arasında istihdam oranı en düşük bölgedir. İstihdam yaratma potansiyeli yüksek sektörler arasında yer alan tekstil sektörü yatırımlarının Bölgeye çekilmesinde karşılaşılan en büyük engeller ise uygun yatırım yeri temini ve kapalı alan sorunudur. Bu sorunlara çözüm getireceği düşünülen söz konusu proje ile İstanbul'da bulunan kurumsal tekstil şirketlerinin Bölgemizde yatırım yapmalarının önünün açılması sağlanacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 30. Silopi Tekstil Kent GÜDÜMLÜ PROJESİ Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef ⁸	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Tekstil Kent Sayısı	1	0	Adet	Proje Nihai Raporu
	İmalathane Sayısı	6	0	Adet	Proje Nihai Raporu
	Proje kapsamında düzenlenen toplam açık alan	24.311	0	m ²	Proje Nihai Raporu

⁷ Proje tamamlandığında gerçekleştirilmesi planlanan hedeflerdir.

⁸ Proje tamamlandığında gerçekleştirilmesi planlanan hedeflerdir.

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef ⁸	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
	Proje kapsamında inşa edilen toplam kapalı alan	9000	0	m ²	Proje Nihai Raporu
Sonuç	Faydalanan yatırımcı sayısı	6	0	Kişi	Proje Nihai Raporu
	Tekstilkentte istihdam edilen kişi sayısı	600	0	Kişi	Firma Anketleri
	Tekstilkentte ihracat yapan firma sayısı	6	0	Adet	Firma Anketleri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Projenin yürütücüsü Şırnak İl Özel İdaresi olup, ortağı ve iştirakçisi bulunmamaktadır. Projenin maliyeti 10.589.751,40 TL ve Ajans katkısı 7.820.797,90 TL (%73,85) olarak öngörülmektedir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Proje yeri Silopi'de Şırnak İl Özel İdaresine tahsisli tır parkı olarak kullanılan arazi içerisinde.

Projenin fizibilitesi Bakanlık onayına sunulmuş olup uygun görülmesi halinde 2021 yılı içerisinde sözleşmesi imzalanarak uygulama aşamasına geçilmesi planlanmaktadır.

4.17. Kurtalan Sanayi Sitesi ve Çıraklık Merkezi Gündümlü Projesi (2021)

a. Amaç: Kurtalan ilçesinde çeşitli üretim alanlarında faaliyetlerini sürdüren KOBİ ve diğer üreticilerin yer bulma ihtiyacının karşılanması, böylece ilçede istihdam olanaklarının artırılması ve büyük ölçekli istihdam yoğun yatırımların (çağrı merkezi, tekstil vs.) bölgeye çekilmesi, projenin amacı olarak belirlenmiştir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı "2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması" başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Siirt ilinin yatırım potansiyelinin yeterince değerlendirilemediği, TSO, OSB ve İhracatçılar Birliği verileri incelendiğinde açıkça görülebilmektedir. Bu potansiyelin değerlendirilmesini sağlamak amacıyla gerekli yatırım altyapısının sağlanması önem arz etmektedir. Bu nedenle proje kapsamında sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dahilinde gerekli idari, sosyal ve teknik altyapı alanları ile küçük imalat ve tamirat, ticaret alanları ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dahilinde küçük sanayi sitesinin oluşturulmasıyla yatırım altyapısının iyileştirilmesi planlanmaktadır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 31. Kurtalan Sanayi Sitesi ve Çıraklık Merkezi Gündümlü Projesi Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef ⁹	Mevcut Durum	Birim	Gerçekleşme Yılı	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Proje kapsamında inşa edilen sanayi sitesi	1	0	Adet	2022	Proje Nihai Raporu
	Proje kapsamında inşa edilen çıraklık merkezi	1	0	Adet	2022	Proje Nihai Raporu
Sonuç	Faydalanan işletme sayısı	90	0	Adet	2023	Proje Nihai Raporu
	Faydalanan kamu kurumu sayısı	3	0	Adet	2023	Firma Anketleri
	Sağlanan istihdam sayısı	540	0	Kişi	2023	Firma Anketleri

⁹ Proje tamamlandığında gerçekleştirilmesi planlanan hedeflerdir.

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Kurtalan Belediyesinin yürütücü olarak planlandığı projenin yaklaşık bütçesi 9.800.000 TL olarak öngörülmüştür. Ajans katkısı ise bu proje için 7.350.000 TL'dir (%75). Proje kapsamında ortak veya iştirakçi bulunmamaktadır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Kurtalan Sanayi Sitesi ve Çıraklık Merkezinin proje uygulama alanı, Siirt ili Kurtalan ilçesinin Oyacak Köyü Destekure mevki olarak belirlenmiştir. Uygun görülen arazi üzerinde planlı, modern ve kapsayıcı bir üretim alanı oluşturulması amacıyla ilk etapta Ajans 2020 Fizibilite Desteği kapsamında hazırlanacaktır.

Proje Bilgi Formu 2021 yılında Bakanlık onayına sunulacak olup uygun görülmesi halinde, hazırlanan fizibilite raporu da değerlendirilmek üzere Bakanlık onayına sunulacaktır.

4.18. Batman Tekstil Kent Gündümlü Projesi (2021)

a. Amaç: Batman ili Beşiri ilçesinde hazır giyim işletmeciliğini güçlendirecek şekilde, eğitim, tasarım ve istihdam yoluyla dezavantajlı gruplardan kadın ve genç işsizliğinin azaltılması ve bölge ekonomisinin geliştirilmesi projenin genel amacıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı "1.7 Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması", "2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması" ve "Katma Değeri Yüksek Alanların Bölge'ye Çekilmesi" başlıkları altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Tekstil ve hazır giyim imalat sanayisinin cazibe merkezi olan Batman ilinde sektörün fason çalışması pazarlama ve ihracatı etkileyen önemli bir faktördür. Sektörde, kopyalama yaygın olup; firmanın kendine özgü koleksiyonları, tasarımları, markaları ve ürün çeşitliliği yetersizdir. Batman'ın ihracat yapabilmesi ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmesi için, marka ve tasarımın yanı sıra kalifiye personel yetiştirilmesine önem vermesi gerekmektedir. Sektörde nitelikli personel ve üretim altyapısının yetersizliği; işletmelerin yoğun olarak fason üretim yapmalarına ve yabancı markaların taşeronu olmalarına sebep olmuştur. Projenin Batman ilinde tekstil sektörünün fason üretim yapan firmalardan ziyade bölge dışından kurumsal işletme yapısına sahip nihai ürünü üreten firmaların yatırım yapılması sağlanarak bu soruna çözüm üretileceği düşünülmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 32. Batman Tekstil Kent Gündümlü Projesi Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef ¹⁰	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Tekstil kent sayısı	2	1	Adet	Proje Nihai Raporu
	İmalathane sayısı	27	15	Adet	Proje Nihai Raporu
	Proje kapsamında düzenlenen toplam açık alan	50.000	0	m ²	Proje Nihai Raporu
	Tasarım Atölyesi sayısı	2	0	Adet	Proje Nihai Raporu
	Eğitim salonu sayısı	2	0	Adet	Proje Nihai Raporu
Sonuç	Yeni Tekstil kentten Faydalanan yatırımcı sayısı	12	0	Kişi	Proje Nihai Raporu
	Tekstil kentlerde istihdam edilen kişi sayısı	4500	2000	Kişi	Firma Anketleri
	Tekstil kentlerde ihracat yapan firma sayısı	20	8	Adet	Firma Anketleri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Batman İl Özel İdaresi proje yürütücüsü, Batman OSB iştirakçi olarak planlanmıştır. Batman OSB'nin içerisinde kurulacak tekstil kentin toplam bütçesinin 12.000.000 TL olacağı öngörülmekte olup Ajans destek tutarı 10.800.000,00 TL'dir (%90). Proje ortağı

¹⁰ Proje tamamlandığında gerçekleştirilmesi planlanan hedeflerdir.

Batman’da faaliyet gösteren tekstil firmalarının çoğunu temsil eden Batman Tekstil Sanayicileri Derneğidir (TEKSİAD).

e. İzleme ve Değerlendirme: Proje Bilgi Formu 2021 yılında Bakanlık onayına sunulacak olup uygun görülmesi halinde, hazırlanan fizibilite raporu da değerlendirilmek üzere Bakanlık onayına sunulacaktır. Projenin geliştirilmesi ve paydaşlarla istişare Batman YDO, proje KAYS girişleri, fizibilitenin ve diğer dokümanların kontrolü, Bakanlığa iletilmesi ve sözleşmenin düzenlenmesi işi PYB, uygulama aşamasının izlenmesi ve denetim işi İDB tarafından gerçekleştirilecektir.

4.19. Siirt Tekstilkent Projesi (2021)

a. Amaç: Proje, Siirt Organize Sanayi Bölgesinde belirlenen parseller üzerinde ortak kullanıma yönelik alanları da bulunmak kaydıyla hazır giyim atölyelerinin işletilebileceği kapalı alanlar oluşturulmasını ve bu alanların uygun işletmecilere kiralanması yoluyla kullanılmasını amaçlamaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı “1.7 Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması ve 2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması” başlıkları altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Siirt ilinin istihdam oranlarının düşüklüğü Bölgede sosyoekonomik problemleri beraberinde getirmektedir. İşsizlik nedeniyle yüksek iş talebi olan Siirt illinde emek yoğun sektörlerin ucuz iş gücü cazibesinin ve bölgesel teşviklerin yanı sıra bina inşaat ve yatırım yeri tahsis avantajlarından faydalanabilecek, proje sayesinde düşük işletme girdi ve işgücü maliyetleri yatırımcılar için cazibe yaratacaktır. Ayrıca Siirt YDO tarafından 2015 yılında gerçekleştirilen bir anket çalışmasında, projenin kilit paydaşları olan ve batıya göç etmiş olan Siirtli firma sahiplerinin % 75’i projeyi olumlu karşılamış ve projenin yatırımcı çekeceğine inandıklarını dile getirmişlerdir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 33. Siirt Tekstilkent Projesi Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef ¹¹	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Tekstilkent sayısı	1	0	Adet	Proje Nihai Raporu
	İmalathane sayısı	8	0	Adet	Proje Nihai Raporu
	Proje kapsamında düzenlenen toplam kapalı alan	8.000	0	m ²	Proje Nihai Raporu
Sonuç	Faydalanan yatırımcı sayısı	8	0	Kişi	Proje Nihai Raporu
	Tekstilkentte istihdam edilen kişi sayısı	650	0	Kişi	Firma Anketleri
	Tekstilkentte ihracat yapan firma sayısı	5	0	Adet	Firma Anketleri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Ajans güdümlü proje desteğiyle Siirt İl Özel İdaresi tarafından yürütülmesi planlanan ve Siirt OSB’nin iştirakiyle Siirt OSB içerisinde tekstil ve hazır giyime yönelik sektörün ortak ihtiyaçlarından bina ve yer tahsis kolaylığı sağlayacak bir tekstilkent kurulacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Proje Bilgi Formu 2021 yılında Bakanlık onayına sunulacak olup uygun görülmesi halinde, hazırlanan fizibilite raporu da değerlendirilmek üzere Bakanlık onayına sunulacaktır. Projenin geliştirilmesi ve paydaşlarla istişare Siirt YDO, proje KAYS girişleri, fizibilitenin ve diğer dokümanların kontrolü, Bakanlığa iletilmesi ve sözleşmenin düzenlenmesi işi PYB, uygulama

¹¹ Proje tamamlandığında gerçekleştirilmesi planlanan hedeflerdir.

aşamasının izlenmesi ve proje süreçlerinin denetim işi İDB tarafından gerçekleştirilecektir. Projenin toplam tahmini bütçesi 10.000.000,00 TL olup Ajans destek tutarı 7.500.000 TL'dir (%75).

4.20. Kentsel Yaşam Kalitesinin İyileştirilmesi Mali Destek Programı (KYKİ MDP, 2018)

a. Amaç: Program ile Şırnak Merkez, İdil, Cizre, Silopi, Nusaybin, Derik ve Dargeçit İlçe Merkezlerinde kentsel üstyapı ve ortak yaşam alanlarının geliştirilerek kent merkezlerinde yaşanabilirlik düzeyinin artırılması amaçlanmıştır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet 2014-2023 TRC3 Bölge Planı'nın "3.10 Kentlerin Güvenli ve Daha Yaşanabilir Mekanlar Olarak Planlanması ve Geliştirilmesi" başlığı altında yer alan tedbirler kapsamında ayrıca Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nda yer alan 2.1.1. Doğrudan Finansman Desteği başlığı gereğince çalışma gerçekleştirilmektedir. Ulusal ve uluslararası politikalar ile uyumlu olacak şekilde; önceki mali destek programlarından elde edilen tecrübeler, yapılan saha çalışmaları ve paydaş görüşleri dikkate alınarak hazırlanan "Kentsel Yaşam Kalitesinin İyileştirilmesi Mali Destek Programı" (KYKİ MDP) bu kapsamda 2017 yılı sonunda ilan edilmiştir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 34. Kentsel Yaşam Kalitesinin İyileştirilmesi Mali Destek Programı Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Program kapsamında desteklenen proje sayısı	10	10	Adet	Program Nihai Raporu
	Program kapsamında tamamlanan proje sayısı	10	9	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Program kapsamında kullanılan fon miktarı	12.000	11.760	1000 TL	Program Nihai Raporu
Sonuç	Altyapı çalışmalarını genişleten paydaş sayısı	5	5	Adet	Program Sonrası Değerlendirme Raporu
	Rekreasyon ve üstyapı çalışmaları tamamlanan ve projelerden fayda sağlayan paydaş sayısı	5	4	Adet	Program Kapanış Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Program geliştirilmeden önce kamu paydaşlarıyla bir araya gelinerek toplantı ve çalıştaylar düzenlenmiştir. Mevcut durum verileri, saha çalışmaları, çalıştay ve toplantılar sonucu Program hazırlanmış ve ilana çıkmıştır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Toplam bütçesi 12.000.000 TL olan Program kapsamında Mardin'den 4 ve Şırnak'tan 6 adet proje desteklenmektedir. Destek almaya hak kazanan 9 adet proje tamamlanmıştır. Kalan 1 proje 2021 yılının ilk çeyreğinde tamamlanacaktır.

4.21. Ekonomik Altyapının Geliştirilmesi Mali Destek Programı (EAG MDP, 2018)

a. Amaç: Turistik, sınai ve ticari yatırım ve girişimlerin gelişmesine olanak sağlayacak altyapının desteklenmesi aracılığıyla Bölgenin rekabet gücünün artırılması programın genel amacıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı'nda "1.2 Bölge'nin Üretim ve Hizmet İhtiyaçlarını Karşılacak Şekilde Mesleki ve Teknik Eğitimin Yapılandırılması", "2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması", "2.6 Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması" başlıkları altında yer alan tedbirler kapsamında ayrıca Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nda yer alan 2.1.1. Doğrudan Finansman Desteği başlığı gereğince çalışma gerçekleştirilecektir. Önceki mali destek programlarından elde edilen tecrübeler, yapılan saha çalışmaları ve paydaş görüşleri dikkate alınarak Bölgede küçük orta ve büyük ölçekli altyapı yatırımlarının yeterli seviyede olmadığı tespit edilmiştir ve bu sorunun giderilmesine katkı sağlamak amacıyla kamu kurumlarına yönelik "Ekonomik Altyapının Geliştirilmesi Mali Destek Programı" (EAG MDP) hazırlanmıştır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 35.Ekonomik Altyapının Geliştirilmesi Mali Destek Programı Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Program kapsamında başarılı bulunan proje sayısı	32	29	Adet	Program Nihai Raporu
	Program kapsamında tamamlanan proje sayısı	29	20	Adet	Program Nihai Raporu
	Program kapsamında kullanılan fon miktarı	28.000	21.092	1000 TL	Program Nihai Raporu
Sonuç	Altyapısını etkin kullanan ve altyapıdan faydalanan paydaş sayısı	6	5	Adet	Program Sonrası Değerlendirme Raporu
	Altyapı çalışmalarını genişleten paydaş sayısı	6	0	Adet	Program Sonrası Değerlendirme Raporu
	Rekreasyon ve üstyapı çalışmaları tamamlanan proje sayısı	23	15	Adet	Program Kapanış Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Program geliştirilmeden önce kamu paydaşlarıyla bir araya gelerek toplantı ve çalıştaylar düzenlenmiştir. Mevcut durum verileri, çalıştay ve toplantılar sonucu program hazırlanarak ilana çıkmıştır.

e. İzleme ve Değerlendirme: 2017 yılı sonunda ilan edilmiştir. 2018 yılı içerisinde başvuruları alınarak değerlendirmesi tamamlanan projelerden başarılı bulunanların sözleşme imza süreci de tamamlanarak uygulama aşamasına geçilmiştir. Toplam bütçesi 28.000.000 TL olan program kapsamında Mardin’den 8, Batman, Şırnak ve Siirt’ten 7’şer adet olmak üzere toplam 29 adet proje destek almaya hak kazanmıştır. Projelerden 3 tanesi feshedilmiştir. 24 proje tamamlanmış olup 2 adet projenin de 2021 yılı içerisinde tamamlanacağı öngörülmektedir. Süreç İDB tarafından takip edilmektedir.

4.22. Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı (2020)

a. Amaç: Bölgede imalat ağırlıklı sanayi olanaklarının geliştirilerek istihdam artışının sağlanması, yeni normalleşme sürecinde Bölgede faaliyet gösteren işletmelerin finansmana erişimlerinin kolaylaştırılması kurumsal ve teknik destek hizmetlerinin geliştirmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla Ajans tarafından bu program geliştirilmiştir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gereksesi: TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı’nda “2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması”, başlıkları altında yer alan tedbirler kapsamında ayrıca Ajans Destek Yönetim Kılavuzu’nda yer alan 2.1.2. Faiz Desteği ve Faizsiz Kredi Desteği başlığı gereğince çalışma gerçekleştirilecektir. Sosyal ve ekonomik kalkınmanın önündeki en büyük engellerden biri olan işsizlik sorunu TRC3 Bölgesinde giderek artan bir eğilim göstermektedir. Her zaman ülke ortalamasının üzerinde olan Bölgedeki işsizlik oranı 2011 yılından itibaren ciddi bir artış göstererek 2018 yılında %25’e ulaşmıştır (TÜİK). Kritik boyutlara ulaşan bu sorunun çözümü için Bölgede istihdam yaratıcı tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bununla birlikte TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planında yer alan diğer bir husus ise TRC3 Bölgesi Sanayi Envanteri Çalışması (2015) sonuçlarına göre, Bölge’deki firmaların çoğunda (%57) sermaye problemi olmasına rağmen banka kredisi kullanmama yönündeki eğilimdir. Bu durumun nedenleri; firmaların kazançlarını banka faizleri ile kaybetmek istememeleri, bazı firmaların faiz sistemine karşı olmaları ve bazı firmaların ise bankalara kredi talebi karşılığında düşük teminat göstermeleri olarak sıralanabilir. Bu nedenlerden dolayı Bölge yatırımcısının faizsiz kredi desteğine olan talebinin yüksek olduğu değerlendirilmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 36. Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef ¹²	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Program kapsamında desteklenen firma sayısı	10	0	Adet	Program Nihai Raporu
	Program kapsamında kullandırılan toplam fon miktarı	5.000	0	1.000 TL	Program Nihai Raporu
	Program kapsamında firma başına kullandırılan azami tutar	1.000	0	1.000 TL	Program Nihai Raporu
Sonuç	Programdan faydalanan işletmelerdeki çalışan sayısı	500	200	Kişi	Program Nihai Raporu
	İhracat yapan firma sayısı	5	0	Adet	Firma anketleri

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Bölgedeki YDO, TSO ve OSB'lerin iş birliği ile yapılan yatırımcı toplantılarında ve finansmana erişim eğitimlerinde banka kredi faizlerinin yatırımcılara ciddi maliyet oluşturduğu dile getirilmiştir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Ajans tarafından "Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı (RİGE)" hazırlanmıştır. Programın toplam bütçesi 5.000.000 TL olup bu program kapsamında desteklenecek projelerin asgari bütçe tutarı 400.000 TL, azami tutarı 1.000.000 TL olması planlanmaktadır. 2020 yılında ASGPB ve PYB tarafından tasarlanan program kapsamında 2021 yılının ilk döneminde çağrıya çıkılması planlanmaktadır. Program tanıtım toplantıları ve bilgilendirme organizasyonları PYB birimi tarafından gerçekleştirilecek olup başarılı bulunan projelerin uygulama aşamasının takibi İDB tarafından yapılacaktır.

4.23. Teknik Destek Programı

a. Amaç: Ajans yerel kalkınma fırsatları kapsamında belirlenen amaçlar doğrultusunda, Program öncelikleri ile uyumlu faaliyet gösteren kurumların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nda yer alan 2.2. Teknik Destek başlığı gereğince çalışma gerçekleştirilecektir. Bölge paydaşlarının bölge kalkınmasına katkı sağlayan kritik konularda kurumsal kapasitelerinin artırılmasını sağlamaya yönelik eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, geçici uzman personel görevlendirme, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri uluslararası ilişkiler kurma gibi teknik faaliyetlere verilen destektir.

Kalkınma Ajansları 2020 ve 2021 yılları teması (Kaynak Verimliliği) çerçevesinde Bölgedeki kurum/kuruluşların kapasitelerinin artırılmasına yönelik olarak TD Programı kapsamında ayrı bir öncelik altında başvuruların alınması ayrıca sağlanacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 37. Teknik Destek Programı Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Teknik destekten faydalanan kurum sayısı	20	16	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik destek kapsamında eğitim alan kişi sayısı	500	472	Kişi	Ajans Faaliyet Raporu

¹² Program tamamlandığında gerçekleştirilmesi planlanan hedeflerdir.

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Sonuç	Kaynak verimliliği uygulamalarını hayata geçiren paydaş sayısı	2	0	Adet	Ajans Anket Çalışmaları
	Yönetim danışmanlığı hizmeti sayesinde kurumsal kapasitesini geliştiren firma sayısı	2	0	Adet	Ajans Anket Çalışmaları

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle teknik destek yıl boyunca açık kalacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği ve Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu'nda belirtilen mevzuat çerçevesinde program tasarımı izleme ve değerlendirme faaliyetleri yürütülecektir. 2020 yılı Teknik Destek kapsamında başvuruları alınan ve değerlendirmesi 2021 yılında yapılarak, başarılı bulunan projelerin destek ödemeleri 2021 yılı içerisinde gerçekleştirilecektir.

4.24. Fizibilite Desteği Programı

a. Amaç: TRC3 Bölgesi'nin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanmasına, Bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine ve Bölge'nin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek sağlanmasıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nda yer alan 2.1.1.2. Fizibilite Desteği başlığı gereğince çalışma gerçekleştirilecektir. Program ile TRC3 Bölgesi'nin kalkınmasına ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik Ajansın plan, program ve stratejik öncelikleri ile uyumlu, kısa/orta vadede yatırıma dönüştürülebilecek nitelikteki fizibilite çalışmaları desteklenecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 38. Fizibilite Desteği Programı Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Fizibilite Desteğinden faydalanan kurum sayısı	7	6	Adet	Program Raporu
	Fizibilite Desteği kapsamında hazırlatılan fizibilite sayısı	5	4	Kişi	Program Raporu
Sonuç	Kaynak Verimliliği uygulamalarını hayata geçiren paydaş sayısı	2	0	Adet	Ajans Anket Çalışmaları
	Desteklenen fizibilite projesi aracılığıyla Bölgeye çekilen büyük ölçekli firma sayısı	1	0	Adet	Ajans Anket Çalışmaları

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle fizibilite desteği yıl boyunca açık kalacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği ve Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu'nda belirtilen mevzuat çerçevesinde program tasarımı ve izleme ve değerlendirme faaliyetleri yürütülecektir. 2020 yılı Fizibilite Desteği kapsamında başvuruları alınan ve

değerlendirmesi 2021 yılında yapılarak, başarılı bulunan projelerin destek ödemeleri 2021 yılı içerisinde gerçekleştirilecektir.

4.25. TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamın Teşviki Projesi

a. Amaç: TRC3 Bölgesi'nde genç işsizliği sorununun çözümüne katkı sağlamak genel hedefiyle proje Ajans tarafından geliştirilerek İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Program Otoritesi (IKGSOP) kapsamında Avrupa Birliğine sunulmuştur.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Faaliyet TRC3 Bölgesi, 2014-2023 Bölge Planı "1.2 Bölge'nin Üretim ve Hizmet İhtiyaçlarını Karşılacak Şekilde Mesleki ve Teknik Eğitimin Yapılandırılması", "1.4 Kayıt Dışı İstihdam Oranının Azaltılması", "1.5 Dezavantajlı Grupların Toplumsal ve Ekonomik Yasama Katılımının Artırılması" ve "4.1 STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi" başlıkları altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. 2017 yılı TÜİK verilerine göre 15-29 yaş arası genç nüfusun toplam nüfusa oranları incelediğinde ülke ortalaması %23,78'dir. TRC3 Bölgesinde bu oran %30,59'dur. İşsizlik oranlarına göre de TRC3 Bölgesi (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt), %26,9 ile en yüksek işsizlik oranına sahiptir (TÜİK). İşsizlik TRC3 Bölgesinin en önemli sosyoekonomik sorunu olarak öne çıkmaktadır. TÜİK verilerine göre 2011 yılında toplam gayri safi katma değerden TRC3 Bölgesi (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) %1,4'lük pay 26 Düzey 2 Bölgesi içinde 21. Sırada, kişi başı bölgesel gayri safi katma değer hesaplamalarına göre ise 7 862 TL ile 23. Sırada yer almıştır. Belirtilen yüksek işsizlik verilerinin oluşmasında Bölgede gelir düzeyinin düşük olması, düşük eğitim düzeyi, özellikle mesleki eğitimde fiziksel altyapı eksiklikleri nedeniyle kalite düşüklüğü, orta ve yüksek öğretimde mesleki rehberlik hizmetlerinin eksikliği, yetersiz kişisel gelişim gibi temel faktörler etkili olmaktadır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 39. TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamın Teşviki Projesi Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Dijital beceriler toplam eğitimi katılımcı sayısı	150	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Temel iş bulma becerileri eğitimi katılımcı sayısı	200	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Uygulamalı girişimcilik eğitimi katılımcı sayısı	100	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Tesisat, bakım ve onarım hizmetleri eğitimi alan genç sayısı	100	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	İşveren eğitimi alan kişi sayısı	200	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Girişimcilik ve finans alanında rehberlik verilen genç sayısı	600	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Kariyer rehberliği ve danışmanlığı hizmeti verilen genç sayısı	1.200	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Kariyer rehberliği ve danışmanlığı yönetimi eğitimi verilen kişi sayısı	80	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Bilgilendirme toplantılarına katılan kişi sayısı	300	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	İşgücü piyasası politikaları ve yenilikçi destek mekanizmaları eğitimi verilen kişi sayısı	80	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
	Girişimcilik yarışmasına katılım sağlayan kişi sayısı	250	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları
	Kariyer günlerine katılan genç sayısı	100	0	Kişi	Proje Raporu ve Eğitim Tutanakları

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Ajans tarafından hazırlanan ve 2013 yılında ön kabul alan TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamın Teşviki Projesi, 2016 yılı sonunda Program Otoritesi olan mülga Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bildirimi ile IPA II döneminde tekrar değerlendirmeye alınmıştır. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Sektörel Operasyonel Programı (IKGSOP) (2014-2020) kapsamında, Bakanlık ve AB Delegasyonu'nun görüş ve yorumları doğrultusunda revize edilerek Bakanlığa yeniden sunulan Proje, 2019 yılında onaylanmıştır. Program otoritesi olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Ajansımız arasında 08/07/2019 tarihinde Operasyonel Anlaşma Paketi imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. Proje başvuru sahibi Dicle Kalkınma Ajansı olup ortaklar TRC3 Bölgesinde faaliyet gösteren tüm üniversitelerdir. Proje iştirakçileri ise yine TRC3 Bölgesinde faaliyet gösteren il milli eğitim müdürlükleridir. Projenin toplam bütçesi 3.899.491,00 Avro olup bu tutarın %15'i (584.923,65 Avro) Ajans tarafından eş finansman olarak sağlanacaktır. 2021 yılı için Ajans tarafından karşılanması gereken tutar 160.081,88 Avro olarak belirlenmiştir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Ajans tarafından hazırlanan ve 2013 yılında ön kabul alan TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamın Teşviki Projesi, 2016 yılı sonunda Program Otoritesi olan mülga Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bildirimi ile IPA II döneminde tekrar değerlendirmeye alınmıştır. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Sektörel Operasyonel Programı (IKGSOP) (2014-2020) kapsamında, Bakanlık ve AB Delegasyonu görüş ve yorumları doğrultusunda revize edilerek Bakanlığa yeniden sunulan proje, 2019 yılında onaylanmıştır. Program otoritesi olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Ajansımız arasında 08/07/2019 tarihinde Operasyonel Anlaşma Paketi imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. Anlaşma metni çerçevesinde Ajans bünyesinde Operasyon Koordinasyon Birimi (Operation Coordination Unit-OCU) kurulmuştur. Hizmet Alım ve Mal Alım teknik şartnamelerinin onaylanması akabinde ihale süreçlerine başlanmıştır. 2020 yılında hizmet alım ihale süreçleri tamamlanmıştır. Mal alımı ihale süreçleri ise devam etmekte olup, projede uygulama aşamasına geçilmiştir. Proje başvuru süreçleri, sözleşme imzalanması, ihale aşaması ve uygulama aşaması süreçleri AB mevzuatına uygun gerçekleşmektedir.

4.26. Şırnak Asfaltit Madenlerinde İş Yeri Sağlığı ve Güvenliği İyileştirme Projesi

a. Amaç: Şırnak ilçesinde asfaltit madenciliği ile geçimini sağlayan madencilerin iş ortamının iyileştirilmesini, iş güvenliklerinin artırılmasını ve daha sağlıklı bir ortamda çalışmalarını sağlamak, projenin genel amacıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: TRC3 2014-2023 Bölge Planı "4.1 STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi" ve "1.3 Sağlık Hizmetlerine Erişimin Artırılması ve Hizmet Kalitesinin İyileştirilmesi" başlıkları altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. SGK verilerine göre Şırnak ilinde toplam 21 adet ruhsatlı asfaltit sahası bulunmaktadır. Bu madenlerde aktif çalışan sayısı yaklaşık 54.000 kişidir. (SGK, 2019). Asfaltit madeni potansiyeli yüksek Şırnak ilinde madencilik sektörü önemli bir geçim kaynağı olmakla birlikte iş güvenliği açısından çok tehlikeli sektörler arasında yer almaktadır. Bu nedenle herhangi bir kazanın oluşmasını ve can kayıplarını önlemek amacıyla iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları hakkında maden işletmecilerinin ve çalışanlarının bu konuda bilgilendirilmesi ve eğitimi gerekmekte ve bu uygulamaların madenlerde yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 40. Şırnak Asfaltit Madenlerinde İş Yeri Sağlığı ve Güvenliği İyileştirme Projesi Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	İş Sağlığı ve Güvenliği Standart Belgesi alan maden işletmesi sayısı	19	0	Adet	Proje Sonuç Raporu
	İş Sağlığı ve Güvenliği politikası uygulayan işletme sayısı	21	5	Adet	Proje Sonuç Raporu
	İş güvenliği ve sağlığı eğitimi alan madenci sayısı	50	0	Kişi	Proje Sonuç Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: 2019 yılında Şırnak Üniversitesi tarafından Ajansın teknik desteği ile konuya ilişkin konsept not hazırlanmıştır. Konsept notun kabul edilmesinin ardından Şırnak Üniversitesi ile tekrar bir araya gelinerek IPA II dönemi Eğitim, İstihdam ve Sosyal Politika Sektörel Operasyonel Programı (EİSPSOP) kapsamında 2019 yılında çağrısı yayımlanan İşyeri Sağlığı ve Güvenliği Hibe Programı'na başvuru yapılmış ve proje 2020 yılında kabul edilmiştir. Ajansımızın iştirakçi kurum olarak yer aldığı projede Şırnak Üniversitesi başvuru sahibidir. Proje kapsamında Şırnak ilinde faaliyet gösteren madenci birlikleri, Şırnak TSO, Cizre TSO ile bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilecek ve eğitimler verilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Proje 2020 yılında kabul edilmiştir. Akabinde Bakanlık tarafından talep edilen diğer evraklar hazırlanmış ve bütçe için revizyon çalışmalarına geçilmiştir. Projenin tam kabul alması halinde 2021 yılında uygulamaya konulacaktır. Eğitim, İstihdam ve Sosyal Politika Sektörel Operasyonel Programı (EİSPSOP) kapsamında 2021 yılı içerisinde çağrıya çıkılması durumunda, Bölgede istihdamı artırmaya yönelik projelerin geliştirilmesi için gerekli çalışmalar yürütülmeye devam edilecektir. Projenin tahmini bütçesi yaklaşık 150.000,00 Avro, destek oranı %90'dır.

4.27. Suriyeliler ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi

a. Amaç: Proje ile mülteciler ve ev sahibi toplumlarda özellikle kadın ve gençlerin sosyoekonomik durumlarının iyileştirilmesi ve entegrasyonlarının gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: TRC3 2014-2023 Bölge Planı "1.5 Dezavantajlı Grupların Toplumsal ve Ekonomik Yaşama Katılımının Artırılması" ve "1.7 Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması" başlıkları altında yer alan tedbirler kapsamında gerçekleştirilecektir. Mardin ili nüfusu 854.716 kişi (TÜİK 2020) olup nüfusun yaklaşık %11'ini Suriyeli mülteciler oluşturmaktadır (Mardin İl Göç İdaresi 2019). Mardin ilindeki STK'lar ve nüfusa oranları göz önüne alındığında ilde sosyal girişimcilik potansiyelinin görece yüksek olduğu söylenebilir. Girişimciliğe açık olan bu bölgede Sosyal Girişimcilik konusunda kuluçka ve hızlandırma hizmetlerinin verilmesinin talebi artıracığı değerlendirilmektedir. Bu çalışmalar ile, kavramın bölgede anlaşılması ve benimsenmesi sağlanarak önemli sosyal girişim projelerinin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. Çalışma kapsamında Mardin'de sosyal girişimciliğin önünü açmak amacıyla ilk etapta sosyal yardımların azaltılması ve yerine sosyoekonomik kalkınmaya daha fazla etki edecek yerel ve mülteci kadınlara yönelik girişim projelerinin hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 41. Suriyeliler ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef ¹³	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Kuluçka destek hizmetleri kapsamında desteklenen kadın sosyal girişimci sayısı	140	0	Kişi	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu
	Kuluçka destek hizmetleri kapsamında desteklenen genç sosyal girişimci sayısı	70	0	Kişi	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu
	Hızlandırma destek hizmetleri kapsamında desteklenen kadın sosyal girişimci sayısı	7	0	Kişi	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu
	Hızlandırma destek hizmetleri kapsamında desteklenen genç sosyal girişimci sayısı	3	0	Kişi	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu
	Proje kapsamında kurulan sosyal girişimcilik merkezi	1	0	Adet	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu
	Mülteci ve yerel halkın ortak kullanacağı sosyal donatı alanları sayısı	1	0	Adet	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu
	Mülteci ve yerel halkın ortak kullanacağı ortak satış platformu sayısı	1	0	Adet	Dünya Bankası Proje Nihai Raporu

(Tablo verileri Mardin ili için geçerlidir.)

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Avrupa Konseyinin FRIT 2 Programı kapsamında Dünya Bankası yürütücülüğünde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ESSN (Türkiye’deki Yabancılar Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı: SUY- ESSN) yararlanıcı sayısının yüksek olduğu illerden sorumlu beş Kalkınma Ajansı (Dicle, Karacadağ, İpekyolu, Doğu Akdeniz ve Çukurova Kalkınma Ajansları) ve yerel yönetimlerin uygulama ortaklığında gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

e. İzleme ve Değerlendirme: 2021 yılında projenin ilgili program kapsamında sözleşmeye bağlanması hedeflenmekte olup taraflar arasında müzakereler devam etmektedir. Proje sözleşmesinin imzalanması halinde ESSN yararlanıcı sayısı yüksek olan 11 il (Mardin, Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Kahramanmaraş, Hatay, Osmaniye, Mersin, Adana) arasında olan TRC3 Bölgesi illerinden Mardin’de kadın ve gençlerin katma değer yaratabilecek, sürdürülebilir sosyal girişimcilik projelerine alt hibe ve kuluçka desteği, yerel yönetimlere sosyal girişimcilik gelişimine yönelik altyapı desteği ve proje yönetimi için proje değerlendirme ve izleme süreçlerini yürütecek personellere proje değerlendirme ve izlemeye yönelik kapasite geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Proje kapsamında Ajansa Mardin ili için ayrılan yaklaşık bütçe 2.000.000,00 Avro’dur. Proje uygulama sürecinde Dünya Bankasının proje izleme mevzuatı kullanılacaktır. Proje faaliyetleri süresince AB Görünürlük Kurallarına riayet edilecektir.

4.28. Kovid-19 Krizine Yanıt ve Dayanıklılık Projesi

a. Amaç: Kovid-19 krizinin Düzey-2 Bölgelerinde ön plana çıkan 6 sektörde yol açtığı ekonomik ve sosyal kırılganlığın araştırılarak eylem planlarının oluşturulmasının sağlanması proje ile amaçlanmaktadır.

¹³ Proje tamamlandığında gerçekleşmesi öngörülen hedeflerdir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: 2014-2023 TRC3 Bölge Planında yer alan “1.3 Sağlık Hizmetlerine Erişimin Artırılması ve Hizmet Kalitesinin İyileştirilmesi” ve “2.9 İşletmelerin Tanıtım, Markalaşma ve Pazarlama Kapasitelerinin Geliştirilmesi” öncelikleri projeye doğrudan ilişkilidir.

Çin’de başlayarak tüm dünyayı tehdidi altına alan Kovid-19 virüsü bilindiği üzere 10 Mart 2020 tarihinden itibaren ülkemizde görülmeye başlamıştır. Bu tarihten günümüze kadar vaka sayısı hızla artmaya devam etmektedir. Tehdidin Bölgemiz genelinde en aza indirilmesi ve yok edilmesi, bölge halkının sağlığının korunması ve salgının bölge ekonomisine negatif etkilerinin azaltılmasına yönelik alınacak sosyoekonomik tedbirler hayati önem arz etmektedir.

Ekonomik açıdan bakıldığında Türkiye genelinde birçok sektör bu salgından yüksek derecede etkilenmiş, kimi sektörler için bu dönem bir fırsat kimi sektörler için ise bir tehdit unsuru olmuştur. TRC3 Bölgesi için ise potansiyel arz eden gıda ve turizm sektörlerinin salgından orta vadede etkilenme durumunun belirlenmesi ve mevcut durumuna göre sektörlerle yönelik eylem planlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 42. Kovid-19 Krizine Yanıt ve Dayanıklılık Projesi Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Proje kapsamında analiz edilen kırılğan sektör sayısı	2	0	Adet	Proje nihai raporu
	Proje kapsamında sektör raporu sayısı	2	0	Adet	Proje nihai raporu
	Kırılğan sektörler bazında bulunan yeni pazar/hedef ülke sayısı	6	0	Adet	Proje nihai raporu
	Kırılğan sektörler bazında bulunan pazarlanabilir yeni ürün sayısı	6	0	Adet	Proje nihai raporu
	Proje kapsamında danışmanlık ve eğitim hizmeti verilen KOBİ sayısı	200	0	Adet	Proje nihai raporu

(Tablo verileri TRC3 Bölgesi için geçerlidir.)

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Japon Hükümeti tarafından fonlanan ve UNDP’nin başvuru sahibi ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü’nün ortak olduğu proje ile Düzey 2 Bölgelerinde 6 adet sektör için analiz çalışmaları yürütülecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme: Türkiye genelinde proje kapsamında 35 raporun hazırlanması planlanmakta olup, Ajansımızın sorumlu olduğu TRC3 Düzey-2 Bölgesi’nde 2021 yılı ilk döneminde turizm ve gıda alanında 2 adet detaylı rapor araştırma firması tarafından Ajansa sunulacaktır. Proje Ajansa herhangi bir maliyet yüklememektedir. Raporlar fon kapsamında bir araştırma firması tarafından hazırlanacak ve süre içerisinde saha çalışmaları internet ortamında yapılan anketler üzerinden yürütülecek ve ayrıca 2 haftada bir çalışma grubu toplantıları ve ilgili paydaşlarla odak grup toplantıları düzenlenecektir. Anket çalışmaları KOBİ’lere yönelik gerçekleştirilecek olup metodoloji kısmında PESTLE, SWOT Rekabetçilik analizi gibi yöntemler kullanılacaktır.

4.29. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP)

a. Amaç: Ülkemizde dengeli bir yerleşme düzeninin sağlanması ve göçün kademeli olarak yönlendirilebilmesi için nispeten geri kalmış ve sürekli göç veren bölgelerde bölgesel çekim merkezi niteliğini haiz şehirlerin katma değeri yüksek üretim, teknoloji, ihracat, istihdam ve yenilikçilik kapasitelerinin artırılması program ile amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: 11. Kalkınma Planı, 26/10/2020 tarihli ve 2020/31287 sayılı 2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programının Onaylanması Hakkındaki Karar ve Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisine (2014-2023) dayanılarak program uygulanmaktadır. Program kapsamında; gelişme potansiyeli barındıran Mardin ili özelinde kent ekonomisinin geliştirilmesine ve istihdama katkısı yüksek, proje bütünlüğü sağlanmış, sürdürülebilir bir işletme ve yönetim modeline sahip, yerli, yenilikçi ve katma değeri yüksek üretimi destekleyen ve çarpan etkisi fazla olan projeler desteklenmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 43. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama kaynağı
Çıktı	CMDP kapsamında geliştirilen proje sayısı	5	3	Adet	Proje Başvuru Formları
	CMDP kapsamında sözleşmeye bağlanan proje sayısı	2	1	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	CMDP kapsamında uygulaması devam eden proje sayısı (2018,2019,2020)	3	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Ajans, program kapsamında proje geliştirme süreçlerinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla bir araya gelerek istişare toplantıları düzenlemektedir. Mardin'in ihtiyaçları kapsamında Bakanlık tarafından belirlenen öncelikler doğrultusunda projeler geliştirilerek Bakanlığa sunulmaktadır.

e. İzleme ve Değerlendirme: 2017 yılında TRC3 Bölgesinden Mardin ili de program kapsamına dahil edilmiş ve Ajansımız koordinasyonunda ve öncülüğünde Mardin ili için programa yönelik projeler geliştirilmeye başlanmıştır. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı 2020 Yılı Uygulama Usul ve Esasları'nda yer alan 3. Bölüm çerçevesince uygulama süreci devam eden projelerin izleme ve değerlendirme faaliyetleri yürütülmektedir. Bu çerçevede, 2017 (Mardin Tarihi Çarşıların Canlandırılması Projesi), 2018 (Dara Antik Kenti Ören yeri Çevre Düzenlemesi Projesi), 2019 (Mardin 2. OSB Elektrik Altyapısının Kurulması Projesi) ve 2020 (Mardin Organize Sanayi Bölgesi 2. İlave Alanın Elektrik Altyapısının Kurulması Projesi) yıllarında birer adet olmak üzere Ajans koordinasyonunda geliştirilen toplam 4 adet proje desteklenmeye hak kazanarak uygulama aşamasına geçmiştir. 2021 yılı için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından önceliklerin belirlenmesi ve Usul Esaslar'ın yayımlanmasıyla birlikte yeni projeler geliştirilerek onaya sunulacaktır.

4.30. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP)

a. Amaç: Toplumun dezavantajlı kesimlerinin sosyal ve ekonomik hayata katılımını sağlamak, üretkenlik ve yetenek gelişimini desteklemek amacıyla program yürütülmektedir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: 10/07/2018 tarihli ve 1 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin 385 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (h) ve (i) bentleri ile 394'üncü maddesine dayanılarak program uygulanmaktadır. Ajanslar tarafından hazırlanan il bazlı sosyal analiz çalışmaları ve Bakanlık tarafından hazırlanan sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi çalışmalarındaki veriler incelendiğinde TRC3 Bölge illeri sosyoekonomik gelişmişlik seviyelerinin ülke ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Bu durumdan dolayı özellikle TRC3 Bölgesi il ve ilçelerinde olmak üzere toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif şekilde katılmasının sağlanması, istihdam edilebilirliğin artırılması, sosyal içerme, sosyal girişimcilik ve yenilikçiliğin desteklenmesi ve sosyal sorumluluk uygulamalarının yaygınlaştırılması yüksek önem arz etmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

Tablo 44. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP) Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Hedef (2021)	Mevcut Durum	Birim	Doğrulama kaynağı
Çıktı	SOGEP kapsamında geliştirilen proje sayısı	12	12	Adet	Proje Başvuru Formları
	SOGEP kapsamında sözleşmeye bağlanan proje sayısı (2021)	8	6	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	SOGEP kapsamında uygulaması devam eden proje sayısı (2019,2020)	14	9	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	SOGEP kapsamında uygulaması biten proje sayısı	3	0	Adet	Ajans Faaliyet Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Ajans, program kapsamında proje geliştirme süreçlerinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla bir araya gelerek istişare toplantıları düzenlemektedir. Bölgenin ihtiyaçları kapsamında Bakanlık tarafından belirlenen öncelikler doğrultusunda projeler geliştirilerek Bakanlığa sunulmaktadır.

e. İzleme ve Değerlendirme: SOGEP doğrultusunda iletilen program öncelikleri göz önünde bulundurularak yatırım destek ofisleri tarafından ilgili kurum kuruluşlara bilgilendirmeler yapılmaktadır. Program öncelikleri doğrultusunda Ajansın teknik desteği ile Bölgedeki paydaşlar tarafından geliştirilen 2019 yılına ait 3 adet, 2020 yılına ait 6 adet olmak üzere toplam 9 adet projenin uygulama süreci Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı 2020 Yılı Uygulama Usul ve Esaslarında yer alan 18 inci madde çerçevesinde devam etmektedir.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma programının kapsadığı 2021 yılı, Ajanslardaki dönüşüm sürecinin ardından SOP'ların uygulandığı ilk yıl olacaktır. Söz konusu dönüşüm sürecinde, yıllık programlama yerine orta vadeli (tercihen 3 yıllık) programlama yapılarak, daha spesifik ve stratejik hedeflere ulaşmak amacıyla Sonuç Odaklı Programlar (SOP) tasarlanmıştır. SOP'ların belirlenmesinde öncelikli olarak Ajans'ın ortaya koyduğu stratejik tercihler esas alınmıştır.

Ajansımızın geçmiş dönemde yaptığı planlama ve analiz çalışmaları, sektör raporları, saha ziyaretleri, çalıştaylar, anket sonuçları, derinlemesine mülakatlar ve daha önce yürütülen faaliyetler ile TRC3 2014-2023 Bölge Planı'nda öngörülen gelişme eksenleri, öncelikler ve tedbirler esas alınarak stratejik tercihler belirlenmiştir. Bölge'deki temel paydaşların kurumsal, beşerî, mali ve teknik kapasitelerini de göz önünde bulundurarak TRC3 2014-2023 Bölge Planı amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak orta vadede öncelikle kırsal kalkınma ve turizm potansiyelinin iyileştirilmesine odaklanılmış ve bu doğrultuda Yönetim Kurulu ve Bakanlığın da görüş ve onayı ile Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması SOP'u belirlenmiştir. 2019 yılı sonunda ise Ajansımız, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile GAP BKİ ortaklığında Ajansımızın benimsediği dördüncü stratejik tercihe de hizmet eden "Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma" SOP'u geliştirilmiştir.

SOP'ların uygulanacağı ilk yıl olan 2021 yılı başta olmak üzere bu yeni dönemde, Ajans hem kendi kurumsal kapasitesini artıracak hem de bölgede gerekli kapasiteyi oluşturarak iş birliği ve koordinasyonu sağlayacaktır. Ayrıca, SOP'ların uygulama süreci sonunda istenilen sonuç ve çıktılara ulaşabilmesi adına gerekli tedbirleri alacak, diğer kalkınma fırsatlarını da en iyi şekilde değerlendirmek suretiyle bölgenin sürdürülebilir kalkınmasına en yüksek katkıyı sunacaktır.

2021 Yılı Çalışma Programında, orta vadeli (3 yıllık) olarak belirlenen SOP'ların ilk yıl faaliyetleri detaylı bir şekilde ortaya konmuş olup Program'da yer alan faaliyetlerin Ajans'ın mevcut beşerî, teknik ve finansal kapasitesiyle başarılı bir şekilde uygulanabilmesine çalışılacaktır.

6. Ekler

EK-B: Proje Listesi

EK-C: Yurtdışı Fuarlar ve Çalışma Ziyaretleri Tablosu

EK-D: Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu

EK-E: Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

EK-F: Kalkınma Ajansları 2021 Yılı Teması Kapsamında Yapılacak Faaliyetler Tablosu

EK-1: SOP Yönetim Planları

EK-3: Ajans 2021 Yılı Bütçesi

EK-4: 2020 Çalışma Programı İlerleme Raporu